

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00284

GEKLIBENE LIDER

Yosef Papyernikov

*Permanent preservation of this book was made possible by
Marvin Dunn, M.D.*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

געמליבענע לידער

י. פאפיערניקאוו

געקליבענע לידער

פון היים, בונט, קריג און חורבן

אי קורף פארלאג

דאָס בוך איז אַרויסגעגעבן דורכן איקוף מיט דער הילף
פונעם י. פּאַפּיערניקאָוו-קאָמיטעט אין תּל-אביב, אין וועלכן
עס גייען אַרײַן:

בן-חיים, ח. בראַנדעס, חנה דיאמאנט, א. יאבלאנקא,
זרובבל, דניאל לייבעל, יצחק לעוו, גיטל מיזיל, י. פּערלמאן,
י. צאַנין, י. פּאַלק, ד"ר י. רובין, מ. ראַטבאָרד, זלמן רובאַ-
שאַוו, י. שאפּיר, דוב שטאַק.

געדרוקט אין 2,000 עקזעמפּליאַרן.

J. PAPIERNIKOV -- SELECTED POEMS, Published by Yiddisher
Kultur Farband (YKUF), 189 Second Avenue, New York 3, N. Y.
Printed in U.S.A.

מען זוכט פאר מיר א תכלית *

(אנשטאט א הקדמה)

נאך דעם, ווי כ'האב צוליב נישט קענען צאלן דעם שכר-לימוד, איי בערגעריסן ביים צווייטן קלאס, מיט מיזלערס רעאל-גימנאזיע, בין איך ווי אין די חדר-יאָרן „בין-הזמנים“ — געבליבן אינדערהיים, אַרומגע-שלעפט זיך איבער די וואַרשעווער גאַסן און איבער די הינטערשטאַטישע פעלדער און באַן-סטאַנציעס; אַנגעהויבן פונדערנאַענט באַטראַכטן און באַ-וואונדערן גאַטס וועלט, וואָס איז פאַר מיר די גאַנצע צייט געלעגן ווי אומ-באַקאַנט, הינטערן רוקן פון מיין געסל, די ניוזקע, וואָס גערופן האָט מען עס „דאָס טויטע געסל“.

מיין פוסט און פאַסטעווען אַלס פופצן-יעריק יינגל שוין, — האָט אַנ-געהויבן באַזאָרגן און באַלאַסטן טאַטע-מאַמען מיט אַ נייעם ליידיק-גייער און אומזיסטן פרעסער . . . זיי האָבן עס מיר, וואָס אַן אמת, נישט געזאָגט נאָך, און נישט געגעבן מיר אַפילו אַנצוהערן דערויף, מחמת, דאָס אויפ-הערן לערנען זיך, איז פאַרט נישט געווען מיין שולד. פונדעסטוועגן, האָב איך די איבעריקייט מיינע אַנגעהויבן אַרויספילן איבערהויפט טאַקע בעתן עסן, ווען ביים טיש זענען געזעסן נאָך איין יינגערער און פיר עלטערע ליידיקגייער און אומזיסטע פיקער — די ברידער מיינע, צו וועלכע איך רעכן נישט צו די איינציקע שוועסטער מיינע, די עלטסטע פון אַלע זעקס קינדער, וואָס האָט שוין ווי עס איז צוגעהאַלפן דער מאַמען אין שטוב, און פאַרדינט זיך דאָס עסן.

נאָך לאַנג פוסט און פאַסטעווען, האָט די מאַמע מיינע ווי אַלע מאַל די ערשטע — אַ פרעג געטאָן וועגן מיר דעם טאַטן: וואָס וועט זיין? ווי לאַנג וועט ער זיך אַזוי אַרומדרייען מיט גאַרנישט? געפרעגט האָט זי עס נישט חלילה צוליב זיין איר גרויס אין די אויגן, נאָר כדי צו דערמאָ-נען דעם טאַטן, אַז ער איז אַ טאַטע, און אַז נאָר אַ טאַטע און נישט קיין מאַמע — דאַרף זאָרגן פאַר אַ קינד, און זען פאַר אים אַ תכלית.

נאָך אַ סך מאַל דערמאָנען דעם טאַטן, דערמאָנען מיט גוטן און מיט ביזן — האָט די מאַמע געפועלט ביים טאַטן, אַז ער זאָל אַ טראַכט-טאָן

(* פון אן אויטאָביאָגראַפֿיע.)

וועגן מיר, און דער טאטע האָט זיך סוף־כל־סוף אָן עצה־געהאַלטן מיט קרובים און פריינט, און אַלע אינאיינעם האָבן אויסגעפונען אַז פאַר אַ בעל־מלאכה וועל איך נישט טויגן, ווייל כ'בין אַ „צו איידל יינגל“, וועלכן מען דאַרף זען „אַריינדריייען“ אין עפעס אַ לייטיש געשעפט . . .

ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ זוכעניש, אַ נאַכפרעגן זיך ביי דעם, ביי יע־נעם, ביז כ'בין ענדלעך אין אַ מזלדיקער שעה, געוואָרן דערווייל אַ שיק־יינגל, אין אַ געשעפט פון מיליטערישע הצטרות . . .

ס'איז כדאי צו באַמערקן, אַז נאָך אין די חדר־יאָרן, בעת כ'האָב אין אַ פרייען טאָג זיך אַרויסגעלאָזט איבער די וואַרשעווער גאַסן, איז מיין באַליבטסטע גאַס געווען די מאַדאַווא, וואָס יידן האָבן זי גערופן: מעד־גאַס. מעגלעך, אַז ליב געהאַט די דאָזיקע גאַס האָב איך טאַקע דערפאַר, ווייל אין איר האָט זיך געפונען דאָס דאָזיקע געשעפט פון מיליטערישע זאַכן, וואָס האָבן גערייצט מיין קינדישער פאַנטאַזיע. ווי יעדעס יונגע יינגל, וואָס חלומט וועגן שטאַרק־זיין, און העלדיש, און טראַגט באַוואונ־דערונג און דרך־אַרץ צו דעם וואָס טראַגט אַ מיליטערישן מונדיר — פלעג איך לאַנג, לאַנג אַפּשטיין פאַרן שווי־פענצטער פונעם מיליטערישן געשעפט, און זיך שפּיגלען אין די צוויי בלאַנקע שווערדן, וואָס האָבן ווי אין אַ געפעכט, זיך אָנגעשפאַרט אָן דער גרויסער שויב, אויף וועלכער ס'זענען געווען צעהאָנגען זילבערנע און גאָלדענע מעדאַלן און פאַרביק־עמאַלירטע אָפצייכענונגען אין דער פאַרם פון צלמלעך. שטאַרק געפעלן איז מיר אויך דער מאַנעקען, וואָס איז געווען אָנגעטאַן אין אַ גענעראַלסקן מונדיר מיט געפרענזלטע עפּאַלעטן, ווי מיט צוויי באַרשטן, און מיט אַ שטאַלענעם העלם, ווי אַ קאַסקע פון אַ פייער־לעשער אָן אַ קאַפּ . . . צו־ליב די און נאָך אַזעלכע „וואונדערלעכע“ און „אינטערעסאַנטע“ זאַכן, האָב איך שטאַרק מקנא געווען דאָס יינגל, וועלכן כ'האָב שטענדיק געזען קערן דאָס געשעפט, ווישן די שויבן אַדער איבערפּוצן מיט קרייד די מע־דאַלן . . .

אַז איך בין אָנגעקומען אין דאָזיקן געשעפט אַריין, האָב איך געטאַן די זעלבע אַרבעט, וואָס עס האָט געטאַן אַמאָל יענער יינגל און — געווען דערפון זייער צופרידן. פון גיין „אַ גאַנג“, בין איך אָבער געווען צו־פרידנער: ערשטנס, ווייל כ'האָב געהאַט די געלעגנהייט זיך דורכצו־גיין אַביסל, און זען אויפן וועג נאָך אַ סך געשעפטן מיט גרויסע שווי־פענצטער פול מיט שיינע זאַכן; צווייטנס, איז אַזאָ גאַנג געווען פאַר מיר אַ גרויס כבוד, ווייל געשיקט האָט מען מיך על־פי־רוב אין אַזעלכע ער־טער, וואו נישט יעדער פשוטער ציווילער מענטש, בפרט אַ ייד — האָט געקענט אין זיי אַריינקומען; דריטנס, פלעג איך פאַר אַזאָ טרחה קריגן

„נא פיוואָ“ און פאַר דעם געלט גיין אין קינאַ, אַדער עסן „ביים טערק“ זיס געבעקס . . .

באַשטאַנען איז אַ גאַנג אַזאַ, אין אַפּטראַגן עפעס אַ חפץ צו אַ רוסישן אַפיציר אַדער פּולקאַוויק, און אַפילו צו אַ גענעראַל. צום בעסטן האָב איך מיך געפילט, געדענק איך, ווען מען האָט מיר געגעבן אַפּצוטראַגן אַ שווערד, פאַר וועלכער כ'האַב געהאַט אַ באַזונדערן יראַת־הכבוד, און כ'פלעג זי אַ געוויקלטע אין פאַפיר דורכטראַגן דורך דער גאַס, ווי אַ פרוי־ מער ייד טראַגט אַ לולב . . .

איינמאַל, ווען מיר איז אויסגעקומען אַפּצוטראַגן אַ שווערד אין סאָ- מאַראַדנעם אַלטן שלאַס ביי דער ווייסל — איז מיט מיר געשען אַזאַ קאַ- מישע געשיכטע:

בעת כ'בין אַריין אין די היף פונעם שלאַס, און אַנגעהויבן בלאַנד־ זשען איבער טרעפּ, קאַרידאַרן און טירן, — האָב איך אויפמאַכנדיק אַ טיר, דערזען זיך אין אַ ריזיקן זאַל, וואָס איז געווען באַהאַנגען מיט שווער־ רע זשיראַנדאַלן און מיט בילדער, וואָס האָבן מיט זייער גרייס באַדעקט די ווענט, פונעם סופיט ביז צום דיל. געווען זענען עס מלחמה־בילדער, און בילדער פון פירשטן, קניאַזן, ריטער און קריגס־העלדן רייטנדיק אויף פערד. כ'געדענק נישט צי פון גרויס איבערראַשונג, וואָס איך האָב אויף איינמאַל דערזען אַזוי פיל בילדער, צי פון שרעק, וואָס איך האָב זיך פלוצלונג דערזען איינער אַליין אין אַזאַ גרויסן זאַל — האָב איך זיך מיט דער שווערד אין האַנט געטאַן אַ גליטש אויס אויף די גלאַנציקע פאַר־ קעטן, און איידער כ'האַב נאָך באַוויזן אויפצוהייבן זיך, האָבן זיך ווי פונעם קלינגענדיקן זעץ מיט מיין שווערד אָן דיל — געעפנט עטלעכע זייטיקע טירן, און אַ פאַר דערשטוינטע פנימער פון מיליטעריש־מונדירטע, האָבן נאָך געטראַפן מיך ליגן לעבן דער מיטלסטער וואַנט, ווי אונטער די גע־ קאוועטע פיס פון אַ געמאַלט פערד, וואָס איז געשטאַנען דיבאַם אויף די צוויי אונטערשטע פיס, און געוואַלט פון זיך אַראַפּניזקן אַ מיליטערישן רייטער מיט שוואַרצע גראַבע וואַנסעס, אויף אַן אַנגעצויגן ביז פנים . . . ערשט מיט אַ סך יאָרן שפעטער, שוין אין דער אומאַפהענגיקער פּויליש־ שער מלוכה פון נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה, ווען מיר איז אין אַ זונטיק אויסגעקומען צו באַזוכן דעם זעלבן שלאַס, — האָב איך אַריינקור־ מענדיק אין זעלבן זאַל, זיך דערמאַנט אַנעם דאַזיקן עפיזאָד, און ערשט דערוואוסט זיך, אַז כ'בין פאַלנדיק געלעגן דאָן פאַר די פיס פון אַ צע־ בריקעט פערד פון מאַטעיקאַס אַ בילד . . .

נישט לאַנג נאָך דער געשיכטע מיט מיין פאַלן מיט דער שווערד אין האַנט, זענען צוליבן טויט פון אַ פּולקאַוויק געפאַלן אַלע מיינע האַפּענונג־ גען צו מאַכן אַ מיליטערישע קאַריערע . . .

די מעשה דערפון איז געווען אזא :

בעת דעם פולקאָוויקס לוויה וואָס איז מיט מיליטערישן פּאַראַד געגאַנגן גען דורך דער זעלבער גאַס, און פּאַרביי דעם געשעפט וואו איך בין גע- ווען אָנגעשטעלט, האָב איך מיך ווי אַ מחותן מיט מלכות — אַרויסגע- שטעלט אינדרויסן פאַר דער טיר, כדי צו זען און דער עיקר : צו הערן דעם מיליטערישן אַרקעסטער, וואָס האָט גראַד געהאַלטן אין שפּילן שאַ- פענס טרויער-מאַרש. כדי צו הערן אים ביז צום סוף, האָב איך געמאַכט עטלעכע טריט פון דער טיר, און בין דורכגעגאַנגען אַזוי די גאַנצע מעד- גאַס. דער אַרקעסטער האָט אָבער נישט אויפגעהערט, געשפּילט איין טרויער-מאַרש נאָכן אַנדערן, און איך האָב געהאַלטן אין איין צוגעבן נאָך אַ טראַט און נאָך אַ שפּאַן און אומבאַמערקט — געלאַזט אַזוי אַ גאַס נאָך אַ גאַס הינטער זיך. ווען כ'האָב זיך געכאַפט, אַז איך דאַרף שוין גיין צו- ריק — האָב איך זיך געפונען אויפן פּראַוואַסלאַוועם בית-הקברות — דריי קילאָמעטער ווייט פון געשעפט . . .

אַז די מאַמע מיינע איז אויף צומאַרגנס אַוועק צו מיין „פּרינציפּאַל“ געוואָר-ווערן הלמאי ער האָט מיך געהייסן גיין אַהיים, האָט ער איר גע- עצהט, מען זאָל מיך זען צו מאַכן פאַר אַ מוזיקאַנט . . .

טאַטע-מאַמע האָבן מיך פאַר אַ מוזיקאַנט נישט געמאַכט, און געפון- גען פאַר מיר אַ צווייטן פּאַסטן אין אַ געשעפט פון שפּיל-צייג. אין אָנ- הייב איז מיר אַפילו געפעלן מיין נייער פּאַסטן : ס'האַבן מיך געוויילט די כלערליי המצאות, וואָס זענען געלעגן אין די שפּילצייג, וועלכע כ'האַב קינדווייז זיכער נישט געהאַט, און ס'איז נאָך געווען דערביי אַ געלעגנהייט סתם זיך צו באַקענען מיטן גרויסן און רייכן רעקוויזיט פון דער קינדער- וועלט. צוליב דעם אָבער, וואָס קיין סך צו טאָן האָב איך אין געשעפט נישט געהאַט, — איז מיר דער צווייטער פּאַסטן זייער גיך נמאס-געוואָרן און כ'האַב אָנגעהויבן צושטיין צום טאַטן, ער זאָל געפינען פאַר מיר עפעס ערנסטערס ווי שפּילן זיך מיט שפּיל-צייג און — כ'בין סוף-כל-סוף ווי- דער געבליבן אַן אַ פּאַסטן.

טאַטע-מאַמע האָבן אָבער נישט אויפגעגעבן זייער האַפענונג, צו זען מיך אַלס משרת, ווי יעדעס „לייטישע“ קינד פון אַ „לייטישע“ היים, און — האָבן מיך נאָך חדשים ליידיק-גיין, ווידער „אַריינגעדרייט“ אויף אַ פּאַסטן, וואָס האָט זיך געפונען אין האַרץ פון יידיש וואַרשע : אויף נאָ- לעווקעס. געווען איז עס אין אַ געשעפט פון סאַמע איידעלע אַרטיקלעך, ווי : זייד אויף שפּולן, גאַרן, קאַמגאַרן, כוואַסטן, שנורן, פּרענדזן, דזשעט וסדומה אַזעלכע זאַכן. אויך אויף מיין דריטן פּאַסטן האָב איך ווי יעדער צוקונפטיקער „מענטש“ אין אַ געשעפט — געדאַרפט קערן, ריין-האַלטן און גיין אַ „גאַנג“. ס'איז שוין אָבער נישט געווען דאָס גיין מיט שפּיל-

צייג פאר קינדער, און נאך פריער — מיט שווערדן, צו אפיצירן און פול-קאוניקעס. געווען זענען עס גענג צו יידישע בעלי-מלאכות און ארבע-טער: שפולער און שפולערנס, שפינער, וועבער, העפטער, פלעכטער א. ד.גל. מיט די גענג האב איך מיך דאס ערשטע מאל דאן אנגעשטויסן אן דער נויט און ארעמקייט פון די ארבעטער און הארעפאשניקעס, וועלכע כ'פלעג אלס חדר-יינגל, זען אמאל לויפן אין איין אטעם, — געיאגט פון קאזאקישע פערד און נאהייקעס, — פון די אמאליקע ארבעטער-בערזעס.

אדאנק דעם דריטן פאסטן מיינעם, האב איך מיך דאס ערשטע מאל אין לעבן פארטראכט איבער דעם סוד פון מאכן גרויסע רווחים, פון גאר-נישט טאן מער, ווי: לויפן מיטן קאפ, ווינקען מיט די אויגן און דרייען מיט דער צונג, — ווי כ'האב עס געזען ביי מיינע דריי באלעבאטים, שותפים — געפוצטע חסידים, וואס פלעגן פון וואוילטאג רעדן ניבול-פה; זיך פארהערן מיטן משרת, דעם „גאלעבראדניק“ — אין דערציילן פעטע געפעפערטע וויצן, און — דערכאפן זיך די „פארחלשטע הערצער“, מיט גענדזלעך און ביר, וואס איך פלעג לויפן ברענגען, און אויך קריגן אפ-צולעקן א ביין . . .

צוליב מיין פארנעמען זיך מיט די סודות פון זייערע רווחים, און פאר נאך אזעלכע סודות, וועלכע כ'האב אנגעהויבן ארויסטראגן פון „חדר“ — האט מען מיך נאך א קורצער צייט ארבעטן — אפגעזאגט אויך פון מיינ דריטן פאסטן.

אלס מאטיוו פאר אפזאגן מיך, האבן מיינע באלעבאטים אפן און ציי-ניש דערקלערט, אז כ'בין צו ערלעך אויף צו ווערן א געשעפטסמאן . . . נאך אזא דערקלערונג, האבן טאטע-מאמע מיינע אויפגעגעבן דעם געדאנק צו מאכן פון מיר א סוחר.

רויט אויף שוואַרץ

1930—1920

פון דער מאמען

ווי ליב איך האָב די מאַמע־ערד,
וואָס שוואַנגערט, צייטיקט און געבערט
און שפייזט (נישט זעלטן, קוים מיט טרוקן ברויט) —
אַזוי־אַ האָב איך ליב די מאַמע מיין,
פון וועמען כ'האַב געלערנט ליב־האַבן דאָס לעבן —
אויך אין פיין און נויט,
און ליב־האַבן די פרייהייט און דעם מענטש,
וואָס וויל פון קנעכטשאַפט זיך באַפרייען ;
פון דער מאַמען האָב איך עס געלערנט,
זיך נישט לאָזן אין דער קאַשע שפייען, —
אויך אין אַרעמקייט ;
און — ס'גאַנצע לעבן זיך צו שלאָגן
פאַרן אמת — מער, ווי פאַרן לעבל ברויט.

אַרבעטער

מיט נאָך־נישט צערונגענער נאַכט אין די אויגן,
מיט נאָך־נישט צעגאַנגענעם שלאָף אויף די וויעס, —
לאָזן זיי זיך פון די בוידעם־שטובן — טרעפ אַראָפּ,
הויבן זיי זיך פון די קעלער־שטובן — טרעפ אַרויף,
און פּאַלן, ווי אַרויסגעוואַרפענע פון הימער —
אין בלאַלעך צעגענעצטע, ליידיקע גאַסן . . .

אַז עס טוען אַ צעפּיף זיך די סירענעס,
קיל, צעצויגן, ווי ס'געהייל פון שיפן פאַרן אָפּגיין, —
שפּרייזן זיי און איילן — נישט פאַרשפּעטיקן
זיך איינצושטעלן, ווי די פּערד אין שפּאַן,
און — רייסן גייענדיק, פון לאַבנס טרוקן ברויט,
און עסן דעם פּרישטיק פון אונטער די אַרעמס אָפּער . . .

און פּאַלט שוין די זון אָפּ פון מזרח,
ווי ס'פּייער אין בלאַז־זאַק ביים שמיד,
און וואַלקנדלעך רויטלען און גראַען,
ווי קוילן צעברענט שוין אויף אַש; —
צעפּראַלן פּאַבריקן די טירן און טוירן,
ווי טיפע און פינצטערע גיריקע מיילער,
וואָס האָבן באַגינען ווי שפּייז — זיי פאַרשלונגען,
און שפּייען זיי אויס אויף די ברוקן און שטיינער,
ווי פליגן פון שטאַלענע שפּינען — מאַשינען.

אַרבעטסלאזע

צו צוויי און דריי,

צו פיר און פינף —

שלעפן זיך שאַטנס פון מענטשן געברידערט,
און זוכן וואָס, זוכן מיט אויגן פאַרלוירענע,
אַזוי ווי די גרעבער אין שאַכטעס גענידערט.

צו צוויי און דריי,

צו פיר און פינף —

גייען זיי זיך שטום פאַרביי

און זייען שרעק

און שפּייען בליי,

און וויגן מיט שווערקייט די הענט,

מיט די פּויסטן ווי שטיינער,

גרייט זיי יעדע רגע אויפצוהויבן,

אַלע ווי איינער,

אַלע ווי איינער.

און אַז עמעץ דאַרף פאַר זיי, די הונגעריקע,

איבערזעטיקייט פאַרבייצוטראַגן —

פילט ער, ווי אים ברענען בליקן — כעס,

און ציטערט ווי אַ שעפּס אַ פעטע,

פאַר די ציינער ביי די וועלף פון גאַס.

אַרבעטער-קוואַרטאַלן

שמאַל, ווי דורכגעצויגענע קאַנאַלן,
ליגן זיי,
די הינטערשטאַטישע צונויפגעפרעסטע גאַסן —
אַרבעטער-קוואַרטאַלן.

אַנגעוואַרפענע,
ווי ציינער שלעכט צעוואַקסענע, פאַרגעלטע,
ליגן הייזלעך איינס אויף ס'אַנדערע,
באַטרעפלטע, באַשוועלטע,
באַהאַנגענע מיט גאַניקעס, ווי בריקלעך אַלטע,
אונטער טירן צוגעפאַלענע צו גראַע ווענט,
וואָס קוקן בעטלעריש מיט פענצטער,
ווי מיט אויגן אויסגעלאַשענע און קאַלטע,
איבער רינעס בלאַלעך אַנגעדראַלענע,
ווי אַדערן אויף האַרעפאַשנע הענט . . .

שמאַל, ווי דורכגעצויגענע קאַנאַלן,
ליגן זיי,
די הינטערשטאַטישע צונויפגעפרעסטע גאַסן —
אַרבעטער-קוואַרטאַלן.

ציען טעג, ווי יאָרן, דורך דורך זיי,
ווי קרעכצנדיקע רעדער פון אַ שווערן וואַגן;
ליגן נעכט אין זיי צעלייגט,
ווי הונגעריקע ביזנעס הינט,
וואָס בילן, בילן, ביו ס'הייבט אָן צו טאַגן,
און אויף סירענע־רוף פאַרלאָזן מענער
הויז און ווייב און קינד,
און — גייען, גייען, גייען,
ווי פאַרפינצטערטע, צעשאַטענע אַרמייען,
ערגעץ אָפּ, זיך שלאָגן
מיטן שונא: נויט,
און ברענגען נאָך דער שלאַכט אַהיים — אַ ברויט . . .

פ א ב ר י ק ו

ווי יאסלעס פארוואקסן מיט שטיינער אויף ציינער, —
צעווארפן זיך שורות מיט הייזער — פאבריקן
מיט קוימענס, סירענעס, ווי אויסגעשריי־צייכנס,
וואָס רופן, ווי שיפן, אַ הילף זיי צו שיקן . . .

ווי תפיסות — באַשלאַגן מיט גראַטעס די פענצטער ;
וואָס קוקן פאַרחושכט, ווי אַרבעטער־אויגן
ביים לאָזן, ווי שרויפן, אין גאַנג אַלע אברים,
ווי טיילן פון שווערע מאַשינען באַוואויגן . . .

און ס'הוזשעט און ליאַרעמט, ווי ס'וואַלטן זיך קולות
פאַרשטיקטע, פון שטאַל און פון אייזן געטראַגן
מיט דאַמף און מיט רויך פון די אויוונס און קעסלען,
וואָס בורזשען, ווי ס'בורזשעט אַ ליידיקער מאַגן . . .

עס טרייסלען די ווענט זיך, ווי ס'וואַלטן געציטערט
ביי זיי הענט און פיס פון דינאַמישע גלידער,
און ס'דאכט זיך : אַט פאַלן זיי שוואַרץ און פאַרדויכערט,
ווי אַרבעטער פאַלן אַן כוחות אַנידער . . .

ווי יאסלעס פארוואקסן מיט שטיינער אויף ציינער —
צעווארפן זיך שורות מיט הייזער — פאבריקן
מיט קוימענס, סירענעס, ווי אויסגעשריי־צייכנס,
וואָס רופן, ווי שיפן, אַ הילף זיי צו שיקן . . .

הונגער אין שטאָט

שוין טעג, אַז —
ס'פאַרן נישט אַרויס אין שטאָט די פּורגאַנעס מיט ברויט,
און ס'שמעקן די פאַרטאָגס נישט מיט דער וואַרעמקייט פון פּריש געבעקס,
און קרעמער איילן זיך נישט צו, צו עפענען קאַיאָר די קראָם,
וואָס האָט שוין טעג קיין שפּייז נישט
און איז אַפּן, ווי אַ מויל אָן ציין . . .

שוין טעג, אַז —
די פּאַבריקן ווייזן נישט קיין סימן לעבן —
גלאַצן מיט די שוויבן, ווי באַברילטע שטומע בעטלער,
שטעלן קויענעס און סירענעס שטאַר דעם הימל אונטער,
ווי פאַרשניטענע, געקעפטע, אויסגעהויכטע העלדזער . . .

ווי אין ליידיקע חדרים — הילכן טריט אין גאַסן ;
מענטשן שליאַנדערן אַרום מיט הונגעריקן פיבער,
זוכן וואָס מיט אויגן אַנגעצונדענע, זוי לעמפלעך
אין די שוואַרצע אויגן־לעכער, ווי אין טיפע היילן . . .

און אונטער דער שטאָט, קומען הינט שוין אויף וועגן אַנטקעגן
מיט בייכער, ווי זעקלעך,
און ריפּן צענומען ווי רייפּן,
די ווידלען צעווישן די פּיס,
און די מאַרדעס אין מיסטן פאַרנאַרעט, —
מיט דער בשורה פון אומהיימלעכקייט און זאַרג
אַז : טעג שוין —
פאַרן נישט אַרויס אין שטאָט די פּורגאַנעס מיט ברויט . . .

געוויין פון אַרעמע פרויען

וואו זאָלן מיר גיין, וואו זאָלן מיר גיין
מיטן הימל־געשריי,
מיט אונדזער געוויין,
פון דער וויסטקייט געטראָגן ;
וואו זאָלן מיר גיין, וואו,
מיר — אַרעמע פרויען, —
דאָס פינצטערע מזל צעקלאָגן ?

ניכטערע, שיקן מיר אונדזערע מענער אַרויס,
ווען דער טאָג הויבט נישט אָן נאָך צו טאָגן —
קומען זיי שפעט אויף דער נאַכט
מיט פאַרהונגערטע, וועלפישע בליקן,
און ברענגען אונדז אַנשטאַט אַ ברויט —
זייער מידקייט און מאַטקייט
געוויקלט אין חושך
פון שאַכטעס און ענגע פאַבריקן . . .

די טעכטער, וואָס גייען אָן אַרבעט אַרום
און געפינען נישט, וואו צו פאַרקויפן ס'געזונט — די מאַשינען —
האַבן מיר, מאַמעס, אַליין
אין די גאַסן געטריבן — פאַרדינען, —
וואַלגערן זיי זיך, ווי האַרבסטיקע בלעטער אין פּרילינג,
גייען אויף הפּקר־געלעגערס אַראָפּ פונעם זינען . . .

די נאָך־נישט דערוואַקסענע,
לאָזן מיר בלודנע אויף שוועלן און ברוקן,
ווי הינטעלעך, וועמען די הינטיכע האָט וואו פאַרגעסן ;
און פיצעלעך, ברעקלעך
מיט רויטע פון וויינען־פאַרשוואַלענע אייגעלעך —
לאָזן מיר איינשלאָפן מיטן געוויין אויף די ליפּעלעך : עסן! . . .

אז ס'זאלן נאך פארן געבורט גיין פארלוירענע,
ווי מיר פארלירן דאס הארץ מיט די לונגען ביים הוסטן ; —
צעטרייבן מיר, מאמעס,
די קינדער, די נאך-נישט-געבוירענע,
וועמען מיר האבן קיין מילך נישט צו געבן צו זייגן,
נאך : שווינדזוכט פון אונדזערע ברוסטן . . .

וואו זאלן מיר גיין, וואו זאלן מיר גיין
מיטן הימל-געשריי,
מיט אונדזער געוויין,
מיר, ארעמע פרויען ? . . .

געוויין פון הונגעריקע קינדער

— טאטע, ברויט !
— מאמע, עסן !
מיר האבן אלץ געטאן שוין, אלץ —
דעם הונגער צו פארגעסן ;
מיר האבן זיך שוין אויסגעשפילט אין אלע שפילערייען,
און ער לאזט זיך נישט פארשפילן ;
מיר האבן אלע דארע שטיקלעך
לאנג און גוט געפרואווט צעקיייען,
און מיר קאנען אים נישט שטילן
און פארשלאגן ;
מיר האבן שוין די פינגער ביז די בינדלעך אויסגענאגט
און — ס'הערט נישט אויף צו נאגן ;
מיר האבן מיטן הונגער שוין געפרואווט
זיך לייגן שלאפן —
לאזן זיך די אויגן־לעפלעך נישט פארמאכן, —
ליגן מיר אזוי, די אויגן אָפֿן,
שלאפן אומראיקע,
ווי מיר וואָלטן וואָכן,
חלומט אונדז : אַ שטוב — אַ קבר,
ס'לויפן מיט פון לידיק קאלטע טעפּ,
אין מיטן שטוב — פיר ברענענדיקע ליכט,
אויף דר'ערד — צוויי טויטע,
געבן זיי — מיט גרויסע קעפּ
און פיסלעך אויסגעדרייטע —
וויינען קינדער,
ריסן פון זיי טויטערהייט,
און בעטן מיט די לעצטע כוחות :
— מאמע, עסן !
— טאטע, ברויט ! . . .

ערגעץ זינגען ...

ערגעץ זינגען מיינע ברידער
אין פארנעפלטע פארנאכטן
א מאטראָן-ליד פון היים-לאַנד
אויף אַ בלאַנדזשענדיקער שיף ;

ערגעץ זינגען מיינע ברידער
מיט די קרייץ-העק אין די שאַכטן,
אויקען-אויס ביי בלינדע פלעמלעך
זייער גורל פון דער טיף . . .

ערגעץ זינגען מיינע שוועסטער
ביי די נאָדלען און מאַשינען,
קלאַגן-אויס דאָס ביטער מזל
פאַר די ענגע טוכלע ווענט ;

ערגעץ זינגען מיינע שוועסטער
אין די גאַסן, און זיי מיניען
פרעך צעוואונקען מיט די אויגן —
ווייל מען קויפט נישט זי'רע הענט . . .

ערגעץ זינגען זיי צוזאַמען,
האַנט און אַרעם ענג געשלאָסן
און זיי מאַנען און זיי דראַען,
שטעלן דרייסטע, פעסטע טריט ;

ערגעץ זינגען זיי צוזאַמען
אינעם צאַרן אויסגעגאַסן,
און זיי גייען, ווי מיט מעסער —
שניטער, אין דער צייט פון שניט . . .

פון גלייכגעוויכט

כ'בין ארויס פון שוואַרצן אַנגעהאַנגענעם געשפּאַן
און כ'זעל אין אים צוריק שוין נישט אַריין . . .

אַ ריס-געטאַן זיך פון דער זשאַבע,

און געלאָזט זיך הפּקר

צו דער פּריי —

וואו ס'לעבן וואַרט אויף מיר

מיט פולע יום-טוב־טעג,

און רופט מיך לאַנג שוין,

צייטן לאַנג . . .

האַט ס'געדולד געפּלאַצט,

און כ'טראַג זיך וויכערדיק

אויף וועגן נישט געקליבענע ;

אויף מיין רוקן רייט די נאַכט צעשראַקן,

סאַפעט אומרואיק,

וויל פאַרהאַלטן מיך אין אימפעטיקן לויף,

און קען מיך נישט דערכאַפּן פאַר דער צוים . . .

ס'שפּאַרט דער קאַפּ זיך איינגעעקשנט אויף פאַראויס,

וואו ס'לאָזן הימלען גאַלדענע אַראַפּ זיך צו דער ערד,

און מיינע אויגן שיסן ווילד, מיט ווילן —

אויפגעפּלאַקערט פונעם האַס און עקל

צו דער קאַריטע, וואָס דאַרף מיך זעטיקן

מיט מעלה-גרה-זיין דאָס צוגעוואַרפענע

פון פרעמדע האַב און גוטס, —

פון מיינס און אַלעמענס,

וואָס שרייט פאַרשווענדעריש

אַראַפּ פון רויבער-טיש . . .

כ'בין ארויס פון שוואַרצן אַנגעהאַנגענעם געשפּאַן

און כ'זעל אין אים צוריק שוין נישט אַריין . . .

ליד פון גערעכטע

דער שונא ווייסט נישט —
דער שונא ווייסט נישט,
וואָס מיר, אַרעמע, פאַרמאַגן,
וואו ס'געפינט זיך אונדזער אוצר : —
כוח, כוחות צו פאַרשווענדן,
און געדולד פון שטאַל און אייזן . . .

דער שונא זעט נישט —
דער שונא זעט נישט,
ווי אויף אונדזערע געלעגערס
אויסגעבעט אויף נויט און דחקות,
ליגט און לייכט אַראָפּ דער אמת : —
אונדזער שלאָפלאַז קינד אין חושך . . .

דער שונא הערט נישט —
דער שונא הערט נישט,
ווי עס שלאָגן מאַרגן־שעהען
אין די נעכט פון אונדזער וואַך־זיין
מיט צעצונדענע מחשבות,
ווי מיט לעמפלעך אין די שאַכטעס . . .

דער שונא פילט נישט —
דער שונא פילט נישט,
ווי עס גייט אים נאָך פון הינטן
אַ פאַרשוואַרצטע ריזן־מחנה,
ווי אַ ים, וואָס טראָגט מיט אומרו, —
ערב שטורעם צו די ברעגעס . . .

ליד פון פיאָנערן

מיר זענען פיאָנערן, פיאָנערן — סאַפּיאָרן,
מיר גייען פאַראויס אין די פּאָדערשטע רייען —
צו ציען די וועגן, און וואַרפן די בריקן
פאַר שפּעטער-געקומענע פּרייהייטס-אַרמיייען.

וואו ס'ליגט די צעשטערונג, דאָרט קומען מיר בויען,
וואו ס'לאָזט זיך נישט בויען, דאָרט קומען מיר שטערן ; —
אַ פעלדז : — אויפגעריסן ! אַ באַרג איז : צענומען !
אַ טאָל — מוז פאַרשאַטן און אויסגעגלייכט ווערן . . .

איז וואָס, אַז דער וועג איז פאַרוואַקסן מיט שטיינער
און ס'דראַט אונדז די וויסטקייט צו ווערן פאַרפּאַלן ?
עס מוזן די סטעפּעס אונדז שטילן דעם הונגער
און ס'מ'דבר — דעם דורשט פון באַהאַלטענע קוואַלן . . .

ס'כלי-זין ביי אונדז איז : דער ליכטיקער גלויבן,
דער ברען אין די אויגן, דער גלי און דער פּלאַקער
ביים שפּאַנען אַנטקעגן דעם אויפגאַנג פון מאַרגן,
מיט שטאַלענעם ווילן, וואָס שניידט, ווי אַן אַקער . . .

מיר זענען פיאָנערן, פיאָנערן — סאַפּיאָרן ;
מיר גייען פאַראויס אין די פּאָדערשטע רייען —
צו ציען די וועגן, און וואַרפן די בריקן
פאַר שפּעטער-געקומענע פּרייהייטס-אַרמיייען.

מיר פאָדערן! ...

מיר בעטן נישט, מיר בעטלען נישט, מיר מאַנען נישט —
מיר פאָדערן!
אונדז קומט! מיר האָבן אויפגעשריבנס —
רויט אויף שוואַרץ,
מיט בלוט פון אויפגעדראָלענע, געפלאַצטע אָדערן,
ווי שטריק געקניפט און אַנגעצויגן
איבער אונדזער לייב און לעבן —
אַנגעצונדן מיטן צאָרן־פֿיבער פונעם האַרץ,
און מיט אַ פֿייער ביזן טיפן חושך פון די אויגן . . .

מיר בעטלען נישט, מיר בעטן נישט, מיר מאַנען נישט —
מיר פאָדערן!
באַצאַלט! דער חשבון ברענט און שרייט:
— גענוג געוואַרט! גענוג! ס'איז צייט!
שוין צייט באַצאַלן! צאַלט!
פאַר אונדזער הונגער־פֿיין,
פאַר אונדזער קנעכטשאַפטס־גאַלד,
פאַר נאָך און נאָך פון אייער גרויסער שולד
אין אונדזער בלינד־צעשפרונגענעם געדולד . . .

שווארצע

שווארצע!

ראַבן אויפן לעבעדיקן גוף!
זענט איר טויב פאַר אַלע אויפרופן, און רוף
פון אונדזערע פאַראייניקטע —
פאַרהונגערטע, פאַרפייניקטע
מיליאָנען?!

הערט איר נישט ס'געבריל פון ווילדער דראָאונג
פון אַ כוח, וואָס איז שטאַרק און רוי,
און רייסט זיך, ווי דער ים אין שטורעם,
איבער יעדער צוים און ברעג,
און נעמט די פרייהייט זיך אַליין
און מאַכט אַליין זיך פריי דעם וועג?!

שדים, אינעם טאַנץ אַרום די עגל־הזהבס און איקאַנעס!
זענט איר בלינד אין אייער שוואַרצער סעודה!
זעט איר נישט, ווי ס'רוקן זיך, ווי וואַלקנס אָן סכנות
איבער איי'רע קעפּ, —
פון מחנות אויפגעשטאַנענע,
וואָס ברענגען אייער אייביקע ירידה
און אַ לעצט־געשענקטע שעה אויף ודוי —
אויף די שטאַפלען אייערע, און טרעפּ
פון מענטשן־שאַרבנס?!

קראַען אויף צעפּוילטע בערג מיט מיסטן!
ס'האַט זיך שוין דער שטורעם פונעם אָרט גענומען רירן!
הערט איר נישט, ווי ס'ציטערט שוין די ערד פון זיינע טריט,
וואָס קומען אייך צעטרעטן און פאַרוויסטן?
הערט איר נישט דאָס ליאַרעמדיק געקאַלעריי
פון פעסער סמאַלע,
פעך און שוועבל, דינאַמיט,
וואָס איר אַליין האָט אַנגעשיט
און צוגעגרייט
פאַר אייער טויט?!

ציטערט שוואַרצע, פאַר דער רויטער קללה!
ס'גייען שוין די ערשטע לאַגעס אויף,
ס'גרייטן זיך דערהויבענע אַ רויטע שמחה פייערן,
און זייער נאַכט אילומינירן —
מיטן אונטערצינדן איי'רע שפייכלערס, הייף
און שייערן,
מיט רויב,
און — נעמען זיי מיט פייער פון באַרויבטע
און באַצאָלן אייך — מיט אַש און שטויב . . .

רויט אויף שוואַרץ

נישט שוואַרץ אויף ווייס,
נאַר : רויט אויף שוואַרץ —
שרייבן מיר, קנעכט, אין דער פינצטער
דאָס רויטע געשריי
אויף צעפלאַטערט פאַריסענע פענער ;
און רויט זענען אונדזערע טריט, וואָס מיר שטעלן,
און רויט איז די שפור, וואָס מיר לאָזן נאָך זיך,
ווען מיר גייען אַנטקעגן דעם פיינט
מיט פאַרלאַפענער רויטקייט אין אויגן — —
צעברענטע פון הונגער־נקמה,
ווי לעמפלעך אין חושך פון שאַכטעס . . .

און כאַטש ס'וויינען לייבער אויף אונדו,
ווי מלבושים אויף ביינער,
און ס'קנאַקן סקעלעטיש די הענט,
ווען זיי נעמען זיך ביילן, —
לאַכן מיר, לאַכן מיר רויט אין די פויסטן,
מיר פילן דעם זיג אינעם מעכטיקן צאַרן,
וואָס בלאַזט ווי אַ בלאַז־זאַק, פונאַנדער
אין אונדזערע הערצער, דאָס פייער,
פאַר וועלכן ס'אַנטלויפן די פינצטערע נעכט,
ווי צעשראַקענע קראַען פאַר שרפות . . .

רויטע אַדלער

פליען, פליען רויטע אַדלער,
רויטע אַדלער — פלאם און פייער,
רויטע, רויטע, רויטע רייטער,
רייטער — רעטער און באַפרייער.

ווי אַ רויטע שריפט פון ראַדיאַ —
בליצט אַ שורה נאָך אַ שורה
רייטער, ווי פון ווינט געהויבן,
יונגען פול מיט ברען און גבורה ;

פליען, פליען, ווי די רוחות
טראָגן זיך ווי פיל פון בויגן,
שפייען פייער פון די מיילער
שיסן פייער פון די אויגן ;

יאָגן היץ אַרויס פון אַטעם,
שפרינגען פעלדז און בערג אַריבער,
און צעשיטן זיילן פונקען,
לאָזן שרפות נאָך זיך איבער ;

שניידן וויאַרסטן, שניידן מיילן
איילן ערגעץ — נישט פאַרזוימען ;
און מען קען זיי נישט דעריאָגן
און דערקאַפן פאַר די צוימען. —

פליען, פליען, ווי די אַדלער
רויטע אַדלער — פלאם און פייער,
רויטע, רויטע, רויטע רייטער,
רייטער — רעטער און באַפרייער.

לאַמיר מקריב זיין . . .

אלישבען לעווקאָוויטש.

ליבסטע, ס'איז מיר שווער די לאַסט
פון אונדזער גרויסער ליבע,
קליין — די פרייד, און ענג — דאָס גליק אין ד' אמות ;
לאַמיר עס אַרויסטראַגן צו די,
וואָס בראַדיען הפקר אין די גאַסן,
די, וואָס האַבן נאָך קיין ליבע נישט געפילט
שוין קינדווייז ביי די מאַמעס,
און אין נויט און הונגער — זיך געלערנט האַסן . . .

לאַמיר אונטערטראַגן אונדזער וואַרעם פלאַטערן
צו די, וואָס הויבן אויף די רויטע פאַן,
און הויבן אָן, ווי קריעס איז זיך רירן,
איינגעשטעלט מיט ווייב און קינד אין קאַן —
נישט האַבנדיק וואָס צו פאַרלירן . . .

ליבסטע, לאַמיר געבן זיי צושטייער
אונדזער ליבע, אונדזער פייער.

פון גליל ביז קרים . . .

פון גליל ביז קרים און צ'ריק —
פון כוחות יונג צעפלאקערטע,
זאל ציען זיך פון גאלד א בריק
אויף פעלדער פריש פאראקערטע.

מיר דא, איר דארט — ס'איז איין געזאנג
ס'איז איין און ס'זעלבע שניטער-ליד, —
סאיז שווער דער טראַט, און ליב דער גאָנג
אז — וואונדער וואַקסט מיט יעדן שניט . . .

מיר דא, איר דארט — גאָר ערד און ערד
אן אַקער און אַ דרעש-מאַשין,
מען דאַרף אַ קו, מען דאַרף אַ פערד —
וועט זיין אויך האַניק פון דער בין . . .

מיר דא, איר דארט — דער זעלבער ציל,
די זעלבע זאַרג, די זעלבע פרייד —
ווען ס'בליט אין קרים, און ס'בליט גליל
און ס'צאָלט פאַר שווייס זיך אַפּ מיט ברויט . . .

פון גליל ביז קרים און צ'ריק —
פון כוחות יונג צעפלאקערטע,
זאל ציען זיך פון גאלד א בריק
אויף פעלדער פריש פאראקערטע.

... ןוי

ווי גיט מען ס'ליד מיינס פלייש און מאַרד און זאַפט.
אַז, כ'שרייב מיט בלוט, ווייל כ'האַב מיין פען פאַרשקלאַפט
צו די, וואָס האָבן גאַרנישט, פּונקט ווי איך,
וואָס מיין מיליאָנען — ווען איך רעד פון זיך?

ווי גיט מען ס'ליד מיינס פלייש און מאַרד און זאַפט.
אַז ס'דאַרף נאָר זיין אַ וואַרענונג פון קראַפט —
ביי די, וואָס האָבן לייב פון הויט און ביין
און וועלפּיש גלי אין אויג, און שאַרפע ציין?

כ'האָב ברידער, פּאַעטן, וואָס כ'בין זיי מקנא, —
פאַר קענען אין שיכרות אַוועק פונעם טרויער,
פאַר זינגען אין שיכרות דאָס ליד פון נירוואַנאַ,
וואָס האָט נישט צו טאָן מיט דער וואָר, מיט דער רויער.

איך בין זיי מקנא, ווייל מיך האַלט געפּאַנגען
אַ כוח, וואָס דאַרף נאָך אַליין אַ באַפרייער ;
אַ כוח פון לעבנס, ווי טרויער־געזאַנגען,
וואָס דאַרפן דאָס ליד מיינס פון בונט און פון פייער.

לכבוד ערשטן מאי

אויבן : טיפער בלאַ און זוניק בלענד.
אונטן : ים, וואָס רעגט דיך צו דער פריי ;
ביים פענצטערל פון דאָך ביי מיר — אַ פּאַן,
אַ רויטע פּאַן, לכבוד ערשטן מאי.

אויפגעהאַנגען האָט זי האַלבער נאַכט
אַן אַרבעטער, אַ שכן פונעם הויז,
וואָס ווערט בשותפותדיק באַוואוינט פון די,
וואָס קוקן ס'לעבן לאַנג די פרייהייט אויס.

פלאַטערט זי, די פּאַן, איצט אויפן דאָך,
ביים דאָך־שטיבל, וואָס ווערט באַוואוינט פון מיר,
און וועקט און רופט, אַרויס, אַראָפּ אין גאַס —
זיך איינצושטעלן ערגעץ אונטער איר.

איינצושטעלן זיך, ווי יעדעס יאָר
אין טאָג פון ערשטן מאי אויף גאַר דער וועלט,
וואו ס'לעבן די, וואָס האַבן פאַר דער פריי —
דאָס לעבן שוין נישט איינמאַל איינגעשטעלט.

פלאַטערט, כוואַליעט זיך אין ליכט מיט ווינט,
פאַרוויקלט און צעוויקלט זיך אויפסניי —
ביים פענצטערל פון דאָך ביי מיר — די פּאַן,
די רויטע פּאַן, לכבוד ערשטן מאי.

א טאג — א שלאכט

אז דורכלעבן א טאג, איז ווי אדורכמאכן א שלאכט —
איז ליב און גוט די נאכט,
אפילו ווען מען שלאפט זי נישט אדורך
פאר וואונד און וויי,
ווי ס'שלאפט א זעלנער נישט, אין פינצטערן טראנשיי,
נאר ליגט, און וואכט, און היט,
און היט זיך פארן טויט,
און פיבערט, גליט
פון שרעק.
אפילו פאר די מארגנדיקע טעג, —
פון זען אין יעדן האריזאנט
פון זון-אויפגאנג און זון-פארגאנג :
דעם פראנט
צעפלאקערט פון א שלאכט ;
פון זען אין אלץ, וואס רויט איז — בלוט, —
איז ליב און גוט
די נאכט.

5 י ד

ליד, איז: ס'קינד פון ליבן אדער האַסן.
— בין איך איבערפול מיט רויטן האַס, —
איז מיין ליד, דאָס ליד פון גראַע מאַסן,
— איז מיין ליד, דאָס ליד פון גראַער גאַס, —
וואו אַפילו ליבע-לידער קלינגען
טרויעריק, אין סאַמע העכסטער פרייד, —
ווי עס וואַלטן איבער הייף זיי זינגען,
די, וואָס גייען זינגען צוליב נויט.

איז מיין אויער פול מיט טרויער-קלאַנגען,
און דאָס האַרץ מיינס — אומרואיק, צעוויגט,
ווי עס וואַלט מיט יענע מיטגעגאַנגען, —
וועלכע זענען מיט אַ וועלט צעקריגט;
מיט אַ וועלט, מיט לענדער שוואַרץ-צעבליטע
פון דער זריעה פון דער שוואַרצער האַנט,
וואָס וויל אויסשפרייטן איר וויסטער שליטה
אויך אין דיכטערס אויסגעחלומט לאַנד.

אין דער אמתן

כאַטש איך בין אין דער אמתן צאַרט
ווי דאָס בליעכץ פון ערשטן צעבלי —
ווערט דאָס ליד מיינס, דאָס לירישע, האַרט
ווי ס'איז אייזן, און רויט ווי דער גלי.

כאַטש איך בין אין דער אמתן שטיל,
ווי אַן אויער, צום הערן נאָר גרייט —
מוז איך זינגען אַזוי ווי עס וויל
דער, וואָס האָט נישט אין לעבן קיין פרייד ;

מוז איך זינגען אַזוי ווי עס זינגט
ביי דעם פייער פון בלאַז־זאַק, דער שמיד,
וועמענס האַמער דער שווערער, פאַרקלינגט
זיין אינטים, זיין האַרץ־רייסנדיק ליד ;

אַט דאָס ליד זיינס, איז מיינס, ווי ס'איז זיין,
אַט דאָס ליד זיינס געהערט צו אַ סך,
וועמענס זעלביקער גורל פון פיין
ס'רעדט אויף איין־און־דער־זעלביקער שפראַך.

אויף דער ביטערער שפראַך פונעם האָס
קעגן יעדן באַלבעסל און האַר ;
אויף דער שפראַך פון דער אַרבעטער־גאַס,
וועלכע דאַרף אַ פאַעט, אַ בונטאַר.

ליד פון נאקעטן וואָרט

ווי אויפגעדעקט עס ווערט אַ פאַלשע קאַרט —
אַנטבלויזט האָב איך, ביז נאקעטקייט, דאָס וואָרט,
וואָס האָט אין זייד און סאַמעט זיך געצירט,
און ווי אַ גאַסן־פּרוי, צו שאַנד און שונד דערפירט.

זאָל נאקעט, ווי אַ ניי־געבוירן קינד
דאָס וואָרט מיינס זיין, דאָס וואָרט מיינס, וואָס באַדינט
דעם הייליקסטן, דעם מענטשלעכסטן געבאַט;
לא תרצח! — ווער אַ גאַט אין האַרץ נאָך האָט.

און דו, מיין ליד, ווי נאקעט — אַזוי האָרט
און שטאַרק זיי, און פאַרעקשנט, איינגעשפאַרט,
ווי די, פון אונטערשטן, פון טיפּסטן שיכט,
פון וואַנען ס'רייסט צו פרייהייט זיך, צו ליכט.

מיין שטערן

א יעדער געפינט זיך זיין שטערן.
און איך האב מיין שטערן, מיין בלאסן,
געפונען אין פיינפולע טרערן
ביי די, וועלכע לערנען זיך האסן —

דעם בלוטיקן האס פון גערעכטן,
וואס מאַנט, און וואס פאָדערט און צאַרנט,
און וויל זיך נישט לאָזן פאַרקנעכטן,
און — ביילט זיינע פויסטן, און וואַרנט.

נישט לשמה

נישט שטענדיק קען מען זינגען נאָר לשמה,
לשם געזאָנג פאַר שיינקייט, גלאַנץ און פּראַכט ;
די הימלען זענען אויך נישט שטענדיק בלאַ
און ס'לייכטן נישט קיין שטערן יעדע נאַכט.

עס נעמט צו יעדן חלום אויך אַ סוף,
און ס'ענדיקט זיך אַ יום-טובֿ-טאָג מיט וואָך,
און וואַכן-טעג, זיי זענען גראַע שאַף —
ביי וועמען ס'לעבן פאַלט צו לאַסט און יאָך.

נישט שטענדיק ווייסט אַ קינד נישט, וואָס עס וויל,
ס'האַט אויך ווען, אַ דערוואַקסענעם פאַרלאַנג ;
און ס'קען אַ ליד, נישט שטענדיק זיין אַ שפּיל,
אַ שפּיל פון וואַרט, אַ שפּיל פון פאַרב און קלאַנג.

איך זאָג עס קעגן יענע זינגער בלויוז,
וואָס וויקלען זיך אין בעפל און אין סוד,
און זינגען שטענדיק זייער אומזין אויס,
ווי עפעס גרויס און הייליקס, ווי געבאַט ;

און חנדלען זיך מיט שייין-ווערטער, געלאַזט
ווי זייפבלאַזן, צום פלאַצן און פאַרגיין,
און האַלטן נישט פון מיר, ווייל פשוט, פּראַסט,
איז יעדעס ליד מיינס, ממש צום פאַרשטיין . . .

נאָר מער געפעלט זיי נישט מיינ ליד, דערפאַר
ווייל נישט פאַעטיש שייין, זעט אויס די גויט,
מיט וועלכע איך באַאומרואיק דעם האַר,
ווייל כ'בין, ווי זאָגן זיי : געכאַפט אויף רויט.

יאַ, רויט בין איך, און בין דערפאַר די שרעק
פאַר „שוואַרץ" און „ברוין", פאַר יעדע טונקלקייט,
וואָס וועט אין רויטן שטורעם ווען אוועק,
ווי פלעווע מיטן ווינט, פון פעלדער ברויט.

ס'איז רויט דאָך, נישט נאָר וויין; אויך בלוט אין קאַמף
פון צאָרן קעגן אומרעכט, וואָס צעברויזט
דעם מאַסן-מענטש, וואָס אַטעמט רויך און דאַמף,
און לייגט צעקאַפּנס אונטער זיך, די פּויסט.

חויף שיכור — קען איך נישטער-זיין און זען
אַזוינס, וואָס נאָר דער אמת-זוכער זעט,
און — שיקן אויך צו אַלדי-רוחות ווען
דעם שיין-גייסט און בלאַ-בלוטיקן פּאַעט.

נישט שטענדיק קען מען זינגען נאָר לשמה,
לשם געזאַנג פאַר שיינקייט, גלאַנץ און פּראַכט;
די הימלען זענען אויך נישט שטענדיק בלאַ,
און ס'לייכטן נישט קיין שטערן, יעדע נאַכט.

פאר מיר און פאר אלע

אין די גערטנער פון זאגלעמביע

ווי אויסגעשפיגן פון די קוימענס —
שטעלט די זון זיך איבער די פאבריקן,
מאט פארנעפלט, ווי א ליקוי-חמה
אויפגעגאנגען איבער גאנץ זאגלעמביע . . .

זיצן ארבעטס-מענער, פרויען, קינדער
אין א פארק, א פרייע שעה אויף אפרו,
דורשטיקע נאך פרישער לופט א ביסל —
ציען זיי און שלינגען דאמף פון קעסלען . . .

זענען לונגען ענג אזוי און שטיקנד,
הוסט מען, ווי עס וואלט גאר הארבסט געוועזן,
און מ'שפייט מיט שטיקער בליי און סאזשע,
ווי מיט קלעק אין העלן טאג פון זומער . . .

קרומע, שיטערע, ווי קראנקע ציינער,
ווי פון טשאד פארחלשט, אומצופאלן —
שטייען בימער, שווער די קעפ געבויגן,
ווי קיין ווינטל וואלט זיי נישט צעקעמט נאך . . .

צווייגן — קנוילן שטעכנדיקע דראטן,
בלעטער הארטע, ווי פון בלעך געשניטן,
און אין אלע גערטנער פון זאגלעמביע
בליט אזוי און פאלט דאס שווארצע בליעכץ . . .

וואַרשע, 1931

קעניגס-הומע

איזן-גאָס און שטאַלערן געבראַזג,
אַ סאַפּעריי, אַ סיקעריי, אַ דרינדזשעריי,
און קוימענס פון פאַבריקן, ווי פון שיפן —
שפייען וואַלקנס רויך און ס'רעגנט — בליי . . .

ווינדעס נידערן און הויבן זיך מיט משא,
לאַדן אויס און לאַדן צ'ריק זיך אָן,
צעפירן איבער רעלסן, איבער בריקן —
אַט אַזוי די צענער-טוינט טאַן.

פון וואַגאַנען לויפן וואַגאַנעטקעס
אינע נאָך דער אַנדערער מיט קויל,
און ריזן-קעסלען איינער נאָכן צווייטן —
עפנט גיריק אויף פאַר זיי דאָס מויל . . .

דער הייצער הייצט, גיהנום-פייער ברענט,
אַנטבלויזטע אַרבעטער מיט נאַקעט, וואונדיק לייב,
מ'שמעלצט און מ'איז אַליין נישט מער ווי שמעלץ,
פאַרקויפט, צו ברענגען ברויט פאַר קינד און ווייב . . .

און שטויב פון שטאַל און איזן הענגט מיט דאַמף
און ליגט אויף אַלץ, וואָס איז אין שטאַט פאַראַן,
און ס'גייען מענטשן חושך און פאַרשוואַרצט
אַרום, ווי איינגעשפּאַנט אין שוואַרצן שפּאַן . . .

און אַרבעטסלאָזע ביי פאַרהאַקטע טוי'רן
שטייען הונגעריקע, שטענדיק גרייט
און וואַרטן — עמעץ זאָל פאַראומגליקט ווערן,
אַדער פּאַלן ביי דער אַרבעט טויט . . .

איזן-גאָס און שטאַלערן געבראַזג,
אַ סאַפּעריי, אַ סיקעריי, אַ דרינדזשעריי,
און קוימענס פון פאַבריקן, ווי פון שיפן —
שפייען וואַלקנס רויך און ס'רעגנט — בליי . . .

וואַרטע, 1931.

ליד פון דינסטמיידלעך

קלאַגט זיך אַ דינסטמיידל :

— יונג, נאָך אַ קינד — בין איך אָן דער השגחה געבליבן,
די אַרעמקייט האָט פונעם שפינוועבס, דאָס קלייד מיינס געשפיגען,
כמעט נאָך אַ קינד — האָט די נויט פון דער היים מיך געטריבן
און כ'האָב אין דער פרעמד זיך געשטעלט פאַר אַ דינסטמיידל — דינען.

קלאַגט זיך אַ צווייטע :

— געוועזן אָן איינציקע, ס'ווייסלעכץ אין איווג ביי דער מאַמען,
היינט בין איך אַ נאָכוויש ביי שמאַלציקע, פוילע מאַדאַמען,
נישט איינמאַל באַוואַש איך זיך ס'פנים מיט ביטערע טרערן —
באַליידיקט פון צינישע, איבערגעזעטיקטע הערן . . .

קלאַגט זיך אַ דריטע :

— מ'זוכט זיך נאָר וואוילטאַג, מ'פראַוועט נאָר טישן און בעלער,
מ'ווייסט שוין אַליין נישט, וואָס נאָך מען זאָל טרינקען און עסן,
און איך, אין דער קיך ביי די טעפּ, ביי די גלעזער און טעלער,
איך פאַל אויפן פנים און ווער אַזוי אַלט און פאַרזעסן.

קלאַגט זיך אַ פערטע :

— מען לאַזט אויף מיין שטעל מיך קיין מאַן, קיין געליבטן נישט האָבן,
קומט אויס מיר נישט איין נאַכט, אַ קינד אַ געחלומטס באַגראַבן,
און טראַגן דעם וויי, ווי די פרוכט פון באַהאַלטענע זינדער
און זיין בלויו אַ מאַמע צו לייבלעך נישט אייגענע קינדער.

קלאַגט זיך דינסטמיידלעך :

— שלעכט איז אונדז קעכנס, באַדינערנס, קנעכט אין סאלאַנען,
וואו קאַלט שפיגלען לוסטערס אונדז אָפּ, ווי די טייכלעך וואָס בלייען ;
פאַרגעסט־זשע נישט ברידער אין חשבון פאַר אונדז אויך צו מאַנען
און אונדז אויך פון אונדזערע ליכטיקע תפּיסות באַפרייען.

וואַרשע, 1931.

ליד פון גאס

כ'האָב היינט פון גאָס צו גאָס
פון הויף צו הויף,
ווי אַלע מאָל —
אַרויסגעטראָגן צום פאַרקויף
מיין לויטער שטיל געזאַנג,
און נישט פאַרקויפט קיין קלאַנג . . .

ווער דאַרף מיין ליד —
ווען ס'איז נישטאָ קיין ברויט,
ווען ס'גייט פון הויז צו הויז,
גאָס איין, גאָס אויס —
די נויט,
און — ברעכט די דאַרע הענט,
און שלאָגט אָן ווענט
דעם קאַפּ,
און פירט דיך וואו אַרויף,
און פירט דיך וואו אַראָפּ,
און ווייזט דיר וואו זי וואוינט און ליגט,
און זעסט געלעגערס ווי פאַר הינט,
ס'פאַרפעלט דיר לופט,
און ווערסט דערשטיקט,
און ווערסט בייטאַג פון חושך בלינד,
און זוכסט אַ וועג, אַ וועג אַרויס,
און ווילסט אַנטלויפן פאַרן טויט,
און קוקסט ווי אין אַ לאַנגער נאַכט
די אויגן אויס —
אויף מאַרגן־רויט.

כ'האָב היינט פון גאָס צו גאָס
פון הויף צו הויף,
ווי אַלע מאָל —
אַרויסגעטראָגן צום פאַרקויף
מיין לויטער שטיל געזאַנג,
און נישט פאַרקויפט קיין קלאַנג . . .

וואַרשע, 1931.

פון שטוב אין גאָס

כ'האָב די אַרעמקייט פון שטוב אַרויסגעטראָגן אין דער גאָס
און אויפן ברזק אַוועקגעלייגט זי נאַקעט און אַנטבלויזט :
קוקט און זעט פון וואַנען ס'וואַקסט ביז צאָרן אויס דער גרינער האָס,
און שפייט מיט גיפט און גאַל, און ביילט אַ האַרטע, רויטע פויסט.

די נויט איז נישט קיין בעטלער־קינד מיט אויסגעשטרעקטער האַנט,
די נויט וויל קיין נדבה נישט, אַפילו ווען זי נעמט,
זי שרייט בלויז אין דער שטום, אַז ס'איז אַ חרפה און אַ שאַנד,
ס'זאָל וויקלען זיך אין זייד ווער, ווען עס האָט נישט ווער קיין העמד ;

זי רייסט דעם טאַג די אויגן אויס, און וואַרפט זיי אין די נעכט,
וואָס ליגן דאַכט זיך אייביקע, צעלייגט אין הינטער־שטאַט,
זי רייסט דעם טאַג די אויגן אויס : כ'וועל ערגער זיין פון שלעכט
און שענדן זיך, ווי גאַסן־קינדער שענדן יעדן גאַט.

כ'האָב די אַרעמקייט פון שטוב אַרויסגעטראָגן ווי אַ שטיין
און שווער אַזוי אַוועקגעלייגט זי נאַקעט און אַנטבלויזט :
אומרעכט, קוק, ווי ס'ליגט אין וועג דיר די גערעכטיקייט אַליין,
און שפייט מיט גיפט און גאַל, און ביילט אַ האַרטע רויטע פויסט . . .

וואַרשע, 1931.

רויטע קוליס

ווי ס'וואַלט פון דר'ערד זיי אויפגעהויבן דער סאַמום —
דער רויטער שטורעם, וואָס איז ווייט נאָך נישט אַריבער —
אויפגעשטאַנען איז, ווי פון אַ געלן פיבער,
די מיליאָניקע, געליימטע שווערע מאַסע
פון דער געלער, הונדערטער מיליאָנען־ראַסע.
אויפגעשטאַנען, ווי די שאַף
פון שלאַף,
און אָנגעהויבן זיך צו רירן,
אָנגעהויבן זיך באַוועגן,
האַט זיך שוין געפונען ווער ס'זאל פירן
פירן — קעגן, קעגן, קעגן:
קוליס — קעגן מאַנדאַרינען,
קוליס — קעגן מענטשן — שפינען,
קוליס — קעגן זיין ווי פליגן
אויסגעזויגט און אויסגעשפיגן,
אויסגעשפיגן און צעטראָטן,
און באַגראַבן און פאַרשאַטן.
זענען פון פאַרשוואַרצטע יאָרן
געלע קוליס רויט געוואָרן,
רויט און רויטע — אויפגעשטאַנען —
פאַרטיזאַנען
און אַרמייען,
און — זיי שפּאַנען
און — זיי גייען
אי צעשאַטן,
אי אין רייען,
און מאַרשירן איבער אַלע הונגער־וועגן —
קעגן, קעגן:
קוליס — קעגן מענטשן — שפינען,
קוליס ווילן מער נישט דינען.

ווי די הינט — די מאַנדאַרינען
און געשפּאַנטע — צום דערשעפּן —
זיי, ווי פּערד אין רישקעס שלעפּן ;
קוליס ווילן זיך באַפּרייען
און זיך מער נישט לאָזן שפּייען
אין דער קאַשע.
אויף די הונגער־פעלדער פון דער רייז־מדינה,
און זיי זענען אַנגעצונדן — רויטע וואַלקנס
פון אַ רויטן שטורעם איבער כינע.

תל-אביב, 1935.

מיר האָבן נאָך

מיר האָבן נאָך אַ טרייסט —
מיר האָבן נאָך אַ לאַנד,
מיר האָבן נאָך אין פינצטערניש
אַ פייער־רויטע וואַנט.
עס האָט די וואַנט אויך טויערן,
די טויערן — אַ וואַך,
אַ רויטע וואַך, און יעדער וואַכמאַן —
גלויבן האָט אַ סך.
אַ גלויבן, וואָס צינדט אָן, צעברענט,
באַלייכט, קוקט אויס און העלט
און וואַרפט אַ רויטע שיין
אויף אַלע זעגן פון דער וועלט,
און זוכט און טרייבט פון זיך
די פינצטערניש — דעם שוואַרצן פיינט,
ווי ס'טרייבט דער נאַכט — דער טאַג,
וואָס האָט אין מזרח אויפגעשיינט.

תל-אביב, 1934.

ליד צום מענטשערעכן וואָרט

וואָרט, דו וואָרט — אומשולדיק קינד,
ווי קען מען זיך מיט דיר היינט צערטלען און זיך שפּילן,
אַז שטורעם גייט נאָך שטורעם, ווינט נאָך ווינט,
און ס'פּאַלן און צעפּאַלן זיך אויף שטויב — געפּילן.

וואָרט, ווי גיט מען איצט זיך אָפּ מיט דיר,
ווי קען מען האַרציקייט און וואַרעמקייט דיר שענקען,
אַז יעדער ריינסטער וואונטש, בלייבט נאָר אויפן פּאַפּיר,
און דער זכרון וויל דעם צוזאַג נישט געדענקען.

וואָרט, ווי זינגט מען איצטער אויס אַ ליד
אַז ס'זאָל נישט לייב און לעב, ווי אַלץ — פּאַרלירן,
אַז דו דאַרפסט זיין אַ מעסער און אַ שניט,
וואָס זאָל דאָס האַרץ פון מענטש, און ס'וועלט-געוויסן — רירן.

וואָרט, ווי שוואַך דו ביסט אַנטקעגן נויט,
ווי נישטיק אין פּאַרגלייך מיט יענע מאַסן,
וואָס ווילן דו זאָלסט בלייבן פשוט — ברויט
פאַר די, וואָס לערנען זיך אין נויט און הונגער — האַסן.

וואָרט, דו וואָרט — אומשולדיק קינד,
ווי קען מען זיך מיט דיר היינט צערטלען און זיך שפּילן,
אַז שטורעם גייט נאָך שטורעם, ווינט נאָך ווינט,
און ס'פּאַלן און צעפּאַלן זיך אויף שטויב — געפּילן.

תל-אביב, 1933.

אַמאָל און היינט

ס'פלעגט ווערן געבוירן אַ ליד אויף דער שויס פון דער ערד,
זיך מיט זוניקע פעלדער און לאַנקעס און וועלדער — גענערט,
געוויגט זיך מיט זעגלען אויף טייכלעך, ווי שפיגלען אין ווינט,
און געוואקסן אַזוי אַ צעזונגען, צעבאַלעוועט קינד,
אַ פויגל אַ פרייער אין טאָג, און אַ נאַכט-סאַלאַווי,
אַבער היינט, אַבער היינט ווערט געבוירן אַ ליד אַט אַזוי :
אין גאַס אויפן ברוק, איבער שטיינערנעם שוואַרצן אַספאַלט,
וואו עס לאַזט דיך דער אַפהילך פון אַליץ, אַזוי שטאַליק און קאַלט,
דער הערסטו אַזעלכע שווער-וואַגיקע, האַמעטנע טריט
פון די „גראַע“, וואָס שפאַנען אין מחנות און רייסן דיך מיט,
און גייסט מיט זיי, גייסט, ווי מען וואַלט דיך געפירט איבער טרעפּ,
און דערזעסט אומגעריכט אין דער הויך איבער אַלעמענס קעפּ
צעוויקלט זיך פלאַטערדיקס, פייערדיק רויט, איבער שוואַרץ,
און דערפילסט מיט אַמאָל, אַז עס רייסט זיך דיר אָפּ וואָס, פון האַרץ
און פאַלט צו די פיס פון די האַרטע, פאַרחשכטע טריט,
און פאַרלירסט אונטער זיי, ווי אַ קינד אַ צעטראַטנס — אַ ליד.

תל-אביב, 1935.

נישט אין שפאן

וויל איך זיך נישט איינשפאנען אין שווערן וואָגן : וועלט,
און אומזיניק אים שלעפן אַ געבייטשטער ווי אַ פּערד ;
צו וואָס ? אַז ס'וואַלט גענוג געווען מיר ערגעץ אַ געצעלט,
אַ פינטעלע אַ ווייס, אויף שוואַרצער, גרענעצלאַזער ערד.

און ערד איז דאָ פאַר אַלדי־גוטע יאָר, פאַר אַלעמען !
צו וואָס, נאָך וואָס דאָס שטופּעריי, צו וואָס דאָס שטויסעריי ?
צו וואָס פאַרכאַפּן יענעמס און דאָס אייגענע פאַרזען,
אַז אַנקומען וועט יעדן דאָך פיר איילן סיי־ווי־סיי . . .

וואָס דאַרף אַ מענטש דען מערער, ווי אַ העמד פון פּראַסטן ליינ,
ווי פּראַסט און ווי געזונט עס זענען פויערישע רייד ;
אַז קוואַל־וואַסער איז ריינער און געזונטער אויך פון וויין,
און בעסער איז פון לעקעך — אייגן אויפגעגאַנגען ברויט . . .

איז דאָ נאָך שענערס ווי : אַנטקעגן־גיין מיט ברויט און זאַלץ
און אויסשפּרייטן ביי זיך אין צעלט אַ קאַברעץ פאַרן גאַסט ?
צו וואָס דאָס שלעפּן אין דער טיפּער בלאַטע ביזן האַלדז
דעם וואָגן : וועלט, מיט האַק און פאַק פון איבעריקער לאַסט ? !

אויב די פּרייהייט קאָן נישט זיין דעם מענטש אַ פּאַטערלאַנד,
אַ פּאַטערלאַנד פאַר אַלע גלייך, צו אַלץ, צו יעדע ווערט —
איז גלייכער ס'זאָל די וועלט זיך ווי אַ וואָגן, אויסגעשפּאַנט
שוין גיין, וואָס שנעלער באַרג־אַראַפּ און — מיטן קאַפּ אַן דר'ערד.

תל־אביב, 1935.

אויף גאָטס באַראַט

כ'האָב אויפגעהערט שוין אויפצוזען מיין סאָד,
כ'האָב אויפגעהערט פאַראַקערן מיין פעלד,
געלאַזט מיין גוטס און האָב אויף גאָטס באַראַט
פאַרווילדן אין הפּקרות פון דער וועלט . . .

ס'איז פּלויט שוין נישט קיין פּלויט און צוים קיין צוים,
עס האָט זיי לאַנג דער הפּקר-מענטש צעשטערט,
דער ווינט נאָר רייסט די פירות פונעם בוים
און קלויבט די פּולע זאַנגען פון דער ערד . . .

נישטאָ, נישטאָ די פּולע, ברייטע האַנט
פון שניטער, און זיין פּריידיקער פאַרמעסט,
אַז ס'איז די פּרייט נישטאָ אין קיינעמס לאַנד,
אַז ס'איז די רז נישטאָ אין קיינעמס נעסט . . .

איז וואָס שוין, וואָס, דער פּויגלשער געזאַנג,
ווען ס'ווערט פון דונערן צעשטויבט — גראַניט,
און בלוטיק, בלוטיק-רויט איז, דער פאַרגאַנג
פון אומקום, דורך דער האַנט פון ברידער-שניט.

צו וואָס דער ליבער פלייס, די גוטע מי,
אַז — שלעכטע האַבן שלעכט און שלעכטס געזייט,
און ס'וואַלגערט זיך דאָס גוטס שוין ביז די קני
אין בראַכוואַרג פון פאַרוויסטונג און פון טויט.

כ'האָב אויפגעהערט שוין אויפצוזען מיין סאָד,
כ'האָב אויפגעהערט פאַראַקערן מיין פעלד,
געלאַזט מיין גוטס און האָב אויף גאָטס באַראַט
פאַרווילדן אין הפּקרות פון דער וועלט . . .

וואַרשע, 1932.

די לעצטע

ס'איז וואָר, ס'איז, ברידער, וואָר —
מיר זענען שוין די שקיעה,
דאָס איז קלאָר ;
מיר זענען שוין די לעצטע, לעצטע רייען,
וואָס פאַרלאָזן ווי די זעלנער די טראַנשייען
פון דער נאַכט,
און גרייטן צו די לעצטע שלאַכט
צום רויטן אויפגאַנג פון אַ דור,
וואָס וועט נישט ווערן אַלט און גראַ
ווי מיר — ביי פינף און צוואַנציק יאָר.

וואַרשע, 1935.

איינער פון די לעצטע

כ'בין איינער פון די לעצטע טרובאָדורן,
וואָס גייען אין אַ שטורעם-צייט אַוועק;
ס'פאַרווישט דער ווינט מיט זאַמד שוין אויך די שפורן
פון מיינע לעצטע זינגענדיקע טעג.

איך ווייס, אַז היינט איז נישט קיין צייט אויף שירה,
קיין צייט נישט אויף התבודדות-געזאַנג;
ווער הערט אַ יחיד אויף זיין צאַרטער לירע —
ווען שטורעם טראַגט דעם אויף און אונטערגאַנג?

מיר קומט אַנטקעגן שוין אַ דור, אַ נייער
און נייע זינגער, נישט אויף קלאַג און וויי,
און כאַטש כ'בין נאָך נישט אַלט — נאָר פאַרן פייער
פאַר זי'רן — מוז איך אַפטרעטן פאַר זיי.

און כאַטש כ'האַב אויך ווי זיי, נישט לאַנג געזונגען
אַ קאַמף-ליד ווי אַ רוף צו אַלע קנעכט,
האַב איך אַליין דאָס ליד דערנאָך פאַרקלונגען
מיט מיינע סערענאַדעס אין די נעכט;

האַב איך אַליין די בלאַקייט אין די אויגן
געטראַגן, ווי אַ חלום דורך דער גאַס,
וואו ס'האַבן זיך פאַרחושכטע געצויגן
פאַרביטערטע, פאַרגאַליקטע פון האַס.

און האַבן מיט די בליקן ווי מיט שפּיזן,
מיט חשד, אויך וועלפיש דורכגענומען מיך,
און מיטן פינגער פיינטלעך אַנגעוויזן:
— אַט גייט ער, דער פאַעט, וואָס זעט נאָר — זיך;

— אַט גייט דער לעצטער פון די טרובאָדורן,
וואָס גייען אין אַ שטורעם-צייט, אַוועק;
ס'פאַרווישט דער ווינט מיט זאַמד שוין אויך די שפורן
פון מיינע לעצטע, זינגענדיקע טעג.

תל-אביב, 1933.

אויפגעהויבן

האַבן זיך מיר אויפגעהויבן פאַר די אויגן
מיינע זיבן בלאַע חלום־שלייערן,
און ס'ציט מיך נישט צום טויער פונעם רעגן־בויגן,
נאָר אין נאַכט — צו ווייטע, רויטע פייערן.

כ'האַב דערזען די וואַר, די נישט געזעענע,
די וואַר באַהאַלטן אונטער זיבן שלעסער —
נאַקעט, שאַרף, און שטאַליק —
ווי אַ מעסער.

האַב איך אויפגעשוידערט, האָב איך אויפגעציטערט,
און דערנאָך — דערנאָך, זיך אויסגעניכטערט,
אויסגעניכטערט אויך אין מיינע לידער,
וואָס איך האָב מיט פרייד און ווייען אויסגעידיכטעט.

איצטער טראַג איך נאָכוויי נאָך געזאַנגען,
וואָס כ'האַב אויסגעטראַגן און צעטראַגן,
איצטער זענען זיי מיין גאַלדן בלעטער־פאַל,
וואָס האַרבסט־ווינט האָט זיך ליב נאָך זיי צו יאָגן.

איצטער זענען זיי מיר פרעמד, נישט אייגן,
איצטער קלינגען זיי מיר ווייט, דערווייטערט,
ווי איך וואַלט זיך קיינמאַל, נישט געווען דורך זיי
דערהויבן און געלייטערט.

ס'האַבן זיך מיר אויפגעהויבן פאַר די אויגן
מיינע זיבן בלאַע חלום־שלייערן,
און ס'ציט מיך נישט צום טויער פונעם רעגן־בויגן,
נאָר אין נאַכט — צו ווייטע, רויטע פייערן.

תל־אביב, 1934.

נישט ביי זיך ...

כ'בין לאנג שוין נישט ביי זיך, און כ'זינג שוין לאנג נישט ווי איך וויל,
כ'בין שוין לאנג, לאנג אין דינסט אויך מיט מיין דיכטעריש געפיל,
כ'געהער צו אַ פאַרחושכטער גערעכטיקייטס-אַרמיי,
וואָס טראַגט די שוואַרצע לאַסט אַרויס אין קאַמפּס-פּעלד, ריי גאַך ריי.

כ'בין לאנג שוין נישט ביי זיך, און כ'זינג שוין לאנג נישט ווי איך וויל,
ס'איז לאנג אין מיין געזאַנג שוין נישט דאָס זינגען בלויז דער ציל.
מיין פּעדער איז אַ ביקס היינט, און אַ קויל איז היינט מיין וואָרט,
וואָס כ'האַב ביז איצט געצערטלט און געוואַרעמט און געשפּאַרט.

כ'בין לאנג שוין נישט ביי זיך, און כ'זינג שוין לאנג נישט ווי איך וויל,
כ'האַב לאנג שוין אויפגעהערט צו שיקן תפילות אין דער שטיל.
דאָס שרייען פון מיליאָנען הונגעריקע מיילער : ברויט!
איז שטאַרקער, נישט פון אייזן, נאַר, אויך שטאַרקער פונעם טויט.

חדרה, 1934.

ליד פון שטורעם

האַט אַ שטורעם אויפגעריסן טיר און טויער פון דער וועלט
און ווי פון דונערן — צעטרייסלט יעדנס הויז
פון פונדאַמענט;
איז וואָס־זשע פאַר אַ ווערט האָט אין אַ שטורעם
ערגעץ אַ געצעלט.
וואָס שטייט אין איינזאַמקייט
צו יעדער ווייטקייט, יעדן וועג געווענדט,
און פלאַטערט ווי דאָס זעגל־לייונט
אויפגעצויגן אויפן מאַסט,
וואָס קרעכצט פון מינדסטן ווינט־באַריר
ווי פון דער שווערסטער לאַסט.

האַט שטורעם מיר צערוקט די דלד־אמות־ווענט,
געלאָזט מיך אָן אַ דאָך,
אַרויסגעריסן מיר די לירע פון די הענט
און זי געטאָן אַ שלידער אויפן ווינט:
— גיי שפיל אַצינד,
גיי זינג אַצינד דיין יחוד־ליד —
ווען הוראַגאַנען רייסן אויס,
און רייסן מיט,
מיט שוואַרצע טריט,
מיט רויטע טריט,
צעוויקלען פעלד נאָך פעלד
פאַר שלאַכט נאָך שלאַכט,
פאַר — אויסגאַנג פונעם טאַג.
פאַר — אויסגאַנג פון דער נאַכט.

און יאָרן שוין, ווי כ'האַב דאָס היימישע פאַרלאָזט,
אָוועק, צי כ'האַב געוואָלט, צי נישט —
געשטויסן ווי מיט הענט פון זיבן ווינטן,
וועלכע זענען נאַכגעגאַנגען מיר פון הינטן
און די שפורן פון די טריט מיינע — פאַרווישט
מיט אַש און שטויב פון בראַך,
פון רייסן בריק נאָך בריק,
און נאַכגעוואַיעט מיר:
— נישטאָ שוין קיין צוריק! ! !

. . . און יאָרן — אויפגאַנג,
יאָרן — אונטערגאַנג,
געראַנגל פון יחידים און מיליאָנען —
זינג איך דאָס מיליאָניקע געזאַנג
פון רויטע באַטאַליאַנען;
זינג איך וועגן בונט און בלוט און פייער —
ווייל עס איז מיר יעדנס לעבן טייער,
ווי מיין אייגן לעבן — —
נישט צום אונטעריאַכן,
נישט צום אונטערגעבן.

תל-אביב, 1935.

פון טאָג אין נאַכט

ווי אַ זעלנער נאָך אַ הייסער שלאַכט —
פאַל איד מיט פאַרויכערטע, פאַרבליטע אויגן צוויי,
אַריין פון טאָג אין נאַכט
ווי אין אַ פינצטערן טראַנשיי . . .

אין חושך ברענט די אייטערדיקע וואונד,
און ס'לאָזן מיד נישט שלאָפן דורשט און נויט,
ביז — כ'זע אין אויפגאַנג פון דער האַלבער זון,
ווי פון אַן אויוון — ס'ערשטע לעבל ברויט . . .

און טאָג נאָך טאָג אַזוי, און נאַכט נאָך נאַכט
ווי — כ'שטיי שוין לאַנגע, שווערע פולע יאָר,
אַן אומבאַקאַנטער זעלנער אין דער שלאַכט
פאַר זיך, און פאַר די ברידער פון מיין דור . . .

וואַרשע, 1932.

שרייב איך נישט

שרייב איך נישט קיין בריוו צו טאטע־מאמען,
וואָס אַ שטייגער, האָב איך זיי צו שרייבן? —
אַז כ'פאַרנעם זיך אַלץ מיט מאַכן גראַמען,
און ווייזט אויס — ביי דעם אַ „מסחר“ — בלייבן?! . . .

שרייבן זיי, וואָס כ'האָב פאַר מיינע לידער,
וואָס איך דרוק אין אַלערליי „גאַזעטן“
מיט אַ סך ווי איך — אַזעלכע ברידער —
פריילעכע און טרויריקע פאַעטן.

וועלן זיי פאַרשטיין דען און מיר גלויבן,
ווען איך וועל, למשל, זיי דערקלערן,
אַז ס'איז גלייכער גולנען און רויבן,
איידער לאָזן זיך מיט ליידער הערן!

איידער מוזן לעבן פון געפילן,
וואָס מען לייטערט אינעם איבערלעבן;
אַז מען מוז אויך פאַרן טייוול שפילן —
קאָז איך דען אַזוינס פאַרשטיין זיי געבן?!

וועלן זיי פאַרשטיין אַזוינס ווי: דיכטן,
איבערוואונדן, בלוטיקן און שאַפן,
און אַ זינגער זיין פאַר יענע שיכטן,
וואָס מען האָט באַרויבט, געמאַכט פאַר שקלאַפן!

ווייסן זיי, וואָס מיר איז גאַנט און טייער,
אַז איך האָב מיט שקלאַפן זיך פאַרבונדן,
ווייל איך טראָג, ווי זיי, אין האַרץ אַ פייער,
וואָס איז גרייט אַ וועלט כאַטש אונטערצינדן; —

ווייל עס קאָז נישט, טאָר אַזוי נישט בלייבן,
ס'מוז צעפוילטקייט גיין מיט רויך פון פלאַמען;
וועלן זיי פאַרשטיין דען אַזא שרייבן? —
שרייב איך נישט קיין בריוו צו טאטע־מאמען.

תל־אביב, 1935.

פון זיך אליין

כ'האָב ליב אַ ליד, אַ ליד אַ שטילס, און זינג אליין אויך שטיל
ווי שטיל עס איז אַ טיף און שווער־פאַרטרוילעכער געפיל,
וואָס זינגט זיך און דערציילט זיך מיט אַ ציטער פאַר דער וואָר,
און קלינגט ווי אויף אַ טשעללאַ אָן עלעגיע אין מינאַר.
כ'האָב ליב . . . נאָר לעצטנס, ווי איך הויב אַ ליד אַזוי נאָר אָן —
דערכאַפּ איך נישט ווי ס'הויבט זיך אויף פון זיך אליין, דער טאָן,
און שטייגט, ווי ביי אַ פיבער־קראַנקן שטייגט די היץ ביינאַכט,
צעזינגט ער זיך און זינגט אַ ליד אין פיבער אויפגעוואַכט,
און אַט אַזוי — דערקען איך נישט אליין מיין אייגן קול,
ס'געזאַנג מיינס קומט און וואַקסט אַרויס ווי פון אַ טיפן טאַל
און שלאָגט זיך אָן, אָן פעלדזן־ווענט פון גראַעז, האַרטער וואָר,
און ווערט צעשלאָגן בלוטיק רויט, ווי ס'איז דער פרייהייטס־דור,
וואָס האַמערט, קלאַפּט אין אַלע שוואַרצע טוירן פון דער וועלט,
און קלאַפּט אויך אָן צו מיר אין האַרץ, ווי כ'וואַלט אים אויסגעפעלט,
און וועקט מיד, וועקט מיד אויף ווי פון אַ לאַנגן הינער־פלעט :
— גענוג דאָרט, זיך פאַרגאַנגען ביחידות אין געבעט !
— גענוג געזונגען פאַר דער אויסגעטראַכטער הייליקייט !
זאָל בעסער זיין דאָס ליד דיינס אונדזער טעגלעך, נויטיק ברויט,
דער בוימל צו די רעדער פון מאַשינען, און דער דאַמף
און פייער, אונדז צעשטייער, אויף צו טראַגן עס אין קאַמף.

תל-אביב, 1934.

מיין ליד פון היינט

ווי מען גליט און שמידט אן אייזן —
גלי איד, שמיד איד היינט מיין ליד,
און איד שאַרף עס ווי דער שניטער
שאַרפט די קאַסע פאַרן שניט . . .

ס'לאָזן מיך די אַרבעטס־מענטשן
נישט צו רו, זיי האָבן ליב,
אַז מען זינגט פון זי'רע נויטן,
און זיי מאַנען: גיב אונדו, גיב!

— גיב, פאַעט, אַ שטאַרקס, אַ מעכטיקס,
ווי דער אמת אונדזער, איז,
זאַל עס מונטערן און וועקן,
שטעלן שוואַכע אויף די פיס.

נעם ביים שמיד פון בלאַז־זאַק — פייער,
פון זיין האַמער, נעם דעם קלאַנג,
און עקשנות, זיך אין שונא
איינצובייסן — פון דער צוואַנג.

און דעם ריטם — אַרבעטס־ריטם,
פרייהייטס־ריטם, ווי פון טריט, —
ווען מיר שפּאַנען הייס צעשפּאַרטע,
און מיר רייסן שטיינער מיט.

חל־אביב, 1935.

א דיכטער — א שמיד

אז א דיכטער דארף זיין היינט א שמיד
און אן אייזן א גליאיקס — א ליד —
הויב איך אויף ווי א האמער דאס קול,
ס'זאל א פאל־טאן דאס ווארט ווי אויף שטאל
און א זעץ־טאן מיט קראפט און מיט וואג
ווי ביינאכט אין א שריפה — דער גלאק,
און א קלינג־טאן מיט ברען און מיט גלי,
און א זינג־טאן מיט פייער פאר די,
וועלכע האבן די פרייהייט געשפאנט
מיט א רויבעריש בלוטיקער האנט.
וואס איז שווער, אזוי בלייאיק און שווארץ,
און זי דריקט ווי א פוס אויפן הארץ.

ירושלים, 1935.

ב א ש ע ר ט ...

באַשערט איז מיר, אַ ליריקער, צו זינגען פאַר אַ דור,
וואָס דאַרף צום ווייניקסטן — געזאַנג לשם געזאַנג,
צום ווייניקסטן, דאָס יחיד-ליד, און שטענדיק : מאַסן-כאַר,
און כאַר פון זעלנער אין מלחמה-הפקרדיקן גאַנג. —

דערפאַר, דערקען איך אַפּטמאַל נישט דאָס קול מיינס אין מיין ליד,
ווי ס'וואַלט מיט נישט מיין קול געשריגן: הערט מיך, הערט !
— איך וויל מיט די מתבודדים נישט בלייבן, איך גיי מיט
דעם גאַנג פון די, וואָס זיי איז שווערערס נאָך פון מיר באַשערט.

איך שריי, נאָר ס'שרייט די צייט מיך איבער, און איך הער
זיך קוים

אין גאַנג מיט די אחריותדיקע פונעם דור : —
מיט די, וואָס ווילן אויסשפּאַנען דעם מענטש פון שפּאַן און צוים.
און ווייזן אים ביינאַכט דעם וועג צום ליכטיקן קאַיאָר.

תל-אביב, 1941.

מיין פאטערלאַנד

מיין פאטערלאַנד איז דאָרט וואו מענטש איז פריי
און פרייוויליק — דער שטייער וואָס ער גיט
צום טאָג פון רויען יום־טוב : ערשטער מאַי —
געפיערט ווי דאָס אייזן ביי דעם שמיד.

און גרויס וויל איך זאָל זיין מיין פאטערלאַנד,
ווי גרויס עס איז די ליבע מאַמע־ערד ;
אין אים נאָר וואַלט איך גרייט זיך איינגעשפאָנט
צו גיין ווי נאָך אַן אַקער מיט אַ פּערד.

אין אים נאָר וואַלט איך מקריב־זיין געקענט
דאָס לעבן מיינס, וואָס גייט מיט ווינט אוועק,
און וואַלטן נישט געדינט מיר מיינע הענט
איז : ס'זינגענדיקע האַרץ מיינס, מיין פאַרמעג.

און כ'וואַלט מיט נייעם מוט און נייער קראפט
געוואַלט אין אים אַ נייער זינגער זיין,
אַ זינגער, וואָס איז קיינעם נישט פאַרשקלאַפט
און זינגט זיין ליד אין אייביקייט אַריין.

מיין פאטערלאַנד איז דאָרט, וואו מענטש איז פריי
און פרייוויליק — דער שטייער וואָס ער גיט ;
נאָר דאָרטן איז אַ זינגער זיין כדאי —
וואו שטאַרק וואַקסט אויס אין פרייהייט אויך דאָס ליד.

תל־אביב, 1934.

ליד פון באַעוולטע

ווי אַלט עס זאָל נישט קלינגען שוין דאָס ליד פון די באַעוולטע.
וואָס טראָגן הויך די רויטע פאַן
אַנטקעגן שוואַרצן אויבן־אַז,
און ווילן פרייהייט,
ווילן ברויט,
און קריגן — בליי
און קריגן — שרויט : —
דאָך זינג איך ס'אַלטע ליד אויפסניי,
און ווידער גראָם איך, ש ל ע כ ט
מיט — ק נ ע כ ט ,
און ווידער גראָם איך ר י י ד
מיט ג ל י י ד ,
און כ'הער נישט אויף צו מאַנען
פאַר מיליאָנען,
ווי פאַר זיך אַליין,
און כ'הער נישט אויף צו דראַען מיט דער האַרטער פויסט,
ווי מיט אַ שטיין,
און — פאַדערן פאַר זיך
און פאַרן קומענדיקן דור,
און שיקן אַט אַ וועלט אַזאָ, צו אַלדי שוואַרצע יאָר . . .

וואַרשע, 1931.

עס זינגט זיך נישט

עס זינגט זיך נישט, ברידער, עס זינגט זיך נישט, ברידער,
עס איז נישט די צייט היינט, די צייט נישט אויף לידער,
עס הערט זיי נישט קיינער, און ס'דארף זיי נישט קיינער
פון די, וועמענס טעג זענען שטיינער בלויז, שטיינער,
וואָס ליגן ביינאַכט אונטער זייער צוקאַפנס —
ווען סחלשט זיך שלאָפן, ווי דורשט לעכצט נאָך טראָפנס.
ווען הונגער ליגט וואָך ווי אַ קראַנקער אין פיבער
און ציילט די מינוטן — די נאַכט זאָל אַריבער,
און ס'ברענען די אויגן און רויט זעט ער שטערן,
און וואַרט, אַז אין פענצטער זאָל ליכטיק שוין ווערן . . .

עס זינגט זיך נישט ברידער, עס זינגט זיך נישט ברידער —
ווען ס'לאָזט זיך אַ זינגער אַראָפּ אין דער נידער
פון וואַנען די נויט טראַגט אַרויס דאָס געשריי אירס :
— ס'איז אונדזער, ס'איז אונדזער, וואָס איר האַלט פאַר אייערס!
ס'איז אונדזער עשירות, ס'איז אונדזער פאַרמעגן,
וואָס איר האָט געגולט אויף פינצטערע וועגן,
און ס'וועט דאָס געשריי פון דער נויט איך פאַרטויבן
און וואַרפן די שטיינער צו אייך אין די שוויבן,
וואָס וועלן צעזעצט, מיט געבראַזג זיך צעשפּרינגען.

אַזאָ דאַרף דאָס ליד זיין, אַזוי דאַרף מען זינגען.

וואַרשע, 1931.

צו די פאָעטן פון נויט

גענוג,
גענוג, פאָעטן, שילדערן די נויט!
ווער ס'האָט מיט איר געהויזט — דער קען זי גוט;
ווער ס'האָט אין שלאָף געחלומט וועגן ברויט,
געשלינגען שפייַעכץ
און געשפיגן בלוט —
דער קען זי גוט.
און דער, ווער ס'האָט זי קיינמאָל נישט געהאָט
און ז'איז אים אויך פון חלום נישט באַקאָנט,
אַט דעם, וואָס ס'לעבן איז אים לייכט
און שווער — די האַנט,
און ס'אויַער טויב פאַר הונגעריק געוויין
און האָט אַ האַרץ — אַ שטיין
אין שמאַלץ
און ליידט אויף אַלץ,
פון האַבן אַלץ צו ווייניק פאַר זיין שוואַרצן אַפעטיט —
פאַר דעם איז, דיכטער, נישט כדאַי
צו שילדערן דעם גרויל פון הונגער, אין אַ ליד —
אַזאַ דאַרף זען אַ הונגער־מאַרש,
וואָס רייסט אַרויס די שטיינער מיט די טריט.

תל־אביב, 1935.

אין רויטן מאַרש

ווען ס'ציען ווי די זעלנער מינע ברידער,
מיט געזאנגען, ווי מלחמה-לידער
אויפן וועג צום פראנט,
און זייער יעדעס ליד, איז ווי אַ רוף,
וואָס וועקט און מאַנט
און דראַט
אי שטאַט,
אי דאָרף —
צו טאָן זיך ווי די הונגעריקע וועלף
אויף זיי אַ וואָרף; —
ווי זיצט דאָן אַ פאַעט אין זיינע דלד-אמות,
ווי אַ באַלעבאַטיש קינד, אַ טאַטע-מאַמעס,
מיט אַ פרידלעך, שטיל און רואיק זמרל,
ווי, ביי אַ שלוש-סעדות-טיש אַ זאַטן —
ווען אין דרויסן, אומרואיק, צעזונגען —
שפאַנען מחנות יאַטן,
דעמאָנסטרירן יונגען
אומצופרידענע,
אַנטשידענע,
פון איין באַפרייאונגס-ווילן נאַר, געלאָזט זיך פירן,
און — מאַרשירן און — מאַרשירן
און — מאַרשירן ערגעץ אַפּ,
צום קאַמף נאָך גוטס און האָב
פאַר אַלע גלייך,
און ס'טיקן זיך און שווימען קעפּ, ווי אין אַ רויטן ים
פון פלאַטערדיקע פענער,
און ס'איז יעדע פאַן — אַ פייערדיקע צונג, אַ פלאַם; —
ווי זינגט מען דאָן אַזוי זיך, סתם
פון אייגענעם געמיט —
אַ ליד,
וואָס ווערט דאָן ווי אַ קינד צעטראַטן מיט די פיס,
אין רויטן מאַרש פון שווערע, האַרטע טריט.

תל-אביב, 1935.

נישט כדאי

נישט כדאי איז, ברידער־דיכטער, נישט כדאי,
צו זיין א פיין־זינגער, א שיין־זינגער
אין אונדזער צייט —
ווען אונדזער יעדעס ליד דארף זיין א שפיי
אין פנים, דער צעפוילטער וועלט
מיט יענע לייט,
וואָס זענען אויסער פארן קלאַנג פון געלט —
ווי טוב, און זיצן ווי די קראַען אויבן אָן,
און לעבן באַר פון טיילן זיך מיט רויב,
און פראַווען שוואַרצע סעודות
אויפן חשבון פונעם „פלעבס“
און ווינטשן צום געזונט זיך
ביי אַ חזרישן גרעבס . . .

נישט כדאי איז, ברידער־דיכטער, נישט כדאי,
צו זינגען סתם אַזוי זיך,
ווי דער פויגל — מאי —
אַז ס'איז די וועלט שוין אויך נישט פארן פויגל פריי —
איז נישט כדאי,
דער ריינער, ציטערדיקער קלאַנג,
פון אַט אַזא מין בלאַ געזאַנג
פון האַרק,
אַז — ס'דאַרף אַ ליד היינט, רויט זיין, רויט
ווי רויט אויף שוואַרק,
אַז — ס'דאַרף אַ ליד היינט, ברויט זיין, ברויט,
אַז — ס'דאַרף אַ ליד היינט זיין אַ שטיין
געשליידערט און געפאלן פון המון,
אין פענצטער פונעם שוואַרצן אויבן אָן ; —
זאַל זיין דאָס ליד אין פנים זיי אַ שפיי,
ס'איז אַנדערש — נישט כדאי.

תל־אביב, 1935.

אין טאָג פון משפּט

אין טאָג פון רויטן משפּט —
ווען מען וועט די וועלט, די פּאָדלע, פּאַר די האַר
אַ כאַפּ־טאָן, און צו אַלדי שוואַרצע יאָר
צום רויטן טריבונאַל זי שלעפּן, —
זאָל מען זי נישט קעפּן, ניין, נישט קעפּן
אַ פּאַרמשפּטע צום טויט,
נאָר נאַקעט, אַ געבונדענע
געפירט פון שופּטס האַנט —
זי שטעלן צו דער רויטער וואַנט,
אַ ס'זאָלן דורות טיף באַלידיקטע, פּאַרפייניקטע,
פּאַרשקלאַפּטע און באַפרייטע שוין — געאייניקטע
פּאַר איר פּאַרביימאַרשירן —
איינציקווייז אין פּרצוף איר צו טאָן אַ שפיי,
אַ שפיי מיט קלעק זוי בליי
פון לאַנגע, שווערע יאָרן,
און דערטרענקען זי אַזוי
אין דורות צאָרן.

תל-אביב, 1935.

צום טויט פון אנרי באַרביס

לאַזט אויף העלפט אַראָפּ די רויטע פענער !
ס'האַט אַ ליכט זיך אויסגעלאָשן אויף אַ טורעם.
אויסגעלאָשן זיך אין סאַמע גרעסטן שטורעם
פון דער וועלט.

עס זענען ווייניק לייכט-טורעמס פאַראַנען
קעגן ביזן, שוואַרצן ווינט געשטעלט.
ווי דער — פון שטורעם אויסגעוואַקסן — איז געשטאַנען
אויפן שטורעם-פעלד,
און אין דער פינצטער זיך געריסן
צו די גלעקער פון געוויסן,
און געגעבן „פּייער“
פון געלייטערטן און האַרץ-צעגליטן וואָרט,
געגעבן „פּייער“ קעגן פּייער
פונעם בלוטיקן און אומזיניקן ברידער-מאַרד.

האַט אויסגעלאָשן זיך אַ ליכט איצט אויף אַ טורעם,
אויסגעלאָשן זיך אין סאַמע גרעסטן שטורעם :
לאַזט אויף העלפט אַראָפּ די רויטע פענער !

תל-אביב, 1935.

מיט וואָרט און קלאַנג

ווי אַ זעלנער בענקט אַהיים פון פראַנט
און בעט, אַז ס'זאל אַ סוף נעמען דער קריג שוין אין־דער־גיד —
אַזוי־אַ בענק איך אַפט צוריק צו זיך,
פון וואַנען כ'בין אַוועק שוין לאַנג,
אַוועק, צוזאַמען מיט אַ סך ווי איך און נישט ווי איך —
אַ זעלנער מיטן וואָרט און קלאַנג,
אַ זעלנער מיט דער פען, —
אַוועק מיט קעמפער אַנגעגורטע,
מיט אַ רויער קראַפט און ברען
פון כעס
און האַס,
געקליבן און געזאַמלט אין דער גאַס
פון נויט, —
די גאַס, וואו אין די שטובן ליכטיק ווערט,
ווען ס'קומט אַריין אַ ברויט . . .

תל־אביב, 1936.

ר ו י ט

— רויט

איז דאָס קלייד
פון מיין מוזע, ביים היינטיקן טאָג,
ווען עס קלינגט אָן אַן אויפהער דער גלאַק,
וואָס זאָגט אָן אויף געפאַר,
אויף בהלה און קלאַג,
און אויף בונט פונעם קנעכט קעגן האַר.

— רויט

איז דאָס קלייד פון מיין מוזע,
וואָס שלאָפט נישט קיין נעכט
און טראַכט וועגן די,
וועמענס לעבן ס'איז ערגער פון שלעכט ;
און טראַכט וועגן די,
וועלכע זענען, ווי קינדער גערעכט,
ווען זיי ווילן נישט וויסן,
וואָס הייסט, אַז נישטאָ איז קיין ברויט
פאַר די, וועלכע האָבן געאַקערט,
פאַר די, וועלכע האָבן געזייט ;
פאַר די, וועלכע גרייטן וואָס עסן
און אויכעט דעם טיש פון דער וועלט ;
וואָס הייסט עס, אַז ס'האַט אין־דער־קיד
פאַר די קיכער נאָר, עסן פאַרפעלט !
און — רויט
איז דאָס קלייד
פון מיין מוזע . . .

תל־אביב, 1936.

צו די לבנה-זינגער

מיר גייען זיך פונאנדער —
פייגל-פריי-צעזונגענע פאעטן,
וועלכע חנדלען זיך מיט לידער,
ווי א פרוי, וואס האט הנאה
פון אליין זיך גלעטן
ס'לייב, מיט אירע פיינגעטאקטע גלידער . . .

איז אזא הנאה מיר דערווידער —
גיי איך מיך פונאנדער מיט די ברידער —
די לבנה-זינגער,
וועלכע גייען, ווי לונאטיקער ארום אויף דר'ערד
און זעען אין א בלאנקער שווערד —
דעם בליץ, און נישט — די שארף;
און הערן נאָר איר ריינעם קלאַנג
און נישט — דעם שניט;
און יעדע וואונד איז זיי — געזאָנג,
געפאַרעמט אין א ליד;
און בלוט, דערמאָנט זיי נאָר אַן רויטן וויין
און שקיעה-שיין.
איז — גיי איך מיך מיט זיי פונאנדער, ווי די וועגן,
און כ'בין קעגן —
קעגן זיי און זייער ליד,
וואָס גייט נישט מיט
אין מאַרש אין רויטן,
מאַרש, וואָס קלינגט, מיט: רייסן זיך פון קייטן.

תל-אביב, 1936.

פ א ט ר י א

פאטריא, פאטריא!

ס'לעבן איז נישט אַט אַזוי ווי דיר גייט זיך איצט,
נישט אַזוי נרחא און ליב, ווי עס פרייט זיך איצט,
ס'לעבן איז נישט אַזוי פריי, ווי עס דאַכט זיך דאָ,
נישט אַזוי זאַרגלאַז און לייכט, ווי עס לאַכט זיך דאָ;
ס'לעבן איז נישט ווי דער ימאיקער צויבערפלאַך,
נישט ווי זיין אויבערפלאַך
איבער דער טיף,

און נישט ווי אין ערשטן און צווייטן קלאַס — אויבן,
נאָר מער אין די אונטערשטע קלאַסן פון שיף;
נאָר אונטן, נאָר אונטן, צוקאַפנס דעם קעסל,
וואו ס'אַטעמט די אַרעמקייט שווער און געדיכט —
פאַרט מיט, מיט די הינטישע לעבנס, דער א מ ת ,
און איך — דער פאַעט, פאַר דעם אונטערשטן שיכט.

אויף דער שיף „פאטריא“, נאָוועמבער, 1937.

פאסאזשירן פערטע קלאס

— מיר פארן פערטע קלאס
ווייל ס'איז קיין פינפטע קלאס נישטאָ. —
וויצלען זיך און טרייבן שפאָס
די פאָסאָזשירן אויפן דנאָ
פון שיף.

— מיר ליגן טאָקע טיף
און חזיריש, און עסן נישט צו זעט, —
מיר זענען אָבער אויך נישט אָבי ווער און וואָס —
אַט פאָרט מיט אונדז אַ שרייבער, אַ פאָעט,
ווייזט אויס: אַן אייגענער, פון זעלבן שטאָנד,
טאָ זאָל ער זיין באַגריסט אין אונדזער מיט,
און זאָל ער אונדז באַשרייבן דאָ
און פאָרליינען ספּעציעל פאר אונדז אַ ליד.

(דאָס מיינט מען מיד, און כ'לאָז זיך לאַנג נישט בעטן)
פונדערהויך, פון ערשטן, צווייטן קלאָס,
דערטראָגן קלאַנגען זיך פון דזשאָז
צו טענץ פון שאַנד און שונד,
און אונטן — אונטן שטיי איך, און איך לייך
פאָר פאָסאָזשירן פערטע קלאָס —
אַ ליד פון האָס
און בונט:
און אוי'רן זענען אויפגעשפיצט,
און אויגן — אויפגעבליצט
און ווי אַנטצינדן — רויט,
און ברוסטן הייבן זיך ביים אַטעמען, ווי ים-כוואַליעס,
וואָס זענען ווען, אויף אומגעהויערס גרייט.

פאָריו, 1937.

פון סעוויליע ביז גראנאדע

פון סעוויליע ביז גראנאדע,
וואו אין שטילקייט פון די געכט
קלינגען פלעגט די סערענאדע,
און אַ ריטערלעך געפעכט —

קלינגען איצטער נייע לידער
(נישט ראמעאַ-יוליאַדיק),
ברידער גייען קעגן ברידער
און עס פלאַקערט: בירגערקריג.

קאַמף פון כוחות שוואַרצע, רויטע,
קאַמף צעווישן טאַג מיט נאַכט —
אין די גאַסן, איבער פעלדער,
פעלדער, בערג און טאַלן — שלאַכט.

שפּאַניע ברענט און האַלט אין פיבער
פון אַ שפּאַנונג גאַר די וועלט —
ס'זאָל דאָס פייער נישט אַריבער
און פאַרכאַפן יעדנס פעלד,

וואָס פון לאַנג איז צוגעגרייט שוין,
צוגעגרייט צום לעצטן שניט:
פעלד, אויף וועלכן ס'וואַרט דער טויט שוין
אויף דעם שוואַרצן שניטערס טריט.

און דער שניטער גייט און — ס'גייען
אים אַנטקעגן — קאַנטראַ שוואַרץ —
רויטע, רויטע, רויטע רייען
און צעווישן זיי — מיין האַרץ;

ווי עס וואַלט מיט רויטע פּאַנען
זיך צעפלאַטערט אין געגיי,
קיין מאַדריד און באַרצעלאַנא,
און ווי אומעטום — מיט זיי.

תל-אביב, 1936.

דער וואָלונטיר

טעג, שוין לאַנגע טעג, ווי איך באַגלייט
אַ וואָלונטיר צו שפּאַניעס פּראָנט דעם רויטן ;
כ'הער נאָך איצט, ווי ער געזעגנט זיך
און שלאָגט, ווי מיט אַ האַמער איבער קייטן :
— כ'פּאַר חברים, אויפן פּראָנט דעם רויטן —
העלפן מיינע ברידער,
העלפן מיינע שוועסטער, —
שפּאַניעס בעסטע זין און טעכטער —
פּרייהייט־קעמפּער,
פּרייהייט־וועכטער
ביי די טויערן פון מאַדריד,
וואו ס'וועט זיך אַפּשפּילן, קען זיין, די לעצטע שלאַכט
פאַר מיר, פאַר אייך, פאַר אונדז —
פאַר די, וואָס האָבן אינדערפּינצטער זיי באַוואַכט,
מיט ליכט פון גלויבן אין גערעכטן זיג . . .
נו, זייט געזונט ! —

און — ס'איז אַוועק דער וואָלונטיר אין קריג
אויף שפּאַניעס פּראָנט דעם רויטן,
און עס קלינגען מיר, ביז איצט נאָך, זיינע רייד,
ווי רינגען פון צעפּאַלנדיקע קייטן.

פּאַריז, 1937.

ליד צו מאַדריד

פאַריז, דו רייזנדיקע וועלט-פּרוי,
דו, וואָס רייסט אַזוי אין לייכטזין מיט —
כ'באַטרעט דאָס ערשטע מאָל איצט דייע גאַסן
און — פאַרנומען בין איך מיט מאַדריד.

מאַדריד, מאַדריד — וואָס הערט זיך אין מאַדריד איצט ?
פרעג איך יעדע שעה, שוין לאַנגע טעג ;
ווי האַלטן מיינע ברידער, וועלכע געבן
פאַר דער פרייהייט ס'לעבן דאָרט אַוועק ?

ס'האַט פינצטערניש און ליכט, זיך ביי די טוי'רן
פון מאַדריד, ווי צו רעוואַנש געשטעלט,
און — וואָס'ער פנים ס'וועט דער זיגער האַבן —
אַזא פנים וועסטו האַבן — וועלט.

מאַדריד, מאַדריד — די שפּאַנישע באַסטיליע,
ווי אין ראַבעספּיערס און דאַנטאָנס צייט ;
אין רויטן קעגן־שטורעם אויף די שוואַרצע —
הילכט דער אינטערנאַציאָנאַל פון ווייט.

פאַריז — פאַרפירערישע וועלט-פּרוי,
ניט דיין רייך דאָ ווידמע איך מיין ליד ;
אין גאַנג איצט איבער די בולוואַרן דייע —
טראַכט איך און איך זינג פאַר רויט־מאַדריד.

פאַריז, 1937.

גערניקא

צו פראנקא-היטלער-מוסאלינים שווארץ-בוך —
נאך א גרויליק, נאך א פינצטער בלעטל ;
גערניקא — געהייסן האט דאס שטעטל,
וואס איז פרידלעך, רואיק זיך געלעגן
(ווי עס ליגן שטעטלעך אויף די וועגן) —
שטעטלעך שפאנישע, באזוניקטע, באשטראלטע,
שטעטלעך יונגע, שטעטלעך אלטע,
אויף קיין ביז און שלעכטס נישט אויסן —
ווי אויף דלאניעס אויסגעשאטן
מיטן האב און גוטס אינדרויסן
פאר די פענצטער, וועלכע קוקן
צו דער סאכע, צו דער בראנע
אונטער בלאקייטן פון הימלען
פול מיט טשאטעס קריגס-אוואנען . . .

גערניקא — געהייסן האט עס נעכטן, —
חורבה — הייסט עס היינט —
נאכדעם ווי ס'האט דער שווארצער פיינט
פון אלץ, וואס לעבט און בליט —
געשטורעמט עס, מיט בליי און פייער,
(ווי נישט איינמאל — ס'אומבאזיגבארע מאדריד)
און פונדערהויך — געזייעט טויט
פון הימלען בלאע, ריינע,
טויט פאר אומבאשיצטע פרויען,
טויט פאר קינדער קליינע.

שפאניעס בעסטע זין און טעכטער
פון גערעכטן רויטן צארן !
זאל אין אייער פרייהייט-קאמף —
אויף דורות בלייבן לזכרון
נאך א גרויליק, פינצטער בלעטל ;
גערניקא — געהייסן האט דאס שטעטל.

פאריז, 1937.

מאָרדעסיטאַ

כ'האַב געהאַט די זכיה דורך צו זען און הערן,
דיך — די מאָרדעסיטאַ פונעם קעמפנדיקן שפּאַניע,
וועמענס גרוס פון דאָרט — געברענגט האָט מיך ביז טרערן,
כאַטש איך האָב די שפּראַך דיינע אינגאַנצן ניט פאַרשטאַנען.

ס'איז גענוג געווען צו זען דורך בלויו אין שוואַרצן,
ווי אַ הייליקע פון זוכן ליבע צו דעם נאַנטן,
און צו הערן בלויו דעם צייטער פון דיין האַרצן
איבער שפּאַניעס בעסטע זין און טעכטער אויף די פּראָנטן —

אַן מען זאָל אַוועק אַהין מיט דיר צוזאַמען —
שטעלן זיך ווי גלייכע, מיט די בעסטע מענטשן־רייען,
וועלכע האָבן דורך געקרוינט פאַר זייער מאַמען,
פאַר דיין גיין צו זיי אין די אַקאַפּעס און טראַנשייען;

פאַר דיין הילף זיי אינעם שטורעם, אינעם גרעסטן,
ווען דער שונא שפייט אויף זיי מיט בליי, מיט גיפט און פייער;
פאַר דיין העלפן, ווי פון ברענענדיקע געסטן
איבערטראָגן די, וואָס זענען טאַטע־מאַמען טייער . . .

מאָרדעסיטאַ פון די שפּאַנישע גערעכטע,
וואָס באַשלאָסן האָבן: זיך דעם פיינט נישט אונטערגעבן!
זאָל אַ טרייסט דיר זיין אַזעלכע זין און טעכטער,
וועלכע זענען פאַר דער פרייהייט מקריב זייער לעבן.

פּאַריז, 1937.

קלאשארן

I

קלאשארן זענען הארן פון דער נאכט,
די נאכט, די קארג-באלויכטענע,
וואָס דעקט זיי צו די אַרעם-שאַנד
און היט זיי, מיט אַ קרענקלעך געל לאַמטערן-אויג.

ווי שאַטנס פון סופיט און ווענט, געפאלן —
זעט מען זיי נאָך האַלבער נאכט
אין קאַרדאַרן-לאַבירינט
פון מעטראָס (פאַרן שליסן זיך)
און פאַרן צונעמען ביי זיי,
די וואַרעמקייט פון אונטער דר'ערד,
און ס'דרעמלען אויף די מעטראָ-טרעפּ.

קלאַשארן קען מען זען אינמיטן נאכט
ביים מאַגן פון פאַריו: די ריזן-האַלעס —
ראַיען זיי, ווי נאכט-פייגל, און זוכן שפייז
אויף קופעס מיסט, און בערג צעשאַטן אַפּפּאַל.

און מען קען זיי זען אויך, שלאַפּן
אויפן פייכטן ברעג פון „סעז“ —
צופיסנס אַלע בריקן,
און צוקאַפּנס אַלע שטיינער.

קלאשאַרן זענען די,
 וואָס האָבן נישט קיין „וואַואַהין“, קיין „וואָס“ און „וועמען“.
 נאָר אַ וועג, וואָס פירט זיי פון די האַלעס ביז צום „סען“ און צ'ריק.

קלאשאַרן זענען די,
 וואָס מעגן, וואָס מען וואַרפט אַרויס — זיך נעמען,
 און אַוועקטראַגן די שפייז פון אַפּפּאַל אונטער יעדער בריק.

קלאשאַרן זענען די,
 וואָס האָבן נישט קיין „היינט“ און זעען נישט דעם מאַרגן,
 און דעם נעכטן זיי'רן האָבן זיי פאַרגעסן שוין פון לאַנג.

קלאשאַרן זענען די,
 וואָס האָבן אויפגעהערט צו קענען זאָרגן,
 און געלאַזט ס'פאַריזער לעבן גיין דעם קרומען, פּרעכן גאַנג.

נישט קיין בעטלער זענען זיי — די דאכלאזע, באטארבעטע,
 וואָס שטרעקן אין דער נויט נישט אויס די האַנט :
 זיי זענען די, וואָס האַבן אין פאַרביטערונג,
 דאָס לעבן נאַקעט צוגענאַגלט צו דער וואַנט,
 ווי יעזוסן צום קרייץ ; —
 זאָל זען די וועלט, די אָפּגעדעקטע שאַנד,
 און שעמען זיך אויף אונדז צו קוקן,
 פאַר דער שולד פון די, אויף וועמענס קעפּ
 ס'דאַרף פאַלן האַרב, די שטראָף
 פאַר אונדזער פאַלן אויף די מעטראָ-טרעפּ,
 און פאַר ליגן אויסגעשפיגענע
 ביים „סענער“ ברעג, און פאַר די פּיס
 פון צוויי און דרייסיק בריקן פון פאַריז.

זיי זענען נישט קיין בעטלער, די קלאַשאַרן,
 נישט קיין בעטלער, נישט קיין קנעכט אויך, ניין !
 נאָר — היימלאַזע און הונגעריקע האַרן
 איבער זיך אַליין.

פאַריז, 1937.

א ליד — א שטיין

טרוקן און האַרט, ווי אַ שטיין איז מיין ליד, —
ווען כ'זינג פון דער חושכדיק-אַרעמע גאָס
וואו ס'האַט נאָך קיין פּרילינג זיך רעכט נישט צעבליט,
ווי ס'בליט דאָרט און וואַקסט אינדערפּינצטער — דער האָס.

דער האָס צו דער גאָס וואו ס'איז ליכטיק ביינאַכט,
ווי ס'איז נישט אין אַרעמען געסל, בייטאָג ;
די גאָס וואו דאָס לעבן זינגט פּריידיק און לאַכט —
ווען ס'אַרעמע, פּול איז מיט אַנקלאַג און קלאַג.

טרוקן און האַרט, ווי אַ שטיין איז מיין ליד, —
ווען כ'זינג פון דער נויט אין דער אַרבעטער-גאָס,
וואו ס'פּאַלן, ווי שטיינער צונויף זיך ווען, טריט
פון מענטשן מיט וועלפישע בליקן פון כעס.

פון מענטשן, ווי האַלצשניטן, טרוקן און האַרט,
גרופּירט, ווי אַנטשלאַסן אויף יעטוועדן פּאַל —
מאַרשירן און ווערן אַזוי אומדערוואַרט :
די דראָאונג און אומרו, אין רייכן קוואַרטאַל.

פּאַריז, 1937.

פאריזער הינט

נישט איינער דא, נישט הונדערטער, נאָר טויזנטער
פון די, וואָס ווייסן ניט, וואָס היים איז, און וואָס זאָט איז.
מענטשן-שאַטנס, איבעריקע, שמאַטעס —
מעגן אייך מקנא זיין, פאריזער הינט,
באַשאַנקענע, ווי קינדער, נאָר פון טאַטע-מאַמען —
פול מיט צערטלעכקייט און זאָרג און ליבע
פון די הערן, דאַמען און מאַדאַמען,
וועלכע האַלטן אייך ביי זיך אין די סאַלאַנען —
פאַרפומירט מיט זיפּן און פּלאַקאַנען
פון די ראָזע בודוואַרן,
און איר ווערט געשפּייזט אין זיי מיט עסנס,
וואָס עס מעגן זיך עס ווינטשן די קלאַשאַרן . . .

אייער וואוילזיין דא, פאריזער הינט,
קען זיין, איז — אַ געשאַנק פון קינדערלאַזע,
וועלכע בענקען נאָך אַ קינד,
און אפשר גאָר דערפאַר, וואָס איר, נאָר איר
קענט אונטערטעניק זיין די הערן און די דאַמען,
און געטריי — זיי נאַכקריכן אויף אַלע פיר,
און הנפּענען און לעקן,
שטענדיק גרייט מקבל-זיין דעם שטעקן . . .
זאָל עס זיין פאַרוואָס עס זאָל נישט זיין,
נאָר ס'מעג אייך דאָ מקנא-זיין נישט איינער,
וועמען ס'לעבן ס'פינצטערע מאַכט שאַרף,
ווי ביי אַ הונגעריקן וואַלף, די ציינער.

פאריז, 1937.

אויף אַ הינטיש בית-הקברות

וויפל מענטשן האָבן נישט געלאָזט נאָך זיך,
נאָך זייער לייב און לעבן און געביין —
אַפילו נישט קיין שטיין, אַ פראַסטן שטיין?
דערפאַר אַבער, דערפאַר — פאַראַנען איז,
(ווי כ'האַב געזעען ביי פאַריז):
אַ בית-הקברות בלויז פאַר הינט;
אַ בית-הקברות מיט אַלייעס,
וואו עס שמעקט און בליט און גרינט
אַרום מצבות מאַרמאָרנע
מיט אויפשריפטן באַגילדט:
„מיין רעקס“, דער איינציקער,
וואָס האָט פאַרשטאַנען מיך, געפילט.“
„מיין „דזשים“!
דאָס לעבן מיינס
האַב איך געטיילט מיט אים.“
„דאָ ליגט מיין טרייער קלוגער, „פאַקס“ באַגראַבן.“
אַדער: „גרי“, נאָך דיר
וועל איך קיין צווייטן שוין נישט האָבן . . .“
און ווען אויפשריפטן און שבחים זאָגן ווייניק וואָס —
קומט צו נאָך ס'בילד פון הונט:
זיין מאַרדע הינטער גלאַז.

און ס'קומען אויפן הינטישן בית-עולם:
דאַמען, הערן,
קינדערלאַזע פרויען,
אַלטע קאוואַלערן,
אַלטע פריילנס (ווייט נאָך „שלושים“): —
קומט מען גאַרנישט אויף קאַטאַוועס —
בלומען לייגן, בלומען טוישן,
ווי מען קומט אויף קבר-אבות . . .

און וויפל מענטשן האבן נישט געלאָזט נאָך זיך
קײן שטיין, קײן ברעטל נישט, נאָך זייער טױט.
און — ליגן הינטער אַ צעטראַטן בערגל
ערגעץ בײַ אַ פּלױט ? !

תל-אביב, 1938.

מיין אָרע צו פּאַריז

ווי שיין דו ביסט, פּאַריז,
ווי אַלט און שיין,
ווי פּרעכטיק
און — ווי נידערטרעכטיק,
און געמיין.

אַזוי-אַ, הייב איך אָן צו דיר מיין אָדע,
דיר — די שטאַט פון ליכט און גלאַנץ,
פון עלעגאַנץ
און מאַדע.

אַט אַזוי-אַ, הייב איך אָן
מיין ליד פאַר דיר צעוויקלען,
ווי אַ פּאַן,
אַ רויטע פּאַן, ווי פייער —
אַ צעשטייער
דיינע גאַסן און בולוואַרן —
אין פּאַרביימאַרש פאַר דער „וואַנט פון קאַמונאַרן“,
און אין דורכמאַרש דורך דעם „פּלאַץ באַסטיל“
און פּלעצער אַנדערע, וואו ס'ליגן פיל
אין פּרייהייטס-קאַמף געפּאַלענע
פון אַלע מיתה-גרוילן :
גילאַטינע, תליה, שווערד און קוילן.

אַ, פּאַריז!
די שטאַט פון קונסט און זנות,
די פּרוי פאַר אַלע,
איבערהויפט פאַר די, וואָס גייען נישט צופּוס —
צו זען דיר אין דיין גאַנצער נאַקעטקייט און פּראַכט,
ביינאַכט
אויף „רי בלאַנדעל“, „מאַנמאַרט“
און פּלעצער אַנדערע פון זעלבן סאַרט,
נישט דורכצולאַזן אויך דעם רייכסטן „פּלאַץ קאַנקאַרד“

וואו ס'זוערט דער צייט־פארטרייב פון „לעצטן וואָרט“ —
סעוורירט אין קלובן און אין קאַבאַרעטן,
וואו מען טרעפט דאָס בעסערע, די אויבערשטע :
גנבים, פרויען־הענדלער און . . . פּאַעטן.

אָ פּאַריז.

די שטאָט פון רייך און „ליבע“!
אויכעט דיר — מיין גאַליק ליד פון האָס,
פאַר דינע מאַסן הונגעריקע, דאַכלאָזע אין גאַס,
אויף טרעפּ, אויף פינצטערע און שוועלן,
ווען נישט ווייט פון זיי, אָ שפּאַן דערנעבן —
ברעכט מען אויס פון איבערזעט, דאָס לעבן.

אָ, פּאַריז, ווי שיין דו ביסט,
ווי אַלט און שיין,
ווי פּרעכטיק
און — ווי נידערטרעכטיק,
און געמיין.

פּאַריז, 1937.

א געזעגענונג

. . . און ווידער א געזעגענונג צום אָפשייד פאַר מיין פּאַרן ;
צום ווידערזען אייך אַלעמען, אויב ס'וועט באַשערט זיין יאַרן !
איך זאָג : באַשערט, כאַטש כ'גלויב ניט אין באַשערטן און פּאַטאַלן,
נאָר קיינער קען ניט וויסן היינט, ביי וועמען עס וועט פּאַלן
דער מאַרגן, אַ צעבלוטיקטער ביים שוועל פון טאָג, פון נייעם,
דער קאַמפּס־טאָג, וועלכער וועט אונדז דאַרפן אַלעמען באַפּרייען.

געזעגן איך זיך ווידער צו מיין ווייטערדיקן וואַנדער,
נאָר ס'טיילן, קעמפּער, מיט אייך די ווייטן ניט פּאַנאָדער,
עס שניידן דורך די וועלט צוויי פּראָנטן, איינער קעגן צווייטן :
אַ שוואַרצער פּראָנט, אַ רויטער פּראָנט, און איך בין אויפן רויטן.
צום ווידערזען אייך, רויט־פּראָנטלעך און גורל־איבערשמידער,
ווער ס'דינט דער זאָך מיט האַמער, ביקס און ווער, ווי איך — מיט לידער.

פּאַריז, 1937.

די גאס — מיין היים

די גאס איז מיין היים
וואו כ'פארברענג מיינע טעג;
אין געשטויס,
אין געיעג,
אין געשלעג
פארן זיין.
ווער עס שלאגט זיך פאר ברויט,
ווער עס שלאגט זיך פאר וויין,
און ווער — וויל די פויסט זיין
איז שטארק און האט מאכט —
צו שטעלן זיך יעדן און אלץ אויפן וועג,
און — אזוי, דרייט די גאס מיך אריין אין געשלעג,
אויף דער זייט פונעם שוואכן —
די זייט פון גערעכטן,
וואס וויל זיך נישט לאזן
פארטיילן, פארקנעכטן,
און האלט פאר זיין רעכט זיך, מיט נעגל און ציין —
געשטארקט פונעם גלויבן
אז, ר'איז נישט אליין,
אז, ס'זענען א סך דא, ווי ער און ווי איך,
וואס שלאג זיך פאר אים,
ווי איך שלאג זיך, פאר זיך.

צו די וואָס זינגען פאַר די קומענדיקע דורות

כ'ויל צו די וואָס זינגען פאַר די קומענדיקע דורות —
נישט געהערן ;

כ'בין דער זינגער פונעם דור דעם היינטיקן,
און כ'ויל נאָך היינט פון אים פאַרשטאַנען־ווערן.

כ'ויל, אַז, ס'וואָרט.

מיין וואָרט, מיין אויפגעזונגענס.

זאַל אַ תיקון, היינט נאָך, היינט, געפינען,

ביי די פראַסט און פשוטע, די „שטערבלעכע“,

וועם כ'ויל ביי מיין און זייער לעבן — דינען ;

דינען מיט מיין ליד, — מיין לייך און לייט־מאַטיוו

פאַר יעדנס דורכגעלעבטער מעשה־נורא ;

דינען די, וואָס אינעם קאַמף פאַר ברויט —

דערווערבן זיי די לעבנס־חכמה זי'רע,

און דעם קלאַרן בליק, און דאָס באַנעמען

אינפאַך און געזונט — אַפילו ווייען

פון אַ שווער און בלוטיק וועלט־געבורט,

אַזא, פאַר וועלכן מיר אַ שטייגער, שטייען.

אַט פאַר די, פאַר די, וואָס ווילן „היינטיקס“

„שוינס“, נישט אַפצולייגן עס אויף שפעטער —

זינג איך, ווען אַפילו מיינע לידער

זאַלן מאַרגן זיין שוין געלע בלעטער,

אַפגעפאַלענע פון עץ־חיים

און פון ווינט — ווי שטוב מיט שטויב — געטראַגן —

אַרט מיך נישט! — ווייל כ'האַב נאָך היינט מיט זיי
אין מענטשלעכע גורלות אָנגעשלאָגן;
און מיט זיי, געעפנט טרערן-קוואַלן,
און מיט זיי, געעפנט אַלטע וואונדן,
אַדער, וועמענס אויגן פול-געמאַכט
מיט וואַרעם ליכט, פון גלויבן אָנגעצונדן; —

אַרט מיך נישט, אַז כ'וועל צו די, וואָס זינגען
פאַר די קומענדיקע דורות — נישט געהערן;
כ'בין דער זינגער פונעם דור דעם היינטיקן,
און כ'ווייל נאָך היינט פון אים פאַרשטאַנען-ווערן.

תל-אביב, 1941.

מיין לעצטער וואונטש

פון אלע מיינע וואונטשן און באגערן
מיט וועלכע כ'האב אומזיסט זיך אָפּגעגעבן —
געבליבן איז איין וואונטש מיר ; איין באגער נאָר :
דעם טאָג פון רויטן שטורעם צו דערלעבן.

אַ רויטן שטורעם איבער אלע לענדער
וואו שוואַרצע ברוינע פעסט איז נאָר פאַראַנען,
(נישט דורכצולאָזן אונדזער זוניק לענדל,
וואָס מיינט, אַז ס'ליכט אויף טאָג — גייט אויף פונדאַנען).

מיט רויטן שטורעם, מיין איך : רויטן משפט.
אַ טאָג, ווען פאַרן טריבונאַל דעם רויטן,
וועט שטיין דער איבערזאָטער האַר — דער שקר,
וועם' כ'וויל מיט מיינע הענט נאָך — העלפן טויטן !

כ'וויל העלפן די, וואָס וואַרטן אויף נקמה,
און לאָזן אויך מיין שטים, אַלס עדות, הערן ;
כ'וויל קענען אויך אליין נקמה נעמען
פאַר בלוט פאַר אומשולדיק, פאַר שענדונג און פאַר טרערן.

פון אלע מיינע וואונטשן און באגערן
מיט וועלכע כ'האב אומזיסט זיך אָפּגעגעבן —
געבליבן איז איין וואונטש מיר ; איין באגער נאָר :
דעם טאָג פון רויטן שטורעם צו דערלעבן.

תל־אביב, 1942.

היימזויי

דעם הייליקן אַנדענק — מייע אומגעקומענע טאַטע־
מאַמע, שאַעסטער און ברידער, וועמענס געביין סײַ איז
שאַפּרלאַז פּאַרלויִרן געגאַנגען אונטער די חורבות פּון
פּוילן.

מיין משפחה

מיין משפחה איז אַ וואָלד פון ביימער אַלערליי:
דער טאַטע — אַ דעמב,
די מאַמע — אַ סאַסנע,
די פעטערס זענען אַלשינעס
די מומעס — יאַדלעס,
און מיר, די קינדער —
קלאַנגדיקע ווערבעס ביי דער זייט . . .

איז מען פון דער נאַנט זיך פרעמד און ווייט,
ווי איין ברעג ים פון אַנדערן,
און אַנגעברוגזט אונטער הימלען האַרבסטיקע . . .

און שטענדיק, ווען עס טוט דער דעמב אַ קרעכץ —
צעוויגט די סאַסנע זיך,
און באַלד נאָך איר — די יאַדלעס און די אַלשינעס,
די ווערבעס טרייסלען זיך
און ציטערן פאַר שרעק,
און ס'רוישט דער וואָלד מיט ערב שטורעם
איבער אַלע קעפּ.

אונדזער הויז

אונדזער הויז — אַ טרענקענדיקע שיף,
וואָס ראַנגלט זיך אין אונטערגאַנג,
און גייט באַלאַדן מיט דער לאַסט פון אַרעמקייט —
צו גרונט.

דער טאַטע, ווי אַן אויסגעדינטער, אַלטער קאַפיטאַן —
פאַרלוירן האָט די כוחות
און דעם רודער פון דער האַנט,
און ס'איז נישטאָ ווער ס'זאָל אים איבערנעמען
און די שיף דערפירן צו אַ האַפן . . .

שטייט די מאַמע אויף דער אויבערדעק
מיט טרענקענדיקע אויגן פון פאַרצווייפלונג,
ברעכט און שטרעקט די הענט אויס,
ווי צוויי פליגל פון אַ קראַנקן פויגל,
און זי שרייט און רופט צו גאַט אין הימל
און צו גאַט פון ים
און גאַט פון ווינט . . .

און האַפנונגסלאָזע, וואַרפן זיך די קינדער,
ווי געגאַרטלטע מאַטראָזן אין די כוואַליעס,
און מען האַלט זיך, ווי אויף שווימענדיקע ברעטער —
ווייט פון ברעג —
און ווייטער נאָך — פון הילף
פאַר אונדזער הויז — די טרענקענדיקע שיף.

מיין היים, מיין נעסט

די היים פון מיין וויגל — א נעסט א צעשטערטע,
און אלע אין איר, זענען דאכלאזע פייגל,
וואס פליען און זוכן א נעסט וואו צו בויען
און פאלן אין פליען, ווי אונטערגעשאסן . . .

ווי קען טאטע-מאמע דערוואקסענע העלפן —
ווען ס'זענען די הענט שוין — צעבראכענע פליגל,
און אלט איז מען, עלטער פון צער, ווי פון יארן
און גראַ איז מען, גראַער פון ווינטער-פאַרנאַכטן.

דערפאַר איז דער טאָג אזוי לאַנג פאַר די קינדער
און קורץ יעדנס נאַכט, צו פאַרשלאָפן דעם חושך . . .

די היים פון מיין וויגל — א נעסט א צעשטערטע,
און אלע אין איר, זענען דאכלאזע פייגל . . .

דערפאר, ווייל ...

ווייל ס'האט נישט דער טאטע באצייטנס דאס פעלד זיינס צעאקערט,
ווייל ס'האט נישט דער טאטע באצייטנס דאס פעלד זיינס פארזייט, —
דערפאר האבן שפעטער די קינדער דעם ווינט נאָר געשניטן,
און שטענדיק געהאט אויך בדוּחק דאָס טרוקענע ברויט.

דערפאר האבן שפעטער די קינדער אויף ווינטיקע וועגן
געלאָזט זיך פון קיינעם געפירט, ווי פארלוירענע שאַף,
און האבן אַזוי מיט די טריט, מיט די ערשטע אין לעבן,
נאָך יונגע — דערזען שוין ביים אָנהויב, דעם ראַנד פונעם סוף.

און איך, וואָס בין קינדווייז פאַרשאַלטן געווען, מיטן פילן
בין פאַרפילן אַלץ, וועגן וואָס מען האָט אויך נישט גערעדט ;
בין ווערנדיק איינזאַם און שטום אין מיין היים אין מיין קאַלטער —
געוואָרן פון אומעט, פון טרויער און צער — אַ פאַעט.

אין מיין היים

אין מיין היים איז גארנישט היימלעך און נישט פריילעך ;
ס'גייט אַ ווינט אַרום אין הויז, ווי אין אַ וואַלד,
ס'איז דער טאַטע אַן אַראָפּגעזעצטער מלך
אין דער אייגענער מלוכה, וואָס צעפאַלט . . .

שטייט דער טראָן זיינער פון אויבן־אָן — צעבראַכן
און דער מאַמעס שטול הינקט־אונטער ביי דער זייט,
ס'איז דאָס מעבל זיך צעפאַלן און צעקראַכן
נאָכן אויסדינען געטריי די גוטע צייט . . .

איז אַ העלפט פון אַלע קינדער זיך צעפאַרן,
זיך צעפלוויגן, ווי די פייגל פון דער נעסט,
ווער ס'האַט פליען נישט געקענט — איז גראַ געוואָרן
פאַר דער צייט, פון זיצן ביי דער נויט אויף קעסט . . .

אין מיין היים איז גארנישט היימלעך און נישט פריילעך,
ס'האַט די אַרעמקייט אין איר זיך ברייט צעלייגט,
ס'איז דער טאַטע אַן אַראָפּגעזעצטער מלך,
וועלכער האָט צו קיין מלוכה נישט געטויגט . . .

פון טאטנס בריוו

פון טאטנס בריוו האָב איך געזען :
סוף האַרבסט אין וואַלד פון מיין משפּחה ;
אויף צעצווייגטע קעפּ, ווי שפינען-נעסטן
ליגט די גראַקייט, ווי אַ דינער מעל-שטויב פון אַ מיל,
און שיטערלעך זעט אויס דער וואַלד
כאַטש מען האָט אים נישט געהאַקט,
נאָר בלויז אויף איבערפּלאַנץ —
פון דאָ און דאָרט, אַ בליענדיקן בוים אַרויסגענומען . . .

קרעכצט דער טאַטע — דעמב,
און בייגט זיך ווי אַ ווערבע
פון דער לאַסט פון צער,
און ס'קוואַרט די צאַרטע מאַמע — סאַסנע,
הויך און דאָר אַריין אין הימל . . .

ליי'ן איך ווייטער, זע איך :
ערשטער שניי-פּאַל,
וואַלד איז, ווי אַ זילבער-נעץ צעהאַנגען
אויף די פּרינדיקע בלאַע הימל-ראַנדן,
קראַען פּליען, איינע נאָך דער צווייטער
מיט געהיימער, שוואַרצער פּרייד אויף פּליגל,
און דער שניי, ער הערט נישט אויף צו שיטן,
שיט און שיט,
און לייגט זיך מיט דער לייכטקייט
שווער, אויף מיין געמיט.

תל-אביב, 1934.

נישט דערקענט

כ'האב די היים נישט דערקענט
און נישט קיינעם אין איר,
נישט דערקענט שוין די ווענט,
נישט די שוועל, נישט די טיר.

אָפּגעשינדן איז אַלץ
און פאַרשוואַרצט און פאַרגרויט,
ווי געוואָרן ביים האַלדז
וואַלט דאָ יעדן די נויט.

גייען אַלע אַרום
ווי נשרפים אין הויז,
און דער צער יעדנס, שטום
קוקט פון אויגן אַרויס ;

און דערציילט ווי פאַרשעמט,
אויף אַן אַרעמער שפּראַך
אַז — דאָס לייב האָט קיין העמד
און דער קאַפּ, נישט קיין דאָך ;

און קיין קישן — דאָס בעט
וואו מען ליגט און מען וואַכט
און מען חלומט פון זעט
פאַרן הונגער פון אַכט — — —

תל-אביב, 1934.

קען זיין ...

קען זיין, קען זיין, אז — נאך אין וויגל
האָט מען מיך — אַ פּיצלס, שוין געלערנט זיין אליין,
און פרי — מיך אויפגעהערט צו וויגן און פאַרוויגן,
און אַ נישט אַנטוויינטס —
געלאָזט מיך שעהען קייכן פון געוויין,
ביז כ'פלעג אַ מידס, אַ העשענדיקס
אַן כוחות בלייבן ליגן,
איינגעשלאָפן מיטן שטומען, הייסן קינדישן באַגער,
ווען אויף די אייגעלעך די רויטע
האָט געפערלט און געלויכטן נאָך די טרער . . .

קען זיין, קען זיין —
האָט קיינער נישט געזען, ווי איך — אליין,
אַ קריכנדיקער קראַט אויף אַלע פיר —
האַב פּלוצלינג זיך אַ שטעל־געטאַן
און אַנגעהויבן פאַלנדיק צו גיין,
און ס'האַט די מאַמע מיר נישט אויסגעשטרעקט די אַרעמס,
נישט גענומען פאַטשן מיט די הענט פאַר פרייד,
און נישט צעשריגן זיך פאַר גליק:
— עס גייט שוין, ס'גייט!
און ווי ס'איז קיינער נישט געווען ביי מינע ערשטע טריט —
אַזוי האָט קיינער נישט געהערט פון מיר די ערשטע רייד;
אַזוי האָט קיינער נישט געהערט פון מיר דאָס ערשטע ליד,
דאָס ליד פון שווערגעמיט,
נאָך נישט צעבליטערהייט.

אז כ'האָב דאָס ערשטע מאָל, ווי פּרעמד פּאַרלאַזט די היים —
האַט קיינער מיך צום וועג אַרויסבאַגלייט,
האַט קיינער מיר די ברכה אויפן וועג נישט מיטגעגעבן ;
שטילקייט האָט פּאַרמאַכט נאָך מיר די טיר,
ווען ס'איז אַרויס מיט מיר די שוועסטער — איינזאַמקייט ;
פּאַראויס געגאַנגען איז : די אומבאַקאַנטע ווייט,
פון הינטן האָט מיר נאַכגעקוקט באַדויער ;
דער שאַטן איז געגאַנגען,
ווי אַ קנעכט אַ שוואַרצער ביי דער זייט,
און פעסט צום האַרץ, האָב איך געדריקט
דאָס קינד מיינס : טרויער.

פונדערהיים

ווי שווער ס'איז אינדערהיים געלעגן דער סופיט אויף יעדנס קאפ,
ווי ענג עס האבן זיך צונויפגערוקט פאָר יעדן, אויך די ווענט ; —
איז יעדער אינדערהיים געוואַקסן אַנשטאַט אין דער הויך — אַראָפּ,
און נישט געקאַנט צעצווייגן זיך, צענעמען די געליימטע הענט.

און נישט געקאַנט באַפרייען אויך די פרייע פיס, פון יענע טריט,
וואָס זען און הערן קאָן מען נאָר, ווען ס'ליגט-וואו אין אַ שטוב, אַ מת ;
אין אַט אַ ליכט אַזאָ אומהיימלעך, אויפגעאַנגען איז מיין ליד
און פּרילינגס-צייט צעבליט זיך, ווי אַ בלאַסער אומעט-גראַעזער בעז.

אין אַט אַ ליכט אַזאָ אומהיימלעך, האָב איך עס אַ זינג-געטאַן,
אַ זינג-געטאַן און אַפּגעהאַקט, וויל אַטעם האָט מיר אויסגעפּעלט
פון טרינקען און פאַרכליניען זיך פון דורשט, מיט יעדן ביסל זון,
פון רייסן זיך אַ פרייער, ווי געבונדן — צו דער דרויסן-וועלט.

און זאָל דערפאַר קיין וואונדער זיין אַצינד, מיין נידעריקער פלי ;
איך קרייז נאָך אַלץ אַרום מיין היים, מיט איר סופיט אויף יעדנס קאָפּ,
און כ'טראַג נאָך אַלץ אין זיך און אין מיין ליד אַ טרויעריק צעבלי
פון וויינענדיקע ווערבּעס, וועלכע וואַקסן מיט די קעפּ אַראָפּ . . .

מיין צייט ...

מיין צייט איז פארגאנגען אין ווייען פון בענקשאפט
ביי גאלדענע שטאפלען פון זוניקע אויפגענג,
אויף זילבערנע שוועלן, ביים שיין פון לבנהס,
אין טרוימען נאך לענדער אנטפלעקט אין חלומות
געשיקט אין די ווייטן, ווי טויבן פון האַרץ־נעסט ;
נאָר, ס'זענען די טויבן צוריק נישט געקומען,
ס'האָט קיינע פון זיי, נישט געברענגט מיר אין שליחות
קיין סימן פון שפּראַצונג, קיין צייכן פון בליאונג,
און איך בין געבליבן ביי זיך אין דער תּבה
פּאַרקלאַפט און דערטרונקען אין שטאַקיקן חושך.
נו, בין איך געוואקסן אַ קינד פונעם אומעט,
געוואָרן פון יאוש און צווייפל — אַ שווייגער,
גענומען אַרומגיין מיט שוואַרצע מחשבות,
ווי ס'וואַלטן געפלאַטערט, געקלאַפט מיט די פליגל
אַ טשאַטע מיט קראַצען ביי מיר אינעם מוח.
און איך, דער געוועזענער טרייסט פאַר מיין מאַמען,
די קרוין אינעם הויז פון מיין טאַטנס מלוכה, —
בין פרעמד, אַזוי פרעמד צו זיי ביידן געוואָרן,
דערווייטערט פון לייבלעכע שוועסטער און ברידער,
און — כ'האַב אינדערהיים אין די אָפענע ביכער
געפּלעגט צו באַגראַבן דעם שטיינערנעם עלנט,
און פילן די שטעכיקע בליקן דער מאַמענס,
און הערן דאָס כעסאיקע ברומען פון טאַטן :
אַזוי ווי ער בעט זיך — אַזוי וועט ער שלאָפן . . .
היינט גיי איך צעשפּאַנט איבער שטעטישע גאַסן,
מיט ביטערן, גאַליקן חוזק, געזאַמלט
אין וואַך־נעכט, אויף הינטיש־געבעטע געלעגערס,
און כ'פּייה אויף די טעג, ווי אויף לידיקע פּלעשער,
וואָס ענטפּערן אַפּ מיר, מיט הילכיקע פּוסטקייט . . .

תל־אביב, 1924.

דער קוואַל פון מיין אומעט

מיין היים איז געוועזן דער קוואַל פון מיין אומעט און טרויער.
דער ברונעם, וואָס האָט נישט דעם דורשט מיינעם שטילן געקענט,
די אָפענע תפיסה, וואו כ'האָב נישט געפונען דאָס טויער —
צו קענען אַרויס פון די ענגע פאַרחושכטע ווענט.

דער טאַטע, די מאַמע, איין שוועסטער, פינף ברידער — אינאיינעם —
האָט יעדער באַזונדער, פאַרשלאָסן ביי זיך אין דער צעל —
אַן אויסוועג געזוכט, און נישט רעדנדיק קיינער מיט קיינעם —
אַ שפּאַן נישט אַריבערגעגאַנגען דער אייגענער שוועל . . .

אַזוי האָט פאַרפרעמדט, אינדערשטום, יעדער איינער געליטן,
און קיינמאַל — זיך איינער צום צווייטן מיט עפעס געווענדט ;
אַזוי זענען אַלע געוואַקסן פאַרזעגט און פאַרשניטן,
און ס'האָבן זיך אָפטמאַל געשלאָגן אַכט קעפּ אָן אַכט ווענט.

דער טאטע, דער חובב-ציון

האָט דער טאָטע איבער דרייסיק יאָר
אַריינגעחלומט אין די ווייסע האָר,
אַ חלום וועגן לאַנד פון זיינע אַבות,
און מיט ליכטיקע מחשבות
און פאַרבענקטע אויגן —
זיך געצויגן,
ווי אַ קינד —
אַהין, אַהין,
וואו הימלען זענען שטענדיק ריין און בלאַ,
און פאַלמעס אייביק גריין,
און אַלץ איז זוניק איבער ראַנד און ברעג,
און פייגן-ביימער שפרייטן שאַטנס אויס,
ווי קאַברעצן פאַר וואַנדערער פון וועג;
איז — ליגט ער צוגעפאַלן אַט אַזוי
אין שאַטן, אויסגעטאַן פון גראַער וואַך,
און אויסגעשפאַנט פון גלות-יאַך
און — קוקט,
און קוקט אויף מעשה-בראשית, ווי עס ווערט,
און — זעט, ווי אַלץ אַרום גייט-אויף און יערט,
און וואַקסט און בלייבט,
און ער, דער טאָטע — וואַקסט, וואַקסט מיט
פאַר פרייד,
און גלייכט זיך אויס, און פילט
אַזאַ געפיל, וואָס האָט זיך אומבאַקאַנט
ביי אים אין בלוט, דאָס ערשטע מאַל צעבליט,
ער פילט:
דעם באַדן אונטער זיך,
אַ היים, אַן אייגן לאַנד.

און ער — אן אייגענער,
א שיתוף גלייך אויף גלייך
צום מילך און האַניק,
און צו אַלין, מיט וואָס דאָס לאַנד איז רייך,
און ס'איז אים גוט דעם טאַטן, ווי נאָך קיינמאַל גוט,
איז — ליגט ער, ווי ער וואַלט זיך טייען נאָך אַ פּראָסט ;
עס פעכערט אים אַ ווינטל פון די בערג און בלאַזט,
און טראַגט אין היץ אים אונטער ריחות, ווי פון וויין,
איז — שלאָפט ער איין,
און חלומט, חלומט — איבער דרייסיק יאָר,
און וועבט אַריין דעם חלום
אין די זילבער־ווייסע האַר.

תל-אביב, 1928.

ביים מאַמנס טיש

דער טאַטע, די מאַמע, איין שוועסטער, פינף ברידער.
ס'איז מיטאַג. אַכט טעלער, אַכט לעפל, ווי רידער,
אַכט קעפּ, ווי די אַנקערס — ביי יעדן געבויגן,
פאַרזונקען אין זיך, מיט פאַרנעפּלטע אויגן.

מ'זיצט אַרום טיש, ווי ס'וואַלט קיינער געזעסן,
מ'עסט, ווי ס'וואַלט יעדער אליין זיך געגעסן,
אליין זיך דאָס האַרץ מיטן מעסער געשניטן,
ווי יעדער וואַלט וועלן זיין אַפּגרונט פאַרשיטן . . .

און שווער ווי אַ שטיין איז ביי יעדן דער ביסן,
מ'קען נישט צעקייען, וואָס יעדער וויל וויסן
און פּרעגט עס ביי זיך, אין פאַרביסענעם שוויגן ;
פאַרוואָס, בלוט פּון בלוט, איז זיך פּרעמד און נישט אייגן.

דער טאַטע, די מאַמע, איין שוועסטער, פינף ברידער.
נאָך מיטאַג — צעגייט מען ווי אורחים זיך, ווידער
צוריק אין אַכט וועלטן ; צוריק אויף אַכט ימען,
וואָס ברענגען אין שטורעם, אַכט שיפלעך צוזאַמען . . .

פון יענער נאכט

פון יענער הייסער נאכט —
ווען די מאמע האָט די לאָדן שעמעוודיק פארמאָכט,
און דער טאָטע, ווי אַ מאַן — די טיר פאַריגלט —
אויפצופענען איר טראַכט
און מאַכן זי פאַר ווייב, —
פון יענער נאָכט,

איז אויפגעגאַנגען אין מיין מאַמעס לייב,
דאָס פינצטער מזל אַלעמענס אין אונדזער הויז,
און מער שוין נישט געוואָלט פון דאָרט אַרויס.

און ווי פון אייגן בלוט, אַ ביטער קינד אַ שלעכטס,
וואָס שרעקט זיך שוין נישט אָפּ פאַר קללה און פאַר פויסט, —
איז ס'אומגליק יעדן איינעם אונדז באַשלאָפן אין די נעכט,
און אַט אַזוי — די טעג מיט אונדז געהויזט;
צעלייגט זיך און צעזעצט ביי אַלע ווענט
פאַרבראַכן מיט די הענט,
און ווי אַ שאַטן,
מיט אַ בליק צו אַלע און צו קיינעם נישט געווענדט, —
געוואַקסן און געעלטערט זיך אַזוי,
און זיך און אַלץ און אַלעמען פאַראַכט,
פאַר טאָטע-מאַמעס ערשטער, הייסער נאָכט . . .

טאטע-מאמעס צער

ליגט די גראַקייט אויף דער מאַמען,
ווי אַ פּרעסטעלע אַ ווייס,
און דעם טאַטנס באַרד און פּאָות
הענגען נאָך, ווי צעפּלעך איין ;
גייען זיי אַרום און קרעכצן :
אַלט געוואָרן פאַר דער צייט !
נישט דערלעבט די פּרייד פון זען כאַטש,
אינס פון אַלע זעקס אַ „לייט“ . . .
קוק איך, קוק אויף טאַטע־מאַמע,
און דאָס האַרץ טוט ווי פאַר זיי,
פאַר די בלאַע אויגן מיינע
דאַכט זיך, שיט און פאַלט אַ שניי,
יאַ, אַ שניי, כאַטש ס'איז גאַר פּרילינג,
און דאָס ערשטע בליעכטס פאַלט ;
קוק איך, קוק אויף טאַטע־מאַמע
און עס לאַזט די זון מיך קאַלט,
עפעס פיל איך זיך, ווי שולדיק
קעגן זיי אין זייער צער,
און איך מייד די בליקן זיי'רע
די דערשלאַגענע, דערפאַר.
בלייב איך אַפט אַזוי פאַרלוירן
אינדערהיים ביים פענצטער שטיין,
און באַנעם, דערפיל מיט איינמאַל,
וואָס עס היסט אַזוינס : פאַרגיין ;
שטיי און וויקל אויף די ווייטקייט,
וואָס עס ליגט שוין הינטער מיר,
קום צוריק צו יענער קינדערהייט,
וועלכע קריכט אויף אַלע פיר —
שטעלט זיך, פּרואוּט זיך, פאַלט און הייבט זיך,
און — די ערשטע גרויסע פּרייד,
וואָס עס האַבן טאַטע־מאַמע
אַז עס גייט שוין, יאַ עס גייט.

ס'וואַקסט דאָס נחת, און צעוואַקסט זיך,
ווי אַ יונג-פאַרזעצטע פּלאַנץ,
ניין עס גייט נישט, נאָר עס לויפט שוין,
ס'לויפט נישט, ס'דרייט זיך שוין אין טאַנץ,
דרייט זיך, דרייט זיך, און — פאַרדרייט זיך,
ווי אַ יונגער הירש אין וואַלד . . .
און — אַ שאַס האַט אויפגעוועקט מיך :
בין איך דרייסיק יאָר שוין אַלט ?
דרייסיק יאָר שוין, דרייסיק הירשן,
קוים פון טויט זיך אויסגעדרייט ;
גיי, און זיי אַ טרייסט דעם טאַטן,
גיי, און זיי דער מאַמעס פרייד . . .
ליגט די גראַקייט אויף דער מאַמען,
ווי אַ פרעסטעלע אַ ווייס,
און דעם טאַטנס באַרד און פּאות
הענגען נאָך, ווי צעפלעך אייז.

וואַרשאַ, 1930.

דער טאָמע וויינט

האַבן זיך צעוויינט דעם טאַטנס צוויי־און־זעכציק יאָר,
צעוויינט זיך אויף זיין שווער און ביטער לעבן:
— צו וואָס איך האָב דערלעבט ביי מיינע זילבער־ווייסע האָר! —
כ'זאַל קינדער, שוין קיין קינדער נישט — נאָך געבן . . .

— קינדער דרייסיק־יאָריקע און — גיין פאַר זיי געשפּאַנט,
און שלעפּן אויף דער עלטער נאָך דעם וואָגן, —
ווען ס'ברעכן זיך די פיס שוין, און עס ציטערט שוין די האַנט,
און כ'קען זיך באַלד אַליין שוין נישט דערטראַגן.

האַבן זיך צעוויינט דעם טאַטנס צוויי־און־זעכציק יאָר,
צעוויינט מיט שטיינער־רינדיקע טרערן —
פאַר זיינע קינדער, וועלכע ציילן שוין די גראַע האָר.
פון אויסקוקן דעם מולדיקן שטערן . . .

כ'קען שוין נישט

— כ'קען שוין נישט מער ! — האָט דער טאַטע געזאָגט, —
און צו ווייזן ווי שווער ס'איז די לאַסט, וואָס ער טראָגט —
פאַריסן די אויגן, צום הימל געווענדט
און פונאַנדערגעקריצט די פאַרהאַרוועטע הענט.

— כ'קען שוין נישט מער, כ'האַב גענוג אייך געדינט !
און — די הענט, ווי צוויי פליגל צעבראַכן פון ווינט —
אַראָפּגעלאָזט שווער אין דער אייגענער וועלט,
און געשטאַנען, ווי ס'וואַלט זיך אַ מיל אָפּגעשטעלט.

דעם טאטונס שלאָף

שלאָפּט שוין דער טאָטע נישט רואיק אַדורך זיינע נעכט.
עס וועקט אים כסדר פון שלאָף דאָס געשריי פון דער נויט.
און כ'הער, ווי ער זאָגט מיט אַ קרעכץ צו דער מאַמען : ס'איז שלעכט!
און ווינטשט זיך, אַז אידער אַ לעבן אַזאַ — דעם טויט.

און ס'טרייסט אים די מאַמע : ס'וועט בעסער זיין, שלאָף שוין,
ס'איז שפעט!

און — ווידער דערטרינקט און פאַרזינקט אַלץ אין פינצטערער טיף,
ווי יעדער וואָלט שווימען אין שלאָף אויף אַ הוינדדיק ברעט,
מיט מורא, אַז אונטערגיין זאָל נישט די שטוב, ווי אַ שיף.

שלאָפּט נישט דער טאָטע. אינדרויסן — באַגינען שוין באַלד,
עס בלויט און ער קרעכצט, ווי אים וואָלטן די כוחות פאַרלאָזט,
און ס'דאַכט מיר : ס'איז ווינטער, און ס'קנאַקט־וואו אַ דעמב אין אַ וואָלד,
און פאַלט מיט אַ דונער, אַנידערגעלייגט פונעם פראַסט.

דער מאמענס שלאָף

חלומט זיך דער שוואַכער מאַמען, יעדע נאַכט — דער טויט,
און — וויינט פון שלאָף און ס'קלאַגט איר קול, ווי ווייט און אומבאַקאַנט,
און אַלע כאַפּן מיר זיך אויף צעשראַקענע פון שלאָף
און זעען: ס'נעמט דער טאַטע איר פון האַרץ-אַראָפּ, די האַנט.

דערט שטילער נאָך ווי ס'איז געווען און אומהיימלעך אַזוי
זיי נאַר-חאַס וואַלט מען פונעם הויז אַרויסגעפירט אַ מת;
און ווען מיר שטייען אויף, נישט אויסגעשלאַפענע די נאַכט, —
דערזעען מיר פאַר זיך דעם טאַג, ווי אונדזער העלן נס . . .

צו טאטע-מאמע

ס'האט זיך פון מיין יעדן חלום אויסגעלאזט א טייך —
האָב איך טאטע-מאמע מיינע, נישט קיין טרייסט פאַר אייך . . .

כ'ווייס — נישט איין נאַכט, האָט איר מיר געהאַלפן חלומען,
און געהאַפט, צו זען מיך אין אַ זיידן העמדל, ווען.

ס'האָבן שכנים וועגן מיר מיט אייך אַמאָל גערעדט
אַז, מען שמועסט, כ'וואַקס אַ „לייט“, אַ שרייבער, אַ פאַעט,

און פאַרשטאַנען האָט איר נישט: פאַרוואָס, פאַרוואָס אַזוי
זענען מיינע יונגע אויגן, נעפלדיק און גרוי?

און פאַרוואָס איך שווייג אַזוי, אומהיימלעך, שווער און שטום,
גיי אויף אַלץ און אַלעמען, אַ ברוגזער אַרום,

און מיך פרייט נישט, וואָס עס ליינט ווער, שוואַרץ אויף ווייס מיין ליד,
און עס וואַקסט אויך מיט מיין רוים, דער טיפער אומעט מיט.

נישט פאַרשטאַנען האָט איר נאָך אַ סך פון אייער קינד,
וועמענס פירות ס'קלאַפט איצט פונעם בוים אַראָפּ, דער ווינט,

נישט פאַרשטאַנען, אַז, ווען ס'האָט מיין לירע זיך צעשפילט —
האָב איך שוין געהאַט דעם גורל מיינעם, פאַרגעפילט:

האָב איך שוין פאַראויסגעזען, ווי צוויי מאָל צוויי איז פיר, —
אַז עס וואַרט אין מאַרגן נישט, קיין ראָזע פערד אויף מיר . . .

כ'האָב געוואוסט אַז דיכטער, הייסט : זיין איינער פון אַ סך,
וועלכער וועט זיך נישט צוגויפרעדן אויף קיין שום שפראך.

און געוואוסט, אַז, דיכטער זיין, הייסט : זיין אין טאַל אַ קוואַל
און אַ שטיין, וואָס וואַקסט, געשלאַגן פון אַ וואַסער-פאַל . . . —

האַב איך טאַטע-מאַמע מיינע, נישט קיין טרייסט פאַר איך, —
ס'האַט זיך פון מיין יעדן חלום, אויסגעלאָזט אַ טייך . . .

וואַרשע, 1932.

א היים אזא ...

ווער ס'האָט געהאַט אַ היים אזאָ ווי איך,
אַ קינד־הייט אָט אזאָ, ווי איך אין איר —
דעם, וועט דער אומעט און דער טרויער אויך
אַ לעבן לאַנג שוין נאַכגיין, ווי נאָך מיר.

דער וועט ווי איך — אַ לעבן לאַנג אזוי
אַרומגיין מיט אַ נישט פאַרהיילטער וואונד,
און ס'וואַרעמע און טריפנדיקע בלוט
אַרומלעקן אליין זיך, ווי אַ הונט ;

און ווי אַ הונט — אליין זיך זיין געטריי,
און קוקן אין די אויגן זיך אליין,
און הערן אייגן האַרץ־קלאַפּ, אייגן טראַט,
און גיין דעם וועג, וואָס פירט צום אונטערגיין.

און ווי אַ הונט — פאַר עלנט און פאַר צער —
צעבילן זיך, און אַ צעוואַיע־טאָן,
אַנטקעגן דער לבנה אין דער נאַכט,
בייטאָג — אַנטקעגן פנים פון דער זון.

היים דער מאמען ווארטן . .

גיי און הייס דער מאמען,
וועלכע טראגט אין קול געוויין און קלאג,
און אין די הענט — דעם בראך פון הונגער-יאָרן, —
גיי און הייס זי ווארטן אויפן טאָג,
ווען איך, דער זון, און נאך אַזעלכע זין
פון צער און צאָרן —
וועלן אויפפראַלן מיט אויפגעפלאַצטן כעס,
די טירן פון דער נויט-באַוואוינטער גאַס,
און ווי אַרויספאַלן מיט הויט און ביינער,
און צעשיטן זיך, צעשיטן זיך, ווי שטיינער,
אַז די שויבן ביי די זאַטע שכנים
זאַלן ציטערן און קלינגען —
ווען צוזאַמען, ווען אינאיינעם,
וועט מען שרייען אין לשער: גענוג! גענוג!
עס האָט זיך אַפגעבראַכן שוין
דאָס אויער פון דער קרוג,
און אויסגעטרונקען האָבן מיר שוין, ביי צום דנאָ
די ביטערניש פון כוס.
נאָר, גיי און הייס דער מאמען ווארטן, אַז זי שרייבט:
מיין זון, ס'איז ווינד און וויי אַזוינס צו שרייבן,
אַז מיר זענען אַלע נאַקעט, הויל,
(אַבי דו טרייסט זיך, אַז ס'וועט לאַנג אַזוי נישט בלייבן)
ס'קומען, ווי צו גאַסט אין שטוב,
דאָס ברויט און שטיקל קויל,
און ס'ציען ווי לוויות זיך, די טעג פון גרויל;
לאַ-די, מען הונגערט — פּרירט מען אויך,
לאַ-די, מיר פּירן — ווערן מיר פאַרהאַסט
פון די, וואָס שרייען, אַז מיר פאַלן זיי צו לאַסט,
און — ברענען אונדז די טריט,
און יאָגן אונדז, ווי הינט,
און איך גיי אויס, גיי אויס פאַר נויט און שרעק, מיין קינד!

דער מאמענס זאָרג

די מאמע זאָרגט זיך איבער מיר :
צי האָט ער דאָרט, דער זון, אין ווייטער פרעמד,
כאָטש ברויט צו זעט,
אַ שטוב, אַ בעט
און אויפן לייב — אַ העמד ? ! . . .
און איך דאָ, טראַכט : אַז, וואויל און גוט איז מיר,
וואָס כ'בין אַרויס
פון טאַטע-מאַמעס הויז
פון גויט ;
אַרויס, ווי פון אַ בראַנד —
געפינען היים,
געפינען לאַנד
און ברויט
פון נישט קיין אויסגעשטרעקטער האַנט.
און איך דאָ טראַכט : אַז, וואויל און גוט איז מיר,
כאָטש כ'האַב נאָך ווייט נישט, ס'נויטיקסטע אַליין ;
דערמאָן איך זיך ביים עסן אָן דער מאַמען —
איז מיר יעדער ביסן ברויט — אַ שטיין.

תל-אביב, 1935.

היימפרעמד

ס'איז יעדנס היים, אַ היים,
ס'איז יעדנס היים, אַ בעסט,
אַ וואַרעמע — אין פרייד,
אַ קאַלטע — אין אַ טרויער;
און ז'איז אַזוי דיר ליב
מיט אַלץ, וואָס דו נאָר זעסט
אין איר, און זאָרגסט פאַר איר
און היטסט איר טיר און טויער.

ס'איז יעדנס היים, אַ וועלט
מיט וועלטעלעך אין זיך,
מיט לעבנס, וואָס מען לעבט
אין שפע און אין מאַנגל;
נאָר, ס'לעבן רייסט אַמאָל
אין שטראַם, פונאַנדער דיך
פון אייגענע — אין ראַד
פון אייביקן געראַנגל.

אינדערהיים פון טאַטע-מאַמע, שוועסטער, ברידער —
דערזען האָב איך די וועלט; באַקענט דאָס לעבן
פון וועלכן כ'האַב גענומען מיינע לידער
און דערנאָך — זיי טרויעריק צוריקגעגעבן.

אינדערהיים פון טאַטע-מאַמע, שוועסטער, ברידער —
וואו יעדער האָט געהאַט זיין פיין-מגילה —
פאַרפאַסט האָב איך מיין אייגענעם אַ סידור
מיט אַן אייגענער אַ סליחה און אַ תפילה.

כ'האָב תפילה געזאָגט אינדערהיים, אויף מיין אייגענעם שטייגער :
בלחש, מיט ליפן, וואָס האָבן זיך קוים ווי באַוואויגן ;
אַ תפילה אין זיך, אינדערטיף פונעם אייגענעם נפש,
אַ טיף, וואָס מען קען נאָר באַלייכטן מיט אייגענע אויגן.

כ'האָב תפילה געזאָגט פאַר דער שיינקייט, וואָס גאָט האָט באַשאַפן,
(ווען גאָט האָט געוואוינט נאָך אין אַלץ און אין יעדן באַזונדער) —
ווען כ'בין פאַרן לעבן געשטאַנען — אַ הירש קעגן יעגער —
מיט פחד פאַר יעטוועדן סוד און פאַר יעטוועדעס וואונדער.

מיין היים — אַ וועלט מיט סודות און מיט וואונדער,
און ס'גרעסטע וואונדער, איז געווען אין איר, די פרעמד,
וואָס האָט געהאַלטן אַלעמען באַזונדער —
פון אייגן פלייש און בלוט, דערווייטערט און פאַרשעמט.

ווייל ס'האָט די היים־פרעמד ווייטיקלעך געשריגן
פון יעדנס פרעגנדיקע אויגן, אויף באַשייד —
האָט יעדער, אומפאַרענטפערט — שווער געשוויגן,
און שטום — בדימיון, זיך פאַרטראַגן אין אַ ווייט.

דער טאַטע, די מאַמע, פינף ברידער, איין שוועסטער :
אַכט וועלטן פאַר זיך, אין אַ היים, אַ געפרעסטער,
אַ היים נישט קיין היימלעכע, וועלכע פלעגט יאָגן
מיט פרעמדקייט, און אַלעמען האַלטן דערשלאַגן.

דער טאַטע, די מאַמע, פינף ברידער, איין שוועסטער
און איך — בין געווען אינדערפרעמד אין דער גרעסטער ;
און מיך, האָט די היים־פרעמד צום שטאַרקסטן פאַרביטערט,
ווייל כ'האָב איבער אַלעמענס לעבן געציטערט.

כ'האָב געציטערט איבער אַלעמען און איבער זיך אַליין —
ווייל כ'האָב פאַראויסגעזען אַ יעדנס מאַרגן — אינדערבלינד ;
ווייל כ'האָב געפילט אַז יעדער זעט פאַראויס שוין, זיך פאַרלירנגיין,
ווי ס'גייט פאַרלירן ווען אַ שיפל, וואָס פאַרלאַזט זיך אויפן ווינט.

אויפן ווינט, אַכט שיפלעך ; אויפן ווינט, אַכט לעבנס פון אַ היים
וואו זעלטן האָט פון עמעצן צעשמייכלט זיך די פרייד ;
וואו יעדער איז, ווי נישט פון איין-און-זעלביקער משפּחה : בוים, —
געוואַקסן האַרבסטיק, אַפּגעזונדערט, אונטער איין און זעלבן פּלויט.

אונטער איין און זעלבן פּלויט — אַ לעבן אין אַ הויז,
וואָס האָט ווי אומבאַוואוינט — זיך אויסגעדאַכט ;
אַ הויז — אַ היים אַ טרוי'ריקע ; אַ היים — אַ וועלט מיט צער
פון אומבאַהאַלפענע נפשות, אַכט.

תל-אביב, 1989.

ה י י ם

זאָל עס זיין אין אַ לייזונטן צעלט,
אין אַ כאַטקע פון שטרוי און פון ליים,
זאָל עס זיין, וואו ס'זאָל זיין אין דער וועלט, —
נאָר, אַן אייגענע, וואַרעמע היים.

לאַמִיך וויסן וואו כ'זאָל נאָר נישט זיין,
אַז ס'איז ערגעץ פאַראַן הינטער מיר,
אַזאַ האָב און פאַרמעג, וואָס איז מיין,
אַז ס'דערוואָרט מִיך אַ שוועל און אַ טיר;

אַז אַ פענצטער קוקט אויס מִיך פון וועג,
פאַרן פענצטער: אַ בוים און אַ באַנק,
און אין שטוב: אַזאַ אַרעם פאַרמעג,
וואָס איז ליב, ווי אַ טייער געשאַנק:

ס'ליגט די רו איבער אַלץ און אויף אַלץ,
און דאָס אַלץ, איז: אַ טיש און אַ בעט,
אויפן טיש: ברויט, אַ מעסטעלע זאָלץ,
און אַ מעסער, אויף שניידן צו זעט.

און אַ יום-טוב, איז: אונגערקעס, קרויט,
און עס קיצלט דער אַקרעפּ אין נאָז,
און מען כראַמקעט דאָס זויערס מיט ברויט,
און ס'איז גוט, כאַטש מען ווייסט נישט מיט וואָס . . .

און ווען ס'פאַלט שוין דער טאַג אויף די פּיס
און צעלייגט ווי אַ שעפּס זיך אַזוי —
שלאַפּט די נאַכט זיך אַדורך אַזוי זיס,
ווי אויף נאָר-וואָס געקאַסעטן היי.

זאָל עס זיין אין אַ לייזונטן צעלט,
אין אַ כאַטקע פון שטרוי און פון ליים,
זאָל עס זיין, וואו ס'זאָל זיין אין דער וועלט, —
נאָר, אַן אייגענע, וואַרעמע היים.

פונדערפרעמד

ס'איז וויי צו דעם, וואָס, פאָטערלאַנד, איז אים די גאַנצע וועלט,
און האַלט פאַר שוועסטער, ברידער — אַלע מענטשן אויף דער ערד ;
עס האָט אַזאַ אַפילו נישט קיין אָרט אויף אַ געצעלט,
און ס'בלייבט אַזאַ-אַ, ווי אַ קול אין מדבר נישט געהערט.

איך האָב אַליין שוין דורכגעוואַנדערט לענדער פיל און שטעט
און צוגעאייגנט אַלץ, וואָס איז געווען מיר ווייט און פרעמד,
און האָב אינערגעץ זיך מיט קיינעם, ווי מיט מענטש — דערעדט,
און קאַלט איז מיר געווען, אַפילו אויפן לייב, דאָס העמד . . .

איך זאָג עס סתם אַזוי, צו קיינעם נישט, צו זיך אַליין ;
עס פאַלן רייד אַמאָל, ווי פרוכט געריסן פונעם ווינט ;
אַ מענטש פון „אומעטום" איז אומעטום אויך, ווי אַ שטיין,
און הילפלאָז צום פאַרלוירנגיין, און עלנט, ווי אַ קינד.

און גוט איז אינדערפרעמד נאָר דעם, וואָס טראַגט אין וואַנדער מיט
פון היים פון אייגענער, פון היימישקייט — די וואַרעמקייט,
וואָס שטאַרקט אין ווייטסטן און אין אומבאַקאַנטסטן וועג, די טרייט,
און מאַכט זיי זיכער מיט דער זיכערקייט פון אייגן ברויט.

פאַראַנען, יאָ פאַראַן אַ נישט-צעטיילבאַר האָב און גוט ;
געפיל צו היים, צו לאַנד, צו אייגן אויפגעאַקערט פעלד,
און בענקשאַפט צו דער ערד, וואָס שמעקט מיט אייגן שווייס און בלוט —
איז — וויי צו דעם, וואָס, פאָטערלאַנד, איז אים די גאַנצע וועלט.

אַפּריל, 1937.

אז כ'ליין אמאָל ...

אז כ'ליין אמאָל, ווי עמעץ שרייבט :
איך בענק נאָך דיר מיין פאָטערלאַנד,
און כ'ווער פון בענקשאַפט, ווי צעריסן אינדערפרעמד, —
בין איך מקנא דעם, וואָס בענקט אַזוי,
און כ'וואָלט פון קנאה, זיך צעוויינען נישט געשעמט —
וואָס מיר איז פרעמד, די ליבע צוגעבונדנקייט
צו אַלץ, וואָס שמעקט מיט היים מיט אייגענער, אויף ערד
וואו ס'איז אַ דאַרפישער, ביי זיין אַהיימקום, גרייט
פאַר פרייד, זיך וואַרפן אויפן האַלדז — דער קו,
און זיך צעקושן מיטן הונט און מיטן פערד.

אז כ'ליין אמאָל, ווי עמעץ שרייבט :
איך בענק נאָך דיר, מיין פאָטערלאַנד, —
דערפיל איך ערשט, ווי אויסגעוואַרצלט און ווי היימלאַז כ'בין,
און ס'ווערט מיר קלאַרער אויך, פאַרוואָס
כ'בין שטענדיק גרייט צו וואַנדערן,
און קיינמאָל נישט צו פרעגן : וואוּאָהין.

פאַריז, 1937.

איז מען פרעמד . . .

איז מען פרעמד, ווי אַ שטיפקינד ביי זיך אינעם לאַנד, וואו מען האָט אין דער קינדהייט געמאַזלט, געפּאַקט, — קען נישט טרייסטן די אָפענע טיר אינדערפרעמד, וואו דאָס אייגענע פּאַטערלאַנד האָט דיך פּאַריאַגט ;

דיך פּאַריאַגט און פּאַרטריבן צו זיין נע־ונד פּאַר דער זינד פון נישט אַריש, נישט קריסטלעכן בלוט, צי דערפּאַר, וואָס דו וואַגסט ווידערשפעניק צו זיין קעגן מלכות, וואָס בייטשט און הייסט קושן די רוט . . .

איז מען פרעמד ווי אַ שטיפקינד ביי זיך אינעם לאַנד — איז מען פרעמד אומעטום, וואו עס זאָל נאָר נישט זיין ; איז מען פרעמד, ווען מען נעמט דיך אַפילו וואו אויף, און מען לאַזט דיך צו זיך, ווי אַ נשרף אַריין.

איז מען פרעמד, ווי אַן אורח ביי יענעם אין שטוב, אויף דערווייליקע נעכט, אויף דערווייליקע טעג, און דערנאָך, און דערנאָך — אַפּצודאַנקען פּאַר אַלץ, און אַ פרעמדער — פּאַרנעמען זיך ווייטער אין וועג.

איך בענק נישט אַהיים

איך בענק נישט אַהיים,
ווי כ'וואַלט קיינמאַל קיין היים נישט געהאַט,
וואָס פאַרבינדט ;
אין אַ היים אינדערפּרעמד —
איז אַ מענטש, ווי אַ בלאַט
אויפן ווינט ;
אַזאָ בלאַט בין איך שטענדיק געווען
אויפן בוים פון מיין שטאַם,
וואָס זויגט שוין יאָר־טויזנטער סם
פון דער ערד, אינדערפּרעמד,
וואו מען בויט אויפן ווינט,
אויפן ווינט, וואָס צעטראַגט און צענעמט.

פּאַריז, 1937.

ס'איז אומעטום גוט

ס'איז אומעטום גוט, אינדערהיים אָבער — בעסער,
נאָר, וואו איז מיין היים? און וואו איז זי נישט?!
כ'געהער צו אַ פּאָלק, וועם' יאָר־טויזנטער האָבן
די שפורן פון היים און פון לאַנד, שוין פאַרווישט.

כ'געהער צו אַ פּאָלק, וואָס האָט ווינט אין די בלוטן,
און אומרו פון שטורעמס, וואָס יאָגן אים נאָך,
און כוח פון קעמלען, וואָס ציען אָן אויפהער
אין וויסטקייט, באַלאַדן מיט הימלאָזן יאָך.

דערפאַר איז די וועלט מיר אַ היים, כאַטש זי וואַרט מיך
נישט אָפּ, און זי קוקט מיך פון ערגעץ נישט אויס,
און נעמט מיך נישט אויף אַזוי היימיש און וואַרעם,
ווי ס'קומען צום אייגענעם טאַטן אין הויז.

דערפאַר ברענט די קנאה אין מיר צו די פעלקער,
וואָס וואַרצלען אין אייגענע היימען אויף ערד,
און בליען און וואַקסן געזונט זיך פונאַנדער, —
פון ווערן מיט אייגענער שניט־צייט גענערט.

דערפאַר קוקט די פרעמד מיר אַרויס פון די אויגן,
וואָס זענען מיט נעפלען פאַרהויכט און פאַרווישט;
ס'איז אומעטום גוט, אינדערהיים אָבער — בעסער,
נאָר וואו איז מיין היים? און וואו איז זי נישט?!

פּאַריז, 1937.

אויפן ווינט

א זינגער, וואָס זינגט אויפן ווינט,
הערט אַליין נישט זיין אייגן געזאַנג,
און דערקענט נישט זיין אייגענער שטים,
און דערקענט נישט זיין אייגענעם קלאַנג,
און ס'איז פרעמד אים דאָס אייגענע ליד,
וואָס דער ווינט נאָר כאַפט אויף און צעטראַגט,
און צעשיט עס, ווי בלעטער אין האַרבסט
פון אַ נאַקעטן בוים, וועלכער קלאַגט.

א זינגער, וואָס זינגט אויפן ווינט,
איז אַ זינגער, וואָס האָט נישט קיין היים,
און אַפילו נישט, איבערן קאַפּ
כאַטש אַ דאָך-וואו פון שטרוי אַדער, ליים ;
איז אַ זינגער אַזאַ-אָ, ווי איך,
וועלכער פילט אונטער זיך נישט די ערד,
ווייל איך האָב הינטער זיך נישט קיין לאַנד
אויף צו פילן די אייגענע ווערט.

פּאַריז, 1937.

א היים ווי א העמד . . .

ווער ס'איז לייכט אויף צום טוישן זיין היים, ווי א העמד —
דער איז אומעטום פרעמד
און נישט זיכער, נישט גאנץ,
ווי א ווילד־פרעמדע פלאנץ,
וואָס וואַקסט־אויס אומגעריכט,
נישט געוואַרעמט פון שטראַליקן, זוניקן ליכט,
נאָר אין שאַטן אַזוי, אויף אַ זייטיקן וועג —
בלויז פון ווינטן גענערט,
אַ געוויקס נאָר אויף טעג,
אַן אַנעמיש געוויקס, וואָס שטאַרבט אָפּ אינדערפרעמד,
ווי אַ מענטש, וואָס טוישט שטענדיק זיין היים, ווי אַ העמד.

יעדע היים

יעדעס לאַנד, יעדע היים, האָט איר זינגער,
וועלכער זינגט פון איר טרויער און פרייד ;
מיט אַ היים איז אויך לייכטער און גרינגער
צו פאַרטראַגן די פרעמד אין אַ נויט.

יעדער מענטש מוז פאַרבונדן מיט ערד זיין,
ווי אַ בוים, וועלכער ציט פון איר זאַפט ;
און אַ דיכטערס אַ ליד קען דערהערט זיין,
אויב עס אַטעמט מיט ערדישער קראַפט.

וואַס'ער הימלאַנד — אַזעלכע געזאַנגען
וואַס'ער לעבן — אַזאַ דאָס געמיט ;
יעדעס לאַנד גיט איר זינגער די קלאַנגען,
יעדע היים איז דער שליסל צום ליד.

פון גאָר דער וועלט

פון גאָר דער וועלט, צו גאָר דער וועלט —
א טרויעריקן ברידער-גרוס,
פון גרענעצן, געשוואַרצט צו פוס,
מיט שיפן און מיט באַנען.
— כ'האַב זיי איצט באַגעגנט אין פאַריז דאָ —
היימלאָזע, פאַרוויסטע,
נישט צו פרעגן זיי פוננאָנען —
— אויפן „פלעצעל“, „רעפובליק“, „בעלוויל“ —
געקומענע געפינען דאָ אַזיל.
און טרויעריק איז מיר פון זיי געוואָרן,
כאַטש כ'בין איינער אויך פון זיי :
אַ וואַנדער-פויגל, וועלכער קלאַגט שוין יאָרן
אויף זיין היים-לאַנד-וויי ; —
איז טרויעריק געוואָרן מיר פון זיי,
ווען כ'האַב זיך אין פאַריז מיט זיי געטראָפן,
ווי אַ נשרף מיט נשרפים
פון נישט איין מדינה,
וואו ס'האַט פינצטערניש, מיט פייערן פון שנאה
זיי געטריבן „שוואַרצן“ גרענעצן
מיט שיפן, באַנען און צופוס
און — אַפגעבן פון זיך דער וועלט
אַ טרויעריקן גרוס.

פאַריז, 1937.

א מענטש אין א היים

א מענטש דארף וואַרצלען אין א היים.
ווי ס'וואַרצלט אין דער ערד, א בוימ ;
א מענטש — א בוימ, וואָס זויגט און ציט
פון דר'ערד דעם זאַפט, און וואַקסט און בלייבט,
און איז צעצווייגט און אויסגעשטעלט
אויף אַלע וואונדער פון דער וועלט :
אויף זון, אויף רעגן און אויף צווייט,
אויף פרוכט, אויף צייטיקייט און שניט,
אויף האַרבסט־ווינט און אויף בלעטערפאַל,
אויף מאַכיקייט, ווי גרינע גאַל,
אויף ווינטער־קעלט, אויף ווייסן ראָסט,
אויף זאַויערוכע, שניי און פראָסט,
אויף לאַנגע נעכט און קורצע טעג,
און — גרייט זיין פאַר דער האַק און זעג.

תל-אביב, 1939.

טויזנט מאָל דאָס זעלבע ליד

היים און היים

און — טויזנט מאָל דאָס זעלבע ליד —
קען זינגען דער, וואָס פילט ווי איך, דעם שניט;
קען זינגען דער, וואָס טראַגט דעם ריס און בראַך
פון פאַלן אינדערפרעמד —
אַ שטיין פון לאַסט און יאָך.

איך קען זי שוין, די פרעמד,
זי איז מיר גוט באַקאַנט,
זי האָט מיר שוין נישט איינמאַל אויסגעשטרעקט איר האַנט, —
אַ האַנט מיט ווינט און קעלט,
אַ האַנט, וואָס ווייזט אַ היימלאַזן נישט אָן
אַן אַרט, אַוועקצושטעלן כאַטש אַ צעלט.

איך קען זי שוין, די פרעמד,
זי איז מיר גוט באַקאַנט
אַפילו דאָ, ביי אונדז,
אין אונדזער „אייגן“ לאַנד,
אין מיין אומשטיינסגעזאַגטער: צווייטער היים,
וואו מיינס איז דאָ אַפילו נישט
דער שאַטן פון אַ בוים,
אַ שאַטן פאַרן פייער פונעם הימל
און פאַר גלי פון ערד,
וואָס גיט פון שווייס און בלוט דאָ, וויין צו די
ביי וועמען מ ע נ ט ש איז ביליקער פון פערד . . .

איך קען זי שוין, די פרעמד, —
פון גיין צו איר, פון איר,
ווי ס'קומט און ס'גייט אַ פרעמדער אורח
דורך אַ הינטער-טיר ;
מיט הינטער-גענג און הינטער-וועגן —
אין דער וועלט אַריין,
די וועלט — די היים פאַר היימלאָזע,
וואָס קומען, לאַנג נישט זיין.

תל-אביב, 1938.

היימוויי

דער עפל פאלט נישט ווייט פון בוים
און היים-וויי, איז נישט קיינעם פרעמד
אין בענקשאפט נאך דער ווייטער היים,
וואָס נאָנט איז, ווי צום לייב דאָס העמד :

און היים-וויי, איז : אַ טיפע וואונד
אין שטאַם, וואָס זיינע וואָרצלען שלאָגט
אַפילו אין אַ וואַגאַבונד,
וואָס האָט פון היים זיך אַפגעזאָגט.

אונטער שווארצע הימלען

1945 — 1937

ציען וואַלקנס שווער ווי בליי —
זינגט דער פויגל אויך נישט פריי,
פאלט דאָס ליכט פון אונטערגאַנג
אויך אַריין אין זיין געזאַנג,
יאַגט אַ שטילער אומרו אָן
פון זיין יעדן קלאַנג און טאָן,
ס'ווייסט נישט וואָס און ס'ווייסט נישט ווען,
נאָר עס פילט, אַז ס'וועט געשען,
ס'איז נישט אומרואיק אומזיסט —
שטורעם טראַגט אַראָפּ, פאַרוויסט,
און — דער פויגל ווי געפרעסט —
זינגט און טרויערט פאַר דער נעסט.

עם שמעקט מיט פולווער

אז ס'שמעקט די לופט מיט פולווער און מיט שרויט.
מיט גיפט פון האָס.

מיט מאַרד.

מיט גאַז.

מיט טויט —

ווי זאָל אַ פויגל אויף אַ צווייגל וויגן זיך

און זאָרגלאָז זינגען פאַר דער נעסט.

און פּראַוון זיינע פליגל צו אַ פּלי-פאַרמעסט.

אָז — ס'זענען הימלען אויך שוין מער נישט

אומבאַגרענעצט, פּריי ;

אָז — ס'פליען פייגל שטאַלערנע אין זיי אַרום

און טראָגן און צעטראָגן מיט אַ שניידיקן געזשום

פונאַנדער אין דער טיפּער בלאַקייט — בליי

און אַנזאָג אויף אַ פּייער-שטורעם

פון אַ שדיים-טאַנק.

וואָס וועט אַ גרעזעלע אויף דר'ערד, נישט לאָזן גאַנץ.

ווי זאָל אַ פויגל אויף אַ צווייגל וויגן זיך

און זאָרגלאָז זינגען פאַר דער נעסט

און פּראַוון זיינע פליגל צו אַ פּלי-פאַרמעסט.

ליד פון דער צייט

אז ס'האבן ווינטן אויפגעריסן טיר און טויער פון דער וועלט
און שווארצער, דויטער שטורעם — איינגעלייגט שוין ווענט
אויך פון גראַניט.

ווי קאָן אַ רייד־זיין פון געפינען ערגעץ רו אין אַ געצעלט,
אויף קאַנען אויסטראַגן דאָס שטילע, ציטעריקע יחוד־ליד.

אז פיינטלעכע אַרמייען טרעטן מיט די שטיוול אַלץ אין גאַנג
און לאָזן אויף די פעלדער נישט אַ גרעזעלע אפילו גאַנץ, —
ווי זינגט מען אַנדערש דאָן, אויב נישט אַ הפקר זעלנעריש געזאַנג,
ווי טאַנצט מען דאָן אַ טאַנץ און אַנדערן, אויב נישט דעם טויטן־טאַנץ.

אז טיף געפאַלן איז דער מענטש — דער שפיגל פון דער וועלט, די קרוין
און מיט דער קרוין — דאָס ליכט, וואָס האָט אין פינצטערניש
געלויכטן העל —

ווי קאָן אַ דיכטער פראַווען נאָך התבודדות, און זיין אַליין,
ווען פיער פון אַ וועלט־שריפה איז נאָענט שוין ביי יעדנס שוועל.

ד י י ט ש ל א נ ד

אין דייטשלאַנד פלאַטערן מיט זיג די פענער ;
גלאַקן קלינגען, די טרומיטן שאַלן :
פּייער פּאַלק, אַ יום־טובּ נאָך אַ יום־טובּ !
לענדער פּאַלן אונטער אונדז און פּאַלן !
הייל און האָך
און — דייטשלאַנד, דייטשלאַנד
איבער ברוך און בראַך.

טריאומף פון חורבן און צעשטערונג —
הייל און האָך !
טריאומף פון טויט —
טריאומף פון היטלער, גערינג
און פון נאָך
אַזעלכע, וועלכע רעווען ווי די אַקסן :
הייל און האָך !

אַ, האַקן־קרייצלער פונעם דריטן רייך !
צו אייער שוואַרצן זיג —
שוואַרץ־חגא, אייך,
שוואַרץ־חגא !
הייל און האָך !
עס ווינטשן אייך און ס'ווינטשן זיך מיליאָנען —
אייער אייגענעם צוזאַמענברוך און בראַך.

אמאל ...

אמאל, האט דאָס וואָרטן אויף פּרילינג, באַדייט :
דאָס וואָרטן, עס זאָלן די טייכן זיך רירן —
צו פילן אַליין זיך פון גליווער באַפרייט
און שטיין אין די אָפענע פענצטער און טירן ;
און אויפנעמען מאַי־טעג, ווי ליבלעכע געסט,
וואָס קוקן מיט וואַרעמע אויגן, ווי טויבן,
און טרייסטן דיר, טרייסטן : דו וועסט נאָך און וועסט — — —
און מאַכן דאָס האַרץ פול מיט ציטער פון גלויבן.

און היינט, איז דאָס וואָרטן אויף פּרילינג — די שרעק
פאַר קענען דאָס לעצט־ביסל גלויבן, פאַרלירן ;
די שרעק פאַר די בלוטיקסטע וואַך־נעכט ; פאַר טעג
פון ברוינע חיילות, וואָס וועלן זיך רירן — — —
זיך רירן אין מאַרש, צו פאַרוואַרפן דער וועלט
די פעטליע די ברוינע פון מאַרד און פאַרניכטונג,
אַז, לאַנג זאָל נישט אויפגיין קיין גראַז אויפן פעלד,
אַז, לאַנג זאָל נישט אויפגיין ביי דיכטער, קיין דיכטונג.

וואַלקנס

ברוינע וואַלקנס ; שוואַרצע וואַלקנס — אַלע הימלען שוין פאַרצויגן,
ווי מיט רויך מיט שטיקנדיקן, פון אַ וועלט-וואַלד אַ צעברענטן :
און — מיט פינצטערניש פאַרצויגן איז דאָס ווייסלעכץ פון די אויגן,
און די אַפּלען שפיגלען פייער אַפּ, פון אַלע קאַנטינענטן.

איז דער שטילער ים, נישט שטיל איצט ; רויט איצט זענען אַלע ימען
רויט פון בלוט, און — ס'גיסן בלוטיק זיך צונויף די אַקעאַנען,
דורכגעשניטענע פון שיפן, וועלכע שפייען פייער-פּלאַמען
אויסבאַהאַלטענע, פאַרשטעלטע, הינטער קינסטלעכע טומאַנען.

וואו אַ לאַנד-ברעג ; וואו אַן אינדזל ; וואו אַ ישוב אַ פאַרלעגן ;
וואו אַ פּוס האַט נאָר באַטראַטן, מיט דער ערד זיך אַפּצוגעבן —
האַבן ברוינע, האַבן שוואַרצע רויב-פייגל, פאַרכאַפט די וועגן,
אַז עס זאָל נישט איבערבלייבן נאָכן טויט, קיין שפור פון לעבן.

עם שרעקט ...

עם שרעקט די שטילקייט איצט, די רוח,
ווי ס'שרעקט אין ווילדן דזשונגל-וואלד ;
וואס גרייט דער שד, דער „ברוינער" צו,
דער שד, וואס לעבט פון דעם, וואס ס'פאלט ! ...

ווער ווייסט, וואס ס'לויערט אינדערשטיל
פון שונאס שווארצן לאגער איצט !
ס'איז זיכער ערב שדים-שפיל,
וואס האט געשטורעמט און „געבליצט"

און האט אין פייער און אין בלוט
דערטרונקען שטעט און לאנד נאך לאנד,
וואו ווינטיק פייפט דער ברוינער קנוט
און וויי גייט איבער ברעג און ראנד ;

און פעלקער גייען אויס פון פיין,
און פעלקער גייען אויס פון נויט,
ווי ס'זאל גישט קענען אנדערש זיין
נאר, שטארבן פון א ברוינעם טויט . . .

איצט שרעקט דער ברוינער שד, וואס וואכט
אין שטילקייט, פאר זיין טויטן-שפרונג,
און ס'איז נישט טאג ; און ס'איז נישט נאכט,
נאר טיפע, טיפע דעמערונג.

מענטשן — שאף

בלוט און בלוט און בלוט-דורשט אָן אַ סוף,
ווי ס'וואַלט די גאַנצע וועלט אַ שעכט-הויז זיך ;
ווי ס'וואַלטן מענטשן אַקסן זיין, און שאַף,
וואָס גייען אויך נישט פרייוויליק אַריין
אין שעכט-הויז, און זיי קערן אָפּ די קעפּ
פון וועג, וואָס פירט און שמעקט מיט בלוט פון שלאַכט,
נאָר מוזן אונטערגעבן זיך די קלעפּ
פון דעם, ביי וועם דער חלף נאָר, איז — מאַכט . . .

און אַקסן גיבן אויך נישט גרינג און לייכט
אַוועק דאָס לעבן דעם, וואָס שעכט און שינדט
און מאַכט זיך פעט פון זיי און מאַכט זיך רייך,
און האַלט אויך מענטשן, ווי די שאַף און רינד ;
און שאַף איז גלויביק און געהאַרכוואָם, שטיל.
און גייט פאַרטרוילעך זייער פאַסטוך נאָך,
און דער וואָס פירט — קען פירן וואו ער וויל,
אַ סטאַדע טראַגט געדולדיק אויס דעם יאָך . . .

עס רוקן זיך נאָר איינצלנע אַרויס
און ווילן מער נישט נאַכגיין בלינדערהייט,
און טוען מיט רעוואַלט זיך אַ צעברויז
און זענען זיך אַ קרבן ברענגען גרייט —
פאַר די, וואָס האַבן לאַנג שוין זייער מוט
פאַרלוירן אינעם טיף-דערשלאַגן-זיין,
ווי הינט, וואָס קענען זיך נאָר לעקן ס'בלוט
פון זייער וואונד און וויי, פון זייער פּיין.

ס'קען נאָר אָן איינצלנער אַ וואָרף־טאָן ווען
דאָס לעבן זיינס, פאַר שווערע לעבנס פּיל,
און אונטערצינדן מיט זיין צאָרן־ברען
אַ וואַלד — דער וואַלד פאַרכאַפּן זאָל די מיל,
די שוואַרצע מיל פון אַלע קערנער שלעכטס,
די שוואַרצע מיל — די שוואַרצע רויבער־נעסט,
וואו ס'ווערט פון בלוט פאַרקאַכט אַ שוואַרץ געקעכטס,
וואָס טראַגט פּונאַנדער טויט און שוואַרצע פּעסט.

צו מיין ברודער : גאַרילע

אורשפרינגלעכער ברודער מיין : גאַרילע,
שעמען, שעמען דאַרפסטו זיך מיט מיר —
דעם מענטש — דער מענטש פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט,
וועלכער קערט זיך אום צוריק צו דיר —
צו ווערן אין די אורוועלדער באַוואַנדערט
פאַר די ווילדע שטיק און ווילדן גאַנג ;
באַוואַנדערט פון דיין קעניגין : שימפאַנזע,
און פון קעניג דיין : אַראַנגוטאַנג . . .

אורשפרינגלעכער ברודער מיין : גאַרילע,
שעמען, שעמען דאַרף איך זיך פאַר דיר,
ווי כ'שעם זיך מיט מיין ברודער : מענטש — דער אוממענטש,
וועלכער דאַרף בלויז גיין אויף אַלע פיר ;
אויף אַלע פיר, אין פראַק און אין צילינדער
און מיט ווייסע הענטשקעס אויף די הענט ;
אויף אַלע פיר — אַ מענטש אַזאַ, וואָס האָט שוין
ס'הייליקסטע : דאָס מענטשלעכע, געשענדט.

פ א ר ל ו י ר ן

כ'האָב זיך פאַרלוירן אין דזשונגל פון צוואנציק יאָר־הונדערטער ;
כ'האָב זיך פאַרלוירן אין בייז און אין שלעכטס פון דער צייט,
און שווער איז מיר, שווער זיך צוריק צו געפינען אין ווילדערניש,
ווילדקייט פון מענטש, וועלכער שטייט פון זיין אורשפרונג נישט ווייט . . .

כ'האָב זיך פאַרלוירן, אַזוי ווי ס'פאַרלירט ווער דאָס גלייכגעוויכט
איבערן ראַנד פון אַ מוראדיק, אַפּגרוניטיק מויל,
וואָס ווייזט זיינע שטיינערנע ציינער און פעלדזיקע יאַסלעס דיר,
נאַקעט און פול מיט אכזריות, ביז גרויליקסטע גרויל.

כ'האָב זיך פאַרלוירן אין דזשונגל פון צוואנציק יאָר־הונדערטער ;
כ'האָב זיך פאַרלוירן אין טיפן און ווייטן פאַרגאַנג
פון וועלט־בין־השמשות, אין ליכט פונעם מענטש, אין געפאַלנקייט
קעגן דער ווילדער שימפּאַנזע און אַראַנגוטאַנג.

כ'בין דאָ! ...

עס דאָכט זיך מיר כסדר, אַז מען רופט מיך וואו ;
נאָר, כ'ווייס נישט ווער און וואָס, פון וועלכער זייט ;
דער רוף דער ווייטער לאַזט מיך נישט צו רו
און ס'וואַרט אויף מיינס אַן אַפּרוּף, יעדע ווייט.

„כ'בין דאָ, כ'בין דאָ, אַט בין איך לעבעדיקערהייט,
אין סאַמע מיטן וועלט, אין קניפּ און קנויל
פון וועגן פינצטערע, וואָס לזיערן מיט טויט,
דער שוואַרצסטער טויט, פון שוידער און פון גרויל“.

כ'בין דאָ, כ'בין דאָ, אַט בין איך ; נאָר, אַז וויי און אַך.
צום זיין — אַן חסד פון דער פויסט געווענדט ;
צום זיין — ווען ס'לעבן ווערט דיר שווערע לאַסט און יאָך
און ליגט, ווי ס'ליגט אַ טויב — אין שחטס הענט . . .”

„כ'בין דאָ, כ'בין דאָ, הערט־אויף צו רופן מיך צוריק !
ס'איז אומעטום איין וועלט און איין שוואַרץ־יאָר ;
הלוואַי זאָל אַפּהאַלטן פון ברודער־מאַרד און קריג —
נאָך אונדז — דער גואל פונעם נייעם דור . . .”

דערווייל — דערוויילע, דוכט מיר, אַז מען רופט מיך וואו ;
נאָר, כ'ווייס נישט ווער און וואָס, פון וועלכער זייט ;
דער רוף דער ווייטער לאַזט מיך נישט צו רו,
און ס'וואַרט אויף מיינס אַן אַפּרוּף, יעדע ווייט.

פ י ס . . .

זע איך לעצטנס, נאכט נאך נאכט, אין שלאף ;
געשטיוולטע, שווער-זעלנערישע פיס ;
אזוי פיל פיס, אן ערך און אן סוף !
גייען, גייען, גייען,
גייען נישט — מארשירן
זיי מארשירן נישט, נאָר שפּאַנען,
נישט זיי שפּאַנען, נאָר זיי דרענגען זיך,
ווי שאַף פון שטויב-טומאַנען ;
און זיי רוקן זיך, און רוקן זיך,
ווי וואַלקנס איבער אַלע וועגן —
קעגן, קעגן, קעגן,
קעגן וואָס און וועמען ? —
צו באַלאַגערן, פאַרנעמען,
צו באַטרעטן און צעטרעטן
פעלדער גרינס און פעלדער ברויט
און — ס'גייען פיס, וואָס טראַגן טויט,
און זייען אים מיט שטיוול-טריט ;
אזוי פיל פיס, געשיקט אין קריג,
נאָך פרוכט פון רויב,
נאָך שוואַרצן שניט,
אזוי פיל פיס, וואָס גייען בלינד,
ווי בלינד ס'איז ווינט,
ווי בלינד ס'איז שאַף,
וואָס גייט אַליין צום שוואַרצן סוף —
אָדורך, דורך מיינע נעכט אין שלאַף.

כ' וואַלט ...

כ'וואַלט צוגעלייגט צו זיך אליין דאָס אויער,
ווי מען לייגט עס צו אַמאַל צו דר'ערד —
קען זיין, אַז כ'וואַלט מיין שטים מיין אייגענע, דערקענט,
און זיך אליין דערהערט —
קען זיין !

כ'וואַלט צוגעלייגט צו זיך דאָס אויער,
איז עס אָבער איינגעהאַרט אין וועלט,
אין וועלט פון פיין,
אין וועלט פון גרעסטן טרויער,
אין אַ וועלט, וואָס הייסט : מלחמה-פעלד.
איז — הער איך נאָר אַ האַגל-קלאַפּ פון פויקן,
הער איך נאָר, שווער-דראַענדיקע טריט
פון מחנות איינגעשטעלט און אויסגעשטעלטע,
ווי די פעלדער זאָנגען גרייט צום שניט.
איז — הער איך נאָר געקלאַנג פון באַיאַנעטן,
קוילן-סווישטש, האַרמאַטן-ברילעריי,
און כ'הער בלויז אויפרייס און פונאַנדערפאַל,
און ס'לייגט זיך אויפן האַרץ אַוועק מיר — בליי,
און ס'לייגט זיך אויפן האַרץ אַוועק מיר — שרויט,
און כ'פיל אליין זיך אַ פאַרשאַטענער,
ווי אויך אויף מיר געלעגן וואַלט דער טויט,
דער טויט פון גרויסן אומזין און שגעון
ביי די קינדער פון דער מאַמע-ערד.

כ'וואַלט צוגעלייגט צו זיך אליין דאָס אויער —
אפשר וואַלט איך זיך אליין דערהערט !
נאָר גיי און הער, אַז — ס'האַגלען קלעפּ פון פויקן,
און עס דראַען קומענדיקע טריט
פון מחנות, איינגעשטעלט און אויסגעשטעלטע,
ווי די פעלדער זאָנגען, גרייט צום שניט.

כ'בין פול . . .

כ'בין פול,
כ'בין פול מיט קלאנגען,
ווי מיט קערנער — זאנגען
פארן שניט ;
נאָר מיין געמיט :
די מאַמע פון מיין ליד —
איז מפּיל
יעדן ציטער,
יעדן צאָפל
פון יצירה, —
ווייל פאָרגיין, פאָרגייט זי זיך
אין טראַגן שירה,
אונטער כמאַרעס פינצטערע,
וואָס טראַגן שרעק
פאַר אומרוֹ-נעכט,
און שטורעם־טעג
באַזונגענע מיט קאַמפּס־געזאַנג,
פון איבערגאַנג דורך אונטערגאַנג.

רו,

וואו ביסטו, רו ?

דיך זוכט מיין שטיינערן געמיט :

א לייב און לעבן א דערשעפט.

דיך זוכט מיין קאפ, וואס גליט

און פאלט מיר אין די הענט אריין, געקעפט

פון תליון „שווארץ“,

וואס וויל מיט זיינע נעגל זיך אריינקריגן

אין ווארעמסטן, אין רויטסטן רויט : אין הארץ.

וואו ביסטו, רו ?

וואו קען מען דיך געפינען, וואו ?

אין וואס'ער לאַנד ?

אויף וואס'ער ערד,

אויף וואס'ער הייך, אין וואס'ער טיף —

האַט נישט צעשטערט

דער שווארצער שטורעם נאָך, דיין נעסט ?

וואו האַט נאָך נישט דערגרייכט די שווארצע פעסט,

אויף וואס פאַראַ פלאַנעט ?

אויף וואס פאַראַ פלאַנעט, קען זינגען היינט

פון לויב צו מענטש, צו וועלט און לעבן — אַ פּאַעט ? !

מיין שטים ...

כ'הער נישט מיין אייגענע שטים ;
ווי אזוי זאל איך הערן,
אז, קלאג פון מיליאנען
איז : וועלפיש געוואָי פון באַגערן —
ווען פרייד פון פאַרווילדונג
איז : אַקסן-גערעוו פון נצחון,
ווייל זיי נאָר, ווייל זיי
האַבן די, וועלכע קלאַגן — צעבראַכן.

הער איך אַליין נישט מיין אייגענע שטים,
ווי מען הערט נישט דעם איינצלנעמס טריט —
ווען ס'גייען מיליאַנען אין אַפּמאַרש
צו פעלדער — אויף שניט ;
אויף שניט, וועלכער גיט נישט קיין ברויט,
נאָר די פּרוכט פון שגעון ;
פאַרווילדונג, פאַרוויסטונג און אומקום,
און — סעודות פאַר קראַען.

לעצטנס...

איך דערזוארג אין מיר לעצטנס מיין ליד,
ווי אַ מאַמע צעטרייבט ווען איר קינד,
וואָס גייט־אויף נישט געוואונטשענערהייט,
ווי אַ פרוכט פון פאַרבאַט און פון זינד;
און אַ זינד איז צו ברענגען אַ קינד,
ווי אַ ליד אויף דער זינדיקער וועלט,
און אַ ליד, ווי אַ קינד — נאָר אויף ווינט
און אויף הונגער און דורשט, אויסגעשטעלט.

איך דערשטיק אין מיר לעצטנס אַליין
דאָס געזאַנג מיינס, וואָס רייסט זיך פון מיר,
ווי עס רייסט וואו צו פרייהייט זיך ווער
הינטער קראַטן און — שלאָגט קאַפּ אָן טיר;
און אַ טיר איז פאַרהאַקט אויך פאַר מיר —
ס'איז די טיר פונעם פינצטערן היינט,
ווען מען דאַרף נישט קיין מזמור און שיר,
נאָר, אַ ביקס און אַ קויל קעגן פיינט.

זינג...

זינג, נו זינג —
אז, ס'ליגט די וועלט דיר פאר די פיס — א מת,
אז, יעדע נאכט די שלאפלאזע, איז לאנג,
און יעדער טאג דערלעבן, איז א נס ;
ווען טראכטן, טראכט זיך נאר פון אונטערגאנג —
ווייל יעדער קלאנג דערמאנט אן קלאנג פון שניט,
און יעדער שניט, דערמאנט אן וואנד און וויי,
און יעדער אפקלאנג פון א שניטער-ליד —
דערמאנט אן זעלנער-מארש און אפמארש, ריי נאך ריי,
צו פעלדער, קעגן פייער פונעם טויט,
וואס נעמט זיי אויף אין ברודער-קאמף און קריג,
און איז זיי אלע „אויסגלייכן" דארט גרייט,
נישט אפצושיקן זיי אהיים צוריק,
צוריק צו טאטע-מאמע, ווייב און קינד,
צוריק צום ביסל היימיש האב און גוטס,
צוריק צו ערד, צו פי, צו שאף און רינד,
צוריק צום ברויט פון אייגן שווייס און בלוט.
נאר, גיי און זינג,
אז, ס'ליגט די וועלט דיר פאר די פיס — א מת,
און קוקסט אויף דיין דערלעבטן טאג, ווי אויף א נס.

פאַר שוואַרצע רוחות

אין אַ צייט פאַר שוואַרצע רוחות
ווען דער טייזול האָט דאָס וואָרט
און — צעשמעטערט אַלע לוחות,
און פאַרהייליקט רויב און מאַרד —
איז קיין צייט נישט פאַר קיין שירה
פון אַ זינגער, אַ פאַעט,
וועמענס ציטעריקע לירע
ס'האָט פון האַרץ צו האַרץ גערעדט ;
זיך פון מענטש צו מענטש געריסן
דורכן טונקלסטן געהיל —
צוצוקומען צום געוויסן,
צו געפיל און מיטגעפיל :
טענער, אַלץ אַזעלכע דינע,
נישט פאַר אונדזער צייט-געהער —
ווען די שוואַרצע פרוכט פון שנאה
גייט אַלץ שוואַרצער אויף, און מער.

שרים אויף מיין לירע . . .

אויף מיין לירע שפילן שרים :
היטלער, מוסאליני, גערינג
און נאך אנדערע, וואס לעבן
נאָר פון חורבן און צעשטערונג. —

קלינגען מיינע לידער לעצטנס
שווער, ווי בליי אויף בלעך געשאַטן,
מיט אַ ריטם, ווי עס וואָלטן
טריט, מיט שטאַל אויף שטיין געטראָטן ;

טריט פון חייל, ווען עס ציען
גאַנצע מחנות פון אַרמייען,
אַנגעלאָדענע מיט שנאה,
וואָס זיי ווילן זי פאַרזייען —

אַז די שוואַרצע פרוכט זאָל אויפגיין
איבער יעדן פעלד פון לעבן,
וואָס איז שטאַרק, און וויל פריציטיק
זיך דעם טויט נישט אונטערגעבן.

ווי קען מען ...

ווי קען מען זיך צונויפנעמען,
אז מ'איז אזא צעשטענער,
אז מ'איז אזא צעטראגענער,
געפאלענער, צעטראטענער ;
אז מ'איז א בלאט אין שטורעם-ווינט,
אין שטורעם, דעם דעמאנישן,
דעם „ברוינעם" און דעם בלוטיקן,
דעם ווילדן און טייוולאָנישן.

ווי קען מען זיך צונויפנעמען
און זינגען, ווי דאָס האַרץ באַגערט !
אז, ס'רייסט דער ברוינער ווינט אָפּער
פון אונטער אונדז, די שוואַרצע ערד,
און לעשט אַ יעדנס ליכט פון טאָג,
אַ יעדנס פלעמל אין דער-נאַכט,
און צינדט בלוז שריפה-פּייערן
פון איבערפּאַל, פון מאַרד און שלאַכט.

אין כאָר פון זעלנעריש געזאָנג

זייט געזעגנט לידער מיינע האַרציקע און צאַרטע ;
זייט געזעגנט טויבן מיינע, כ'לאָז אייך פריי איצט פריי,
ס'רייסן מיך פון אייך איצט אָפּ, אכוריותדיקע, האַרטע
שטורעמדיקע טעג און נעכט, פון פייער און פון בליי.

קריג איז, לידער מיינע, קריג ! ווי זאָל מען אייך איצט הערן
אינעם קריגס-מאַרש און אין כאָר פון זעלנעריש געזאָנג,
פון אַרמיען, וועלכע טראָגן אומקום און צעשטערונג,
און אין דורכגאַנג, אויך צום איבערגאַנג — דעם אונטערגאַנג.

זייט געזעגנט אָדעס, סערענאַדעס און סאַנעטן !
זייט געזעגנט, לידער פון נשמה און געפיל !
ווען מען טראָגט די זון און די לבנה אויף באַגנעטן —
איז עס נישט צוליב פּאַעטישן קאַפּריז און שפּיל . . .

לידער מיינע, כ'וועל צוריק צו אייך, נאָר קענען קומען,
כ'וועל צוריק מיין לירע קענען נעמען אין דער האַנט —
אויב כ'וועל גאַנץ אַרויס פון קריג, און ס'וועט נישט זיין פאַרנומען
פונעם פיינט — דאָס ריינסטע, אומבאַרירטסטע דיכטער-לאַנד.

שלעף מיך איין

א, טיפער שלאָף באַפאַל מיך, שלעף מיך איין!
איך וויל אין דיר, די גרויל-צייט איבערזיין;
איך וויל אין דיר, נישט צוזען וואַכערהייט
דעם היטלער-מאַרש פון אומקום און פון טויט,
וואָס טראַגט די טויט-עמבלעמען אויבן-אַן,
אויף יעדן אַרעם-באַנד, אויף העלם און פאַן:
דעם האַקן-קרייץ, דעם קאַפּ פון אַ סקעלעט
און — „גאַט מיט אונדז“ — אויף לענדער און אויף שטעט —
איז רויב-צוג איבער מענטש און מענטשלעכקייט,
וואָס ווערט צעטראַטן — וואו דער צוג דערגייט.
א, טיפער שלאָף, באַפאַל מיך, שלעף מיך איין!
איך וויל אין דיר, די גרויל-צייט איבערזיין.

זוי שלאנג

ווי לאנג עס לעבט די גיפטיק, ברוינע שלאנג,
ווי לאנג, זי טראגט פונאנדער ברוינע פעסט —
קען קיינעמס ליד נישט זיין מער, דאָס געזאָנג
וואָס טראַגט אין זיך דערהויבונג און פאַרמעסט ;

איז יעדע שיינקייט, ווייט צו זיין פון שיין.
איז יעדע גוטסקייט, ווייט צו זיין פון גוט,
און יעדע ריינקייט — ווייט צו זיין פון ריין,
און ווערטלאָז — אַלץ, וואָס עמעץ וויל און טוט.

ווי לאנג עס לעבט און קריכט נאָך און פאַרקריכט
די זיבן־קעפיק, גיפטיק ברוינע שלאנג —
איז יעדנס ליכט אין האַרץ און אויג — דאָס ליכט
פון בלוטיקסטן, פון רויטסטן אונטערגאַנג.

צומאָרגנס, נאַכן קריג

- מיר וועלן ערשט דערזען די בראַך פון קריג —
ווען ס'וועלן זיך מיליאָנען היים־פאַרטריבענע
צוזאַמען מיט די קריגס־זעלנער, צוריק
זיך אומקערן אַהיים,
און נישט געפינען נאָכן ברוינעם שטורעם,
נישט געפינען נאָך דער ברוינער פעסט —
קיין גאַנצן בוים,
קיין גאַנצע נעסט,
קיין הויז קיין גאַנץ אין איבערקער,
און אויך קיין איינציק הויז־געזינד,
אין וועלכן ס'זאל נישט פעלן ווער —
אַן אייגענער, אַ נאַענטער,
אַ פרידלעך אומגעקומענער אין הינטערלאַנד —
ביים ברוינעם מענטשן־פרעסערישן אַקופאַנט.

מיר וועלן ערשט צומאָרגנס נאַכן זיג —
דערזען, ווי גרויס עס איז די בראַך פון קריג.

אויף די שלאַכט-פעלדער

אויף די שלאַכט-פעלדער פון שנאה
צו די „ברוינע“, „שוואַרצע“ פיינט —
גייט אַרום איצט אויך מיין שכינה,
נישט זי רוט און נישט זי שיינט —

ז'איז אַוועק מיט זעלנער-ברידער,
ווי מיט שניטער צום פאַרזיי —
נישט צו זינגען זיי קיין לידער,
נאַר, פאַרבינדן וואונד און וויי —

זיין אַ שוועסטער זיי, אַ מאַמע,
זיין זיי נאַענט, ליב און גוט —
ווען אין פייער און אין פלאַמען
וועלן פעלדער טרינקען בלוט ;

בלוט און בלוט און — האַריזאָנטן
זענען אַלע בלוטיק רויט —
אַנגעצונדן פון די פראַנטן
אויף די שלאַכט-פעלדער פון טויט :

אויף די פעלדער, וואו עס בלוטיקט
אויך די שכינה מיינע מיט ;
בלוטיקט, אַבער טרייסט און מוטיקט,
אַז זי הערט דעם גואלס טריט.

אַז, זי הערט אים ממעמקים
און זי זעט אים אין זיין גאַנג,
ווי אַ זון־אויג פון מרחקים,
וואו ס'איז רויטער טאַג שוין לאַנג.

ס'איז נאָכנישט אַזוי . . .

ס'איז נאָכנישט אַזוי ווי דער שונא וויל האָבן,
ס'איז נאָכנישט פאַרשפּילט אַלץ, נישט אַלץ שוין באַגראָבן —
אויך אונטער דער ערד לעבן קעמפער, באַפרייער,
וואָס דראָען ווי שטילע וואולקאַנען — מיט פייער,
מיט פייער און אויפרייס פון האָס און פון צאָרן,
פון שוואַרצע, פון ברוינע, און בלוטיקע יאָרן.

ס'איז נאָכנישט אַזוי ווי דער שונא וויל האָבן,
ס'איז נאָכנישט פאַרשפּילט אַלץ, נישט אַלץ שוין באַגראָבן —
ס'דערגייען נאָך קלאַנגען און ס'קומען נאָך גרוסן
פון יידן, פאַליאַקן, פון טשעכן און רוסן,
פון סערבן, נאָרוועגיער, פון בעלגיער, פראַנצויזן,
אַז עפעס־וואָס קאָכט זיך און וועט זיך צעברויזן.

ס'איז נאָכנישט אַזוי ווי דער שונא וויל האָבן,
ס'איז נאָכנישט פאַרשפּילט אַלץ, נישט אַלץ שוין באַגראָבן —
ווי לאַנג ס'זענען רויטע אַרמיען פאַראַנען,
און הינטערן רוקן פון פיינט — פאַרטיזאַנען,
און איבער דער וועלט — נאָך מיליאָנען, וואָס וועלן
צום משפּט צום רויטן, אַלס שופּטים זיך שטעלן.

ווי שטאַרק, ווי גליאיק אויסגעשמידט
עס זאל נישט זיין דאָס ליד
פון היינט :
דאָס ליד פון האָס צום ברױנעם אשמדאי —
דעם גרעסטן מענטשן־פיינט ;
ווי שטאַרק, ווי גליאיק אויסגעשמידט
עס זאל נישט זיין דאָס ליד
פון היינט —
איז פאַרט, די פען קיין ביקס נישט,
און דאָס וואָרט נישט קיין גראַנאַט
אין האַנט אין פעסטער
פון אַ רױט־אַרמייאישן סאַלדאַט,
וואָס וואַקסט אין קאַמף, מיט גבורה אויס
ביי סטאַלינגראַד און לענינגראַד,
און אומעטום, אויף אַלע רױטע פראַנטן,
וואו די שלאַכטן גיסן זיך צונױף
מיט פּייערן פון רױטע האַריזאָנטן.

פאר יעדן שפאן ערד

פאר יעדן סאָוועטישן ערד-שפאן
פון רוסישע פעלדער און סטעפ —
וועט צאלן דער שונא, וועט לייגן
די ברוינע, דראַקאַנישע קעפּ.

עס וועלן צוויי הונדערט מיליאָנען
באַנייטע, באַפרייטע פון צאַר,
נישט לאָזן זיך נאַכאַמאַל שפּאַנען,
ווי קנעכט, אינעם וואָגן פון האַר.

עס קען אזא לאַנד, אזא ריוויק,
פאַרגינען זיך, לאָזן דעם „שוויין
פון אַרישער ריינקייט“ פאַרקריכן
אַלץ טיפּער און טיפּער אַריין —

כדי אים דערלאַנגען דעם טויט-קלאַפּ,
אַ טויט-קלאַפּ אַזאַ, ווי ס'איז ווערט
אַ חויר, אַ ווילדס, אַ משוגענס,
וואָס קריכט אויף סאָוועטישער ערד.

מיט די רויטע

ווי דאָס האַרץ מיינס איז ווען מיטגעגאַנגען
מיט די קעמפנדיקע רויטע שפּאַניער —
גייט דאָס האַרץ מיינס איצטער מיט,
מיט רויט-אַרמיער און מיט רויטע פּאַרטיזאַנער.

ציט דאָס האַרץ מיינס איצטער פונעם עמק,
צו די פעלדער פונעם לאַנד דעם רויטן ;
ס'לאַנד פון פרייהייט, וואָס דער פיינט —
דער ברוינער אשמדאי — וויל אַנטאָן צ'ריק אין קייטן.

ווי געווען בין איך אַמאָל פאַרנומען
מיטן גורל פון מאַדריד, אין שפּאַניען —
ציטער איך, פאַרנומען איצט
מיט זאָרג, פאַר מאַסקווע און פאַר לענינגראַד — פונדאָנען ;

ציטער איך, ווייל ס'שלאַגן זיך פאַר מיר אויך
מיינע ברידער דאָרט : די רויט-אַרמיער,
וועלכע טראָגן מיט אין קאַמף : —
דאָס לעבן און דעם גורל מיינעם — גלייך מיט זייער.

ליד פון רויט-אַרמייער

האַט זיך זיי פאַרגלוסט, די ברוינע האַרדעס,
האַט זיך זיי פאַרגלוסט, די ריינע אַריער —
שטופן זיי'רע חזירישע מאַרדעס
אינעם רויטן לאַנד פון פּראָלעטאַריער —
איינצושטעלן סקאַראַפּאדסקיס צייטן
און דעם „נייעם“ שוואַרצן סדר זייער,
און — זיך אַנשלאַגן אין באַפרייטן
רוסלאַנד, אָן מיליאָנען רויט-אַרמייער.

רויט-אַרמייער :

רייטער, גייער,

רויטע פלייער און מאַטראָזן,

טראַקטאָריסטן

און טאַנקיסטן

פון זאוואָדן און קאַלכאַזן ;

און עס שפּרינגען אַזש די שטיינער

אונטער פּאַנצערס און האַרמאַטן,

וואָס עס פירן אָפּ צו פּראָנטן —

רויטע יאַטן.

האַט זיך זיי פאַרגלוסט, די ברוינע שלאַנגען,
רויטע פּרוכט, פון רויטע וואונד און ווייען —
זענען זיי צום האַרץ פון לאַנד דערגאַנגען
און געבליבן שטעקן אין די שנייען.
„ווי זיי זעען נישט ביי זיך די אוירן —
זועלן זיי נישט זעען מאַסקווע — זייער“
ווייל עס שטייען ביי די רויטע טוירן
וואַכן, פון מיליאָנען רויט-אַרמייער.

רויט־אַרמייער :
רייטער, גייער,
רויטע פלייער און מאַטראָזן,
טראַקטאָריסטן
און טאַנקיסטן
פון זאַוואַדן און קאַלכאַזן ;
און עס שפּרינגען אַזש די שטיינער
אונטער פּאַנצערס און האַרמאַטן,
וואָס עס פירן אָפּ צו פּראַנטן —
רויטע יאַטן.

האַט זיך זיי פּאַרגלוסט, די ברוינע הונען
אינעם רויב־צוג : — ראַטן־לאַנד באַפּאַלן. —
האַבן זיי דעם וועג צום טויט, געפונען
ווייט נאָך פון די ראַטלענדישע קוואַלן ;
צאַלן זיי און וועלן צאַלן טייער
פאַר אַ יעדן שוואַרצן טראַט, פאַר זייער —
ווייל עס שלאַגט פון יעדן ערד־שפּאַן פּייער,
פּייער פון מיליאָנען רויט־אַרמייער.

רויט־אַרמייער :
רייטער, גייער,
רויטע פלייער און מאַטראָזן,
טראַקטאָריסטן
און טאַנקיסטן
פון זאַוואַדן און קאַלכאַזן ;
און עס שפּרינגען אַזש די שטיינער
אונטער פּאַנצערס און האַרמאַטן,
וואָס עס פירן אָפּ צו פּראַנטן —
רויטע יאַטן.

ה ע ל ד ן

ס'פארגיסן די העלדן קיין בלוט נישט —
צו זיין בלוז פאר דיכטער א טעמע,
און אויך נישט, צו ווערן פאראייביקט פון זיי
אין א ליד, צי פאעמע;
מען איז זיך נישט מקריב, צו זיין בלוז געלייטערט
אין בלוט און אין פייער;
אויף קדוש־השם קען מען גיין נאָר פאר דאָס,
וואָס איז הייליק און טייער.
און וועם' איז די היים אַזוי הייליק און טייער
ווי זיי — די פראַלעטן —
די זין און די טעכטער פון „רויטן אַקטאַבער“
אין לאַנד פון סאַוועטן;
און וועם' איז ווי זיי אַזוי טייער די פרייהייט,
די פאָן פון באַפרייאונג,
דאָס ליד פון סאַוועטישן שטייגער,
וואָס אַטעמט מיט פרייד פון באַניאונג —
איז וואָס פאָראַ וואונדער די גבורה
ביי מענטשן פון סערפ און פון האַמער,
וואָס לאָזן זיך איצט פונעם שונא
נישט נעמען, אין צוואַנג און אין קלאַמער,
און עסן זיך איין אין דער בעסטע דער ברוינער,
מיט נעגל און ציינער,
און קעמפן ווי לייבן —
אַנטשלאַסן, נישט אונטערצוגעבן זיך קיינער —
ווי לאַנג ס'איז אַ קויל נאָך פאָראַגען
און ס'גליט נאָך די לופע — זאָל וויסן,
זאָל צאָלן דער שונא און פילן.

וואָס ס'קאָסט אַ סאַוועטישער ביסן.
און זאָל ער דעם ביסן פאַרטרינקען
מיט בלוט פון די אייגענע סטאַיעס.
וואָס זענען דאָס לאַנד פונעם מאַרגן
באַפּאַלן ווי גיפטיקע חיות —
איז וואָס פאַראַ וואונדער די שנאה
צום פיינט, וואָס איז אונדזער, ווי זייער ;
טאָ זאָל מען אי האָסן אי קעמפן
זיך לערנען — ביים רויטן אַרמיער.

דער שטילער דאָן

דער שטילער דאָן איז מער נישט שטיל,
דעם שטילן דאָן האָט אויפגעוועקט
דער ברוינער אשמדאי, וואָס וויל —
אַ וועלט זאָל ווערן אָפגעמעקט.

דער ברוינער אשמדאי, וואָס לעבט
פון שוואַרצן חורבן און פון טויט,
פון קעפּ פון מענטשן, וואָס ער קעפט —
ער וויל דער דאָן זאָל ווערן רויט . . .

נו, איז ער רויט פון בלוט אַצינד,
דער רואיקער, דער שטילער טייך;
מיט בלוט פון די, וואָס גייען בלינד
אין פייער, פאַרן „דריטן רייך“.

און פאַרן ברוינעם אשמדאי:
דער „פירער“, וועלכער הייסט זיי גיין,
און דאַרט וואו ס'לעבט אַ מענטש נאָך פריי —
אַ שטיין נישט לאָזן אויף אַ שטיין . . .

איז, ווי זאָל רואיק זיין דער דאָן,
און שטיל, און שפילעוודיק און גלאַט —
אַז ס'איז באַדראַט די רויטע פאַן
פון וואַראַניעזש און סטאַלינגראַד;

און נאָך אַ סך אַזעלכע שטעט
און טיילן פון סאָוועטן-לאַנד,
וואו יעדער שונא אירער, וועט
געפינען פאַר זיין קאַפּ — אַ וואַנט . . .

ווער ס'קעמפט ...

ווער ס'קעמפט פארן אמת, ווי ס'קעמפן סאָוועטישע מענטשן —
ביי דעם דארף קיין נס נישט געשען, אויף אַרויסגיין מיט זיג.
עס וועלן די הונען די ברוינע נאָך דאַנקען, צו קאַנען
אַרויס, פון פאַרכאַפטן סאָוועטישן באַדן — צוריק.

זיך שלאָגן מיט רויטע, הייסט: שלאָגן מיט קאַפּ אָן דער וואַנט זיך,
הייסט: אָנשלאָגן זיך מיט דער קאַסע אָן פעלדז און גראַניט,
און גיין ווי אַ בלינדער אין פייער פון האַס און פון שנאה,
אַ פייער, וואָס ברענט אויך פון הינטן, די פיינטלעכע טריט.

זיך שלאָגן מיט רויטע, וואָס האַבן פון לאַנג שוין באַפרייט זיך
פון אונטערן צאַרישן שטיוול און שוואַרצן געשפּאַן,
הייסט: גיין קעגן זיכערע טויט־קלעפּ פון רויטע אַרמיער,
און ווערן פאַרטיליקט פון הינטן אויך — פון פאַרטיזאַן.

עס וועלן די הונען די ברוינע נאָך דאַנקען, צו קענען
אַרויס, פון פאַרכאַפטן סאָוועטישן באַדן — צוריק.
ווער ס'קעמפט פארן אמת, ווי ס'קעמפן סאָוועטישע מענטשן —
ביי דעם דארף קיין נס נישט געשען, אויף אַרויסגיין מיט זיג.

רויטע פארטיזאנער

א ביקס אויפן אַקסל: א גאַרטל מיט קוילן;
מיט גלי אין די אויגן; מיט שנאה אין האַרץ —
אַזוי זענען רויטע אַרויס קעגן ברוינע,
אַזוי זענען רויטע אַרויס קעגן שוואַרץ;
אַזוי זענען אַרבעטער, בריק־לייגער, באַנער,
שאַכטיאַרן — געוואַרן אין קריג פאַרטיזאַנער,
(וואָס וועלן אַריין אין דער רויטער געשיכטע
פון העלדן —) אין בערג און אין וועלדער געדיכטע.
צעשאַטן אין מחנות אין גרויסע און קליינע —
צו ברענען פון הינטן די טריט פונעם שונא,
און לאַזן, וואו ס'לאַזט זיך, מיט רויך און מיט פייער,
די תבואה אויף פעלדער; די תבואה אין שייער;
די דאַרפישע כאַטע; די שטאַטישע מויער —
מיט רויך און מיט פייער, אַן שאַד און באַדויער!
(מען וועט נאָכן זיג איבערבויען אויף גרעסער).
דערווילע — דעם פיינט, ווי אין רוקן, אַ מעסער,
וואָס לוייערט פון היילן, פון לעכער און גריבער,
וואו ס'לאַזט אַזאַ קעמפער איין קויל פאַר זיך איבער.
אַזוי זענען רויטע אַרויס קעגן ברוינע,
אַזוי זענען רויטע אַרויס קעגן שוואַרץ; —
א ביקס אויפן אַקסל; א גאַרטל מיט קוילן;
מיט גלי אין די אויגן; מיט שנאה אין האַרץ.

אז נישט מיינע ברידער

אז נישט מיינע ברידער, די שאַפער און בויער,
וואָס ווייסן שוין לאַנג נישט פון יאָך און פון טרויער,
און קלינגען שוין לאַנג נישט מיט צאַרישע קייטן,
וואָס פלעגן די טריט און די לידער באַגלייטן ;
אז נישט מיינע ברידער, וואָס ווייסן, ווי טייער
ס'איז פרייהייט — איז, ווער וועט צעבלאָזן דאָס פייער
פון שנאה, ביי די, וועלכע טליען און טליען
אין לענדער, וואו שווער איז צו לעבן און בליען.

אז נישט מיינע ברידער, די רויטע אַרמיער,
די רייטער די רויטע ; די פליער און גייער ;
די רויטע מאַטראָזן ; אז נישט מיינע ברידער,
די גיסער ; די שמעלצער ; די היצער און שמידער ;
אז נישט מיינע ברידער — איז, ווער וועט דערלאַנגען
דער ברוינער, דער גיפטיקסטער שלאַנג פון די שלאַנגען,
דערלאַנגען אַ טויט־קלאַפּ, ווי ס'קענען אים געבן
נאָר די, וועלכע דינען דער פרייהייט און ס'לעבן.

אויפן רוף פון דער שעה

וועם'ס איז טייער דאָס לעבן, דער מענטש, און די פריי,
און קען האַלטן אַ ביקס אַנגעלאָדן מיט בליי —
זאָל זי נעמען און גיין אויפן רוף פון דער שעה,
זיך צו שטעלן מיט איר, און אַ זאָג־טאָן : כ'בין דאָ!

איך בין דאָ, און זאָל זיין נאָך אַ קעמפער אין ריי,
נאָך אַ כוח צום וואוקס פון אַ קעגן־אַרמיי,
וואָס דאַרף שלאָגן דעם בלוטיקסטן, פיינטלעכסטן פיינט,
וועלכער גייט קעגן יעדן און אַליץ — נישט פון היינט.

ס'האַט דער גאַטלאָזער פיינט זיך טיזולאָניש געגרייט
אונטער ברזין, ווי דער ראָסט; אונטער שוואַרץ, ווי דער טויט—
זיך געגרייט, צו זיין בליציקן, ווילדן פאַרנעם:
צו פאַרקנעכטן אַ וועלט, אין אַ שטאַלערנעם קלעם.

נישט געוואַרט ביז דער שונא וועט קומען צו דיר!
נאָר פאַרלויף אים דעם וועג צו דיין טויער און טיר —
ווער ס'קען האַלטן אַ ביקס אַנגעלאָדן מיט בליי,
און — ס'איז טייער אים ס'לעבן, דער מענטש און די פריי.

וואָלט איך אָנשטאַט אַ פען, קענען האַלטן אַ ביקס אין דער האַנט —
וואָלט איך אָנשטאַט צו שרייבן איצט לידער — געוועזן געשפּאַנט
אין די רייען פון די, וועלכע האָבן די היימען פאַרלאָזט —
צו פאַרטידיקן דאָס, וואָס האָט ימען מיט בלוט שוין געקאַסט,
און — זיך שלאָגן פאַר פרייהייט, אויף וועלכער עס האָט נאָר דאָס רעכט
דער, וועם ס'ליגט נישט אין בלוט : זיין אַ חונף, אַ הונט און אַ קנעכט.

וואָלט איך אָנשטאַט אַ פען, קענען האַלטן אַ ביקס אין דער האַנט —
וואָלט איך איצטער געווען, ווי אַ רויטער אַרמייער, אין לאַנד
אין סאַוועטישן — ערגעץ אַוועק אויפן פּראַנט, קעגן פיינט,
וואָס פאַרטראַגט נישט קיין ליכט ; וואָס פאַרטראַגט נישט,
— אַז ערגעץ-וואו שיינט.
ווייל אַליין איז ער פינצטער, און חלומט אין חשכות, פון מאַכט,
און האָט ליב נאָר, ווי ס'האָבן עס ליב בלויז פאַרברעכער : די נאַכט.

דער ברוינער חזיר, אין רויטן לאַנד פון ווייסן בער

האַט אַ ברוינעם חזיר זיך פאַרגלוסט, נישט ווייניקער, נישט מער, ווי : באַפאַלן און פאַרכאַפן ס'רויטע לאַנד פון ווייסן בער, און ביז וואָס און ווען — דערווייל עס מאַכן חרוב און אַ תל, און דער עיקר — קחדם־כל, אַראַפשינדן פון בער די פעל.

וואַרפט זיך אויפן בער דאָס חזיר ; וואַרפט אַן אימה אָן, אַ שרעק, ריטשעט, קוויטשעט, ווי מען וואַלט עס אַנגעטרעטן אויפן עק, און דער בער, דער ריז, אַ זיכערער אין כוח און אין זיג — מאַכט דעם אַנשטעל פון אַ לעמל, ציט זיך פאַרן חזיר צ'ריק, און דאָס ווילדע חזיר, אָן פאַראויסצווען געפאַר און בראַך — קריכט דעם בער אַ גרילצנדיקער און אַ זיגערישער נאָך, און באַלעקט זיך און באַגאווערט זיך ווי נאָר אַ חזיר קען, ווי ער וואַלט דעם בער, דעם גרויסן, אַ צעריסענעם געזען, אַ צעריסענעם אויף שטיקער, אַפצוועסן גוט, צו זעט, און צו קענען מאַכן נאָך פון אים אַ וועלט חזרים פעט. און דער בער ? — דער בער ער ציט זיך אַלץ צוריק און טרעט אַלץ אָפּ : — קריך דיר חזיר, וועסט באַצאָלן פאַרן קריכן, מיטן קאַפּ, און פאַרוואַגן די „גענאַסן“ דיינע, נישט צו קריכן מער אויף אַ פעלד אַ פרעמדס, אין רויטן ווינטער־לאַנד פון ווייסן בער. און דאָס חזיר ? — ווי אַ חזיר, קריכט און טראַכט נישט, וואָס וועט זיין, און פאַרקריכט אַזוי פון פרעמדן פעלד נאָך פעלד — אין וואַלד אַריין, אין אַ וואַלד אין אַ געדיכטן, וואו דער בער נאָר ווייסט דעם וועג — האַט דאָס חזיר זיך פאַרפלאַנטערט און גענומען קריגן שלעג ; אַנגעשלאַגן זיך כסדר מיטן קאַפּ אָן יעדן בוים, אַזש גענומען האַט אים זעצן פונעם שנוק אַ רויטער שוים, רויט פון בלוט פון זיין צעזעצטן חזירישן קאַפּ אַראַפּ. נאָר אַ חזיר בלייבט אַ חזיר, שפאַרט עס איין זיך, לאַזט נישט אָפּ, שרייט פון ווייטיק, איז צעיושעט, גייט אין בלוט שוין דאַכט זיך אויס — נאָר ער קריכט אַלץ, קריכט און קריכט צעבלוטיקט פונעם וואַלד אַרויס, און פאַרקריכט אַזוי מיט שוואַרצן אַפּעטיט, אין ווייסן סטעפּ וואו גענומען האַט ער קריגן נייע מוראדיקע קלעפּ ;

ראשית, האָט אים פאַר די אוי'רן אָנגעכאַפּט מיט ברען דער פּראָסט, און דערנאָך — אַ ווייסע זויוגע זיך אויף אים אַראָפּגעלאָזט און מיט אים גענומען דרייען, און פאַרדרייט אים אין אַ קלעם, ביז דער ווייסער בער אליין געטאָן האָט זיך צו אים אַ נעם: — נאָ דיר חזיר, פאַרן קריכן און פאַר ברעכן פרעמדן פלוים; — נאָ דיר, ס'האָט זיך דיר פאַרוואַלט מיין פעל, טאָ גיב אַהער דיין הויט! וואָרפט זיך ס'חזיר, ריטשעט, קוויטשעט, וויל צוריק, נאָר: אַך און ווייט — ס'איז געבליבן צום דערטרונקען-ווערן שטעקן טיף אין שניי און ס'קאַראַבקעט זיך אויף אַלע פיר, און קוים דערטאַפּט די פלאַך — לויפט עס אויף צוריק שוין, נאָר ס'פאַרלויפן עס דעם וועג אַ סך בערן, אויסבאַהאַלטענע, פון יעדער נארע, הייל און שפּאַלט, און דאָס חזיר: אַ צעמיימתט — פאַלט און הייבט זיך, לויפט און פאַלט, נאָר, פאַרפאַלן! — ס'וועט שוין מיטן לעבן נישט אַרויסגיין מער — ס'האָט זיך עס פאַרגלוסט דאָס לאַנד דאָס רויטע, און די פעל פון בער.

מיין ברענענדיקער שטאם

הייליק אַנדענק, די מיליאָנען ברידער מיינע, יידן —
אומגעברענגטע פון די נאַצי־דייטשן — אין מאַידאַנעק,
אַטוויענטשיים, טרעבלינקא, און נאָך אַנדערע גהנומס,
וועלכע האָבן דאַנטען זיך ניט פאַרגעשטעלט... דריי מאָל
הייליק — די אין קאַמף־געפּאַלענע אין אויפשטאַנד, אין
און אויסער אַלע יידן־געטאָס פון דער צייטווייליק פון
דייטש־פּאַרכאַפּטער און אין בלוט־דערטרונקענער
איראָפּע.

א גרום פון פוילן

כ'האָב גאַרנישט געברענגט פון מיין היימלאַנד, פון פוילן,
כ'האָב גאַרנישט געברענגט — חוץ אַ שוואַרצן אַלבאָם
מיט בילדער פון פחד, פון שוידער און גרוילן,
און אונטער די בילדער — איין צושריפט : פּאַגראָם.

כ'האָב גאַרנישט געברענגט — חוץ די פינצטערע אויגן
פון שרעק און פאַרצווייפלונג ; פון ברעכן די הענט ;
פון וואַלקנס, וואָס האָבן פון שריפות געצויגן,
פון בליקן — נאָך רחמים צו הימלען געווענדט.

כ'האָב גאַרנישט געברענגט — חוץ די טרויריקע לידער,
די איכה־געזאַנגען פון בלוטיקסטן פיין ;
אַ גרוס אייך פון אייערע שוועסטער און ברידער
אין פוילן — מיין היימלאַנד און פאַטערלאַנד מיין . . .

תל־אביב, 1924.

מיין היים

אז כ'דערמאן זיך מיין היים, זע איך : הימלען פארצויגן מיט
וואַלקנס פון בליי,
אונטער זיי : טשאטעס קראַען, וואָס קרייזן און ציען, ווי שנירן פאַרביי,
ס'פליען פייגל צעשראַקן מיט אומרו אין זייערע נעסטן אַריין,
און עס זינקען די קעפּ פון די ביימער, וואָס קורטשען פון פחד זיך איין...

אז כ'דערמאן זיך מיין היים, הער איך : הונגעריק וועלפיש
געוואָי פון אַ ווינט,
און אַ היזערדיק בילן פון בייזע, צערייצטע, געבונדענע הינט,
אַ בהלהדיק קלאַפּן פון טירן און טוי'רן, וואָס ווערן פאַרמאַכט
און פאַרהעמערט אויף שטאַבעס, אויף ריגלען און שלעסער,
כאַטש ווייט איז צו נאַכט . . .

אז כ'דערמאן זיך מיין היים, פיל איך : ווערט מיטאַמאַל אין
די בלוטן מיר קאַלט,
ווי כ'וואַלט בלאַנדזשען און פּרירן פון פּראַסט, אין אַ שניי-ווייסער נעץ
פון אַ וואַלד,
און כ'דערמאן זיך, אַז כ'האַב אין דער יוגנט, שוין אַלט, אַזוי
אַלט זיך געפילט,
און נישט שפּילנדיק זיך מיט קינדער—אַ לעבעדיק לעבן פאַרשפּילט.

תל-אביב, 1933.

צו פוילן

.1

פאטערלאַנד מיינס, פוילן,
לאַנד פון גרונט, פון פעטן,
כ'וואַלט דיך מער נישט וועלן
אַט אַזאַ באַטרעטן.

כאַטש איך האָב קיין היים נאָך,
פיל איך קיין באַדויער,
וואָס איך האָב פאַרלאָזט דיך
לאַנד דו פון מיין טרויער.

קוואַל דו פון מיין אומעט,
ים פון צער און צאַרן.
האַסט מיך שוין פאַרביטערט
פון די פריסטע יאַרן.

האַסט מיר נישט געגעבן
וואַרעמקייט אויף בענקען —
קען איך דיך צום שלעכטן,
פאטערלאַנד, געדענקען.

שלעכט איז מיינע ברידער,
שלעכט, די שוועסטער מיינע,
ביטער טאַטע־מאַמען —
אונטערטאַנען דיינע —

יידן, וועלכע האָבן
פיל דיר צו דערציילן,
וועגן זייער מיטהילף
דיר, אין „מאַסקאַלס“ פוילן ;

הילף אין דינע בונטן
קעגן די נאָהאַיען ;
הילף מיט לייב און לעבן —
פוילן צו באַפרייען,

פוילן, דאָס פאַרשקלאַפּטע,
פוילן, ס'אונטערדריקטע,
היינט שוין — דאָס באַפרייטע,
היינט שוין — דאָס באַגליקטע.

גליק, אליין צו הערשן,
און פון פרייהייט שיכור ;
ביזטו, פאַטערלאַנד מיינס,
אונדזער אונטערדריקער.

מיין און אַלע מיינע,
וועלכע האַסט פאַרגעסן ;
יידן פון דור־דורות
אויף דיין ערד באַזעסן. —

רייסטו מיט די וואַרצלען,
טרעטסטו, ווי די גראַזן,
האַלטסטו זיי אין פחד,
ווי אויף יאָגד, די האַזן.

און עס מאַכט דיך לאַכן,
און עס מאַכט דיך פריילעך,
ס'איז דאָך יעדער פאַליאַק
היינט, אליין אַ מלך . . .

און פאָרגעסט, אַז קרוינען
זענען נישט קיין שטאַמען,
אַז זיי פאלן (אַפּטמאַל
מיט די קעפּ צוזאַמען . . .)

פאַטערלאַנד מיינס, פּוילן,
לאַנד פון גרונט, פון פעטן,
כ'וואַלט דיך מער נישט וועלן
אַט אַזאַ באַטרעטן.

א, פאטערלאַנד פוילן! מיין היים דו פון שנאה און האַס!
 עס ברענט, ווי אַ בלוטיקע וואונד מיך, דער פוילישער פאַס;
 אַ פאַס פון אַ בירגער, אַן רעכט פאַר מיין יידישן שטאַם,
 וואָס וואַרצלט און זויגט פון דיין ערד אַנשטאַט חיות — נאַר ס׳.

ווי זאָל איך דיך, וויי-לאַנד, נישט ביטער דערמאָנען לגנאי —
 אַז כ'בין אויף די פעלדער די פרייע, ביי דיר שוין נישט פריי,
 אַז כ'קאָן שוין אַפילו נישט דורכגיין מיין יידישע גאַס —
 עס זאָלן נישט פאַלן אויף מיר דייע שטיינער פון האַס.

„מיין פאטערלאַנד“—זאָג איך, און — ס'קלינגען די ווערטער מיר פרעמד
 און קאַלט, ווי עס איז אין אַ מלבוש, ווען ס'לייב טראַגט קיין העמד,
 און ווייט, ווי ס'וואַלט קיינמאַל ביי דיר נישט געשטאַנען מיין וויג,
 און שפעטער; דאָס בעט מיינס, פאַר אַלע חלומות פון גליק.

מיין היימלאַנד! שוין יאָרן, ווי כ'האַב דיך פאַרלאָזט און אוועק,
 און האָב זיך נאָך אַלץ נישט באַפרייט פונעם ציטער און שרעק
 פאַר גרוילן, וואָס גרייכן צו מיר פון דיין פינצטערער ווייט,
 וואו ס'ווערן פון פיין מיינע א י י ג ע נ ע גראַ פאַר דער צייט.

ווי שיין ביסטו, פאטערלאַנד פוילן, ווי זאַפטיק און רייך!
 נאָר, וואָס קומט אַרויס מיר, דיין בירגער, מיט בירגער נישט גלייך,
 אַ בירגער פון בירגער, וואָס אַטעמען שנאה און האַס
 און וואַרטן, צו קאַנען דיר אומקערן ווען-ס'איז — דעם פאַס.

פאטערלאַנד מיינס, פוילן,
 כ'שיק מיין פאָס דיר צריק
 און: מוחל דיר דאָס גוטס דיינס,
 מוחל דיר דאָס גליק
 פון — צו זיין דיין שטיפקינד,
 אויסגעשטעלט אויף קלעפּ,
 וואָס פאַלן, ווי אַ האַגל
 אויף די ברידערס קעפּ.

פאטערלאַנד מיינס, פוילן,
 היים דו, פון מיין וויג;
 מיטן פאָס דיר — רייס איך
 הינטער זיך די בריק;
 בריק, וואָס פירט צום שונא,
 וועלכער יאָגט מיך נאָך:
 טייטן, אָדער, שפּאַנען
 אין זיין שוואַרצן יאָך.

פאטערלאַנד מיינס, פוילן,
 כ'שיק מיין פאָס דיר צריק;
 און אויב כ'וועל ווען-ס'איז בענקען —
 טאָן אויף דיר אַ בליק —
 זאָלסטו זיין דאָן אַנדערש,
 פריידיק, פריי און ניי
 און — אויפגיין מיט אַ לעבן,
 וואָס זאָל זיין כ ד א י .

פאַרז, 1937.

אין פייער פון שנאה, אין פייער פון קריג
איז חרוב געוואָרן די היים פון מיין וויג —
מיין פאָטערלאַנד פּוילן.

באַהערשט און באַצוואונגען מיט רוט און מיט קנוט,
געשלאָגן פון דייטש — ליגט דערטרונקען אין בלוט —
מיין פאָטערלאַנד פּוילן.

און כאַטש כ'בין נישט מער ווי אַ שטיפקינד געווען
און ס'האַט מיך פאַרשטויסן און ס'האַט מיך פאַרזען —
מיין פאָטערלאַנד פּוילן.

און כאַטש ס'האַט אויף אַלעמענס יידישע קעפּ
אַן אויפהער געהאַגלט מיט שטיינער און קלעפּ —
מיין פאָטערלאַנד פּוילן —

טוט ווי מיר דאָס האַרץ אויפן בראַך פון דעם קריג,
וואָס חרוב־געמאַכט האַט די היים פון מיין וויג —
מיין פאָטערלאַנד פּוילן.

תל-אביב, 1939.

יעדער גרוס, וואָס כ'דערהאַלט פונדערהיים —
קומט מיר אָן ווי אַ דונער, וואָס גייט
פון אַן אומהיימלעך, פינצטעדער ווייט
און — ברענגט גרוסן פון פיין און פון לייד ;
און — מאַכט פול מיר מיט אומרו דאָס האַרץ,
און מיט טרויער — דאָס אויג און דעם בליק,
ווי כ'וואַלט זען מיינע נאַנטע פון ווייט —
מיט אויף־העלדזער־פאַרוואַרפענע שטריק.

יעדער גרוס, וואָס כ'דערהאַלט פונדערהיים —
קומט מיר אָן ווי אַ פראַסטיקער ווינט,
וועלכער שניידט אין מיין בלוט זיך אַריין
מיט געוואָי פון פאַרהונגערטע הינט ;
און צעברענט אַזאַ פייער אין מיר,
אַזאַ פייער פון צאַרן און בונט, —
אַזש עס ווילט זיך מיר בילן פון צער
צו מיין היים — מיין נישט־היילבאַרע וואונד.

טאַטע־מאַמע מיינע, ברידער, שוועסטער מיינע —
ווי האָט אייך דער שטורעם פון דעם קריג געטראָפן?
— וואו זענט איר מיט אייער אַרעם האָב און לעבן —
אויסבאַהאַלטן זיך פון שונאס ביז — געלאָפן?!

טאַטע־מאַמע מיינע, ברידער, שוועסטער מיינע —
פוילנס אַלטע דעמבעס, שוין פון דורות יאָרן;
— מיטן פיינטס פאַרוויסטן אייער פאַטערלאַנד איצט
איז מיין היים, מיין אַלטע, נחרב מיר געוואָרן.

טאַטע־מאַמע מיינע, ברידער, שוועסטער מיינע —
הינטער בריקן, ווי צעדיסענע געוועבן:
רופט פון אונטער חורבות אָפּ זיך אויף מיין האַרץ־רוף!
לאַ'מִיך הערן נאָך פון אייך אַ סימן ל ע ב ן !

פוילן, פוילן — היים דו פון מיינ וויג,
פון וואַנען ס'קומען גרוסן איצט — אַראָפּצוגיין פון זינען ;
גרוסן וועגן נאַנטע, אומגעקומענע אין קריג,
און וועגן לעבעדיקע צווישן חורבות און רואינען.

פוילן, פוילן — היים דו פון מיינ וויג,
וואָס כ'האַב שוין לאַנג פאַרלאָזט, זיך מער נישט אומצוקערן
ווידער ;
ס'איז אַ שאַד, אַ שאַד מיר, ס'פאַלן דינס אין בראַך פון קריג,
נאָר ווייַטאַן, טוט מיר וויי, פאַר מיינע אומשולדיקע ברידער.

פוילן — מיין געוועזן פאטערלאַנד !
איך קאָן שוין אויך אַלס גאַסט צו דיר נישט קומען ;
ס'באַלעבאַטעוועט ביי דיר דער אַקופּאַנט —
דער „שוואַב" וואָס האָט מיט שטורעם דיך גענומען.

פוילן — מיין געוועזן פאטערלאַנד !
וואו כ'האַב פאַרלאָזט אַ היים פון טאַטע־מאַמע
און אַצינד — די ברידער מייע אינגעשפּאַנט —
אויף ברוך און בראַך ביים דייטש, וואָס קומט „פאַרדאַמען".

פוילן — מיין געוועזן פאטערלאַנד.
וואָס ליגט פון פיינט צעטראַגן און צענומען ;
כאַטש כ'געדענק נאָך גוט, אַלס ייד ביי דיר — דיין האַנט —
וואַלט וועלן איך צו גאַסט צו דיר נאָך קומען.

האַט קיין חייל, האַט קיין פעסטונג אויסגעהאַלטן
דאָס גיהנום פונעם שונאס פייער-פלאַמען —
ווי אַזוי, מיט וואַסער כוח, אויסגעהאַלטן
האַבן אינדערהיים איצט, אַלטע טאַטע-מאַמע ?

ווי אַזוי דאָרט, האַבן מיינע ברידער, שוועסטער,
וועם' דער גורל האַט שוין לאַנג געהאַט צעבראַכן —
אויסגעהאַלטן היטלערס טויט-מאַרש איבער פוילן,
אויסגעהאַלטן זיין טיזולאַנישן נצחון ?

וואַסער נס האַט זיי באַשיצט און אויסבאַהאַלטן
פאַרן פייער פונעם שונאס הוראַגאַנען ?
לעבן זיי ? — איז, אָך און ווי צו זייער לעבן ! —
זענען זיי, די אומגעקומענע, מקנא . . .

כ'האָב אַוועקגעשיקט אַ בריוו קיין פּוילן
און אויף ענטפער, אויסגעקוקט די אויגן ;
איז דער בריוו אַהיים צו מיינע נאַנטע,
ווי די טויב אין נחם צייט — געפּלויגן ;

אַבער — נישט דערפּלויגן אינעם מבול
אינעם גרויליקן, פון בלוט און פייער ;
נישט דערפּלויגן ביז צו טאַטע-מאַמע
און צו יעדן דאַרט, וואָס איז מיר טייער. —

איז די טויב צו מיר צוריקגעקומען
אַן אַ גרוס פון מ י י נ ע אַפּצוגעבן,
אומגעקערט זיך, ווי צו נחם תּבה
אַן אַ צווייגעלע אַ גרינס, פון ל ע ב ן ;

און געברענגט האָט זי פון וועג בלויז אומרו,
טרויער און אבלות אַן אַ שיעור
און — ס'געפיל פון דאַרפן רייסן ק ר י ע ה .
נאַר, נאָך וועמען זאָל איך רייסן פריער ? ! . . .

עס זאָגט מיר ס'האַרץ (הלוואי ס'זאָל ליגן זיין),
אַז : אינדערהיים, די היים פון טאַטע־מאַמע —
איז אין בראַך פון קריג,
וואָס האָט, ווי שפענדלעך, אויסגעוואַרצלט שטאַמען —
אומגעקומען אויך אַ היימישער,
אַן אייגענער, פון אייגן פלייש און בלוט,
אַזא, וואָס הערט שוין מער נישט איבער זיך
דעם ווינטס געוויין,
און סווישטש פון שונאס קנוט . . .

(הלוואי ס'זאָל ליגן זיין) נאָר, ס'זאָגט מיר ס'האַרץ,
וואָס טראַגט מיר נאָך דאָס בילד פון חורבן פוילן,
איינגערעמט און איינגעהילט אין שוואַרץ,
וואָס קאָן דאָס גרויסע אומגליק נישט פאַרהוילן —
זאָגט עס מיר, אַז מיט די טויט־פאַרשאַטענע,
וואָס זענען אונטער חורבות דאָרט, אַנטרונען —
האַט עס פונדערהיים, פון טאַטע־מאַמע,
עמעצן צעווישן זיי, געפונען.

וואו די מאמע איז אהינגעקומען — ווייס איך נישט,
ווי ס'ווייסן נישט מיליאנען וועגן זיי'רע,
איבער וועמענס קעפ דער ברוינער שטורעם
האָט געווילדעוועט מיט טויט און אומקום,
און פאַרטריבן מענטשן פון די היימען,
ווי אַ שריפה — פייגל פון די נעסטן.

כ'ווייס נאָר, אַז דער טאַטע און מיין ברודער
איטשע, אויך דער פעטער מיינער — נח —
זענען פון דער ברוינער פעסט געשטאַרבן
אין די ענגע געטאַ-ווענט פון וואַרשע,
וואו די לעבעדיקע זענען אויך שוין
מתים, נאָך פון קברן נישט באַגראָבן.
וואו די מאמע איז אהינגעקומען — ווייס איך נישט.

אז דער ברוינער נאַצי־שטורעם
האַט אין פּוילנע אַלטע וועלדער
אויסגעריסן דעמבעס,
און צעווישן זיי — דעם טאַטן מיינעם —
איז די בלוטלאָזע, די בלאַסע מאַמע מיינע,
זיכער אומגעקומען ווי אַ ווערבע,
ביי אַ טייך פון יידיש בלוט און טרערן : —
אומגעקומען — נאָכן רייסן קברים,
נאָכן שפּאַלטן מיט יללות — הימלען,
נאָך צעברעכן זיך פאַר וואונד און וויי, די פינגער,
נאָכן שלאָגן זיך דעם קאַפּ אָן שטיין, פון וואַנזין.

האַט אַוודאי קיינער נישט געזעען,
ווי די מאַמע איז אין טויט־געווירבֿל —
מער נישט אויפצוהייבן זיך — געפּאַלן
און געבליבן ליגן — נישט צו וויסן,
וואו נאָך איר אַ שטיין אַוועקצולייגן . . .

פוילן, פוילן, חרוב היימלאַנד מיין,
נאָך וועמען דאַרף מען מיך מנחם-אַבל זיין ?!
ווער פון מ י י נ ע איז נישטאָ שוין מער
צעווישן די, וואָס ווינטשן זיך דעם טויט איצט, ווער ?
וועם' פון מ י י נ ע האָט די שוואַרצע האַנט
פון ברױנעם נאַצי דאַרט, אַלס ווייסן שקלאַף געשפּאַנט —
שלעפּן שטיין פון אייגן ברוך און בראַך
און זיין דערביי געצוואונגען הויך צו זינגען נאָך —
פריילעך זיין און פריילעך מאַכן די ,
וואָס קאַטעווען און טרייבן מענטשן ווי די פי,
און פאַרלאַנגען, קושן אויך די רוט
די דורכגעווייקטע שוין מיט אייגן מאַרך און בלוט ;
מאַרך און בלוט, ביז — ס'גייט אַ לעבן אויס
און ס'פאַלט אַ קרבן אַט אַזאַ, פון שפּאַן אַרויס . . .

פוילן, פוילן, חרוב היימלאַנד מיין,
נאָך וועמען דאַרף מען מיך מנחם-אַבל-זיין ? . . .

תל-אביב, 1940.

אונטער די פוילישע ביימעלעך

אונטער די פוילישע גרינינקע ביימעלעך
שפילן זיך מער נישט קיין משהלעך, שלמהלעך ;
שפילן זיך מער נישט קיין שרהלעך, לאהלעך,
נישט אויף קיין גרעזעלעך ; נישט אונטער שנייעלעך.

ס'הילכן שוין מער נישט קיין יידישע שטימעלעך
פון די קונדסמלעך, מאַטעלעך, שימעלעך,
מיט די צעקרעלטע, צעדראַפּעטע צורהלעך
פונעם באַוויזן וואונדיירים און גבורהלעך.

ס'טרויערן איצטער די פוילישע ביימעלעך,
טויט זענען יידישע היימען און היימעלעך ;
טויט זענען געסעלעך ; חרוב — די הייזעלעך,
וואו עס פאַרשטעקן זיך קינדער, ווי מיזעלעך ;

יידישע קינדער מיט גרויסענע אויגענעס
שוואַרצע, אַזוי ווי מיט חושך פאַרצויגענע,
אויגענעס פולע מיט פחד פאַרלאַפּענע
אונטערן אומגליק דעם „ברוינעם“, געטראַפּענע.

תל-אביב, 1941.

דעם טאטנס מױט

דער טאטע — דער דעמב אינעם היימישן טרויריקן וועלדל, וואו ס'זענען די ביימער געוואקסן, אזוי ווי געשלאגן — דער טאטע, דער דעמב, איז געפאלן; ער האט שוין דעם ברוינעם טיזולאנישן, בלוטיקן שטורעם, נישט איבערגעטראגן.

איך בין ביי זיין טויט נישט געוועזן, נאָר כ'שטעל זיך אים פאַר מיר (איך ווייס, אַז ער איז נישט אין שטורעם דער איינציקער קרבן). נאָר ס'קאָן נישט קיין טרייסט זיין, די צאָל פונעם זעלביקן גורל (דער טאטע איז זיכער אין אייגענעם בעט נישט געשטאַרבן).

נאָר פשוט געפאלן, געפאלן פון קעלט און פון הונגער ביי זיך אינדערהיים, און ס'קען זיין, אַז אין גאָס אינעם מיטן פון יידישן געטאָ אין וואַרשע, וואו ס'האַבן די נאַציס דאָס יידישע לעבן, אזוי ווי מיט קאַסעס געשניטן;

און זענען אַריין, ווי מיט העק, אינעם היימישן וועלדל צו מ י י נ ע , וואָס זענען געוואַקסן, ווי ווערבעס געקרענקטע: אַריין און — דעם איינציקן דעמב אינעם וועלדל — דעם טאָטן — פאַרשניטן די יאָרן, וואָס זענען געווען שוין „געשענקטע“.

די טאמע אן הילף

די מאמע, די סאסנע אין הימישן וועלדל —
געבליבן פון אלע, איז איינע אליין ;
עס האָט זי דער שטורעם דער ברוינער געלאָזן
צעבראַכענערהייט שוין — אן איינזאַמע שטיין —

שוין מער נישט קיין סאָסנע ; אַ קלעגלעכע ווערבע
אַ גראַע, ווי ס'וואָלט אויף איר ליגן דער פראַסט —
איז פול מיט איר ביטער געוויין און געיאַמער ;
— צו וואָס האָט דער שטורעם מיך איבערגעלאָזט ?

— פונדאָנען זאָל קומען די הילף, אַז מיין הילף־רוף
פאַרוואַיעט, פאַרבילט איז, פון הינט און פון ווינט,
אַז גאַט איז קיין גאַט נישט, און רחמים — קיין רחמים,
און גואל — קיין גואל, און קינד — נישט קיין קינד.

דער דעמב אינעם וועלדל — דער טאַטע — געפאַלן,
געפאַלן אויך איטשע, (דער בכור) ווי אַ בוים ;
פון אלע זעקס קינדער, פאַרלאָזט האָט אַ העלפט שוין
מיט יאָרן צוריק, צוליב היים־פרעמד — די היים ;

איז יאַנקל (דער צווייטער פון מיינע פינף ברידער)
פאַרשלונגען־געוואָרן אין דינסט פאַרן לאַנד,
וואָס ער האָט אַלס רויטער אַרמייער, געהאַלפן
באַפרייען, און ווערן אַ ראַטנפאַרבאַנד —

וואו לוי (דער יונגסטער) אַנטלאָפן אַהין איז
פון נאַצישן פייער (אַז אַך און אַז וויי ! —
אַז ס'האַט שוין דאָס פייער דערגרייכט אויך אַהינצו)
אויך ער איז געוויס אין דער רויטער אַרמיי.

פון קיווען (דעם דריטן) — קיין שפור נישט פאראנען!
געווען פון אים גרוסן ווען, גרוסן פון פיין,
פון ווערן געטריבן פון פראנקרייך נאך בעלגיע,
לסוף — ווי א שטיין וואו, אין וואסער אריין . . .

און לאה (מיין איינציקע שוועסטער די עלטסטע):
אין ווארשע, אין געטא — צו טאן האט מיט זיך,
ווי ס'האבן עס הונדערטער, טויזנטער יידן,
וואס האלטן זיך אויף, פון דער קהלישער קיך . . .

פון אלע זעקס קינדער, בין איך דער „בר-מזל“:
אין ארץ-ישראל, אין „אייגענעם“ לאַנד,
א יידישער דיכטער, וואס שארט מיט זיין ליד זיך
אזוי ווי א פרעמדער — פארביי ביי דער וואַנט . . .

פונדאנען זאל קומען די הילף פאר מיין מאמען
אין חרובן פוילן, א חורבה — אליין;
א ווערבע אין היימישן, ליידיקן וועלדל,
וואס פול איז אצינד, מיט איר קלאַג און געוויין.

מיין הרובע היים

מיר האָט זיך געחלומט מיין חרובע היים
(דער שרעקלעכסטער חלום, וואָס כ'האַב ווען געזען)
אַ דאַכלאַזע היים, פון אַ לאַנד אַ פאַרזויסט,
ווי ס'וואַלט נישט קיין מענטשלעכער ישוב געווען:

רואינען, רואינען און — מענטשן אין זיי
ווי נאָך־נישט באַגראָבענע מתים אַ סך,
זיי גייען אַריין און אַרויס און אַרום
דעם אייגענעם אומגליק און בראַך אויף־דער־וואַך.

צעווישן די שאַטנס פון מענטשן פון פיין,
פון מענטשן מיט גופים, וואָס זענען געשענדט
מיט וואונדן פון קלעפ און פון שמיץ — האָב איך קוים
די נאַנטע, די אייגענע מיינע, דערקענט . . .

זיי האָבן געשלייכט זיך דערשלאַגן ווי הינט
און עפעס ווי קוקן אויף מיר זיך געשעמט.
אין זייער הלבשה, פון וואַנען דאָס לייב
האָט נאַקעט דערציילט, אז עס טראַגט נישט קיין העמד . . .

און נאָך אַ סך האָבן די לייבער דערציילט:
פון „ברוינע“, פון לאַטעס פון געלע, פון גרויל;
גערעדט מיט די אויגן, גערעדט מיט די הענט
(ס'איז יעדן געהאַנגען אַ שלאַס אויפן מויל . . .)

אויך איך, האָב דאָס לשון פאַרלוירן פאַר צער,
פון שרעק — נישט געפונען קיין טרייסט־וואַרט פאַר זיי,
און זיי האָט אַ סווישטש פון אַ בייטש, ווי דערמאַנט
צו טאָן אַ צעלויף זיך, צו טאָן אַ צעגיי — — —

און — זענען געשפענסטיק פאַרשוואונדן פון מיר
און האָבן געלאָזן מיר שאַטנס פון טויט.
און צוגן לוויית, וואָס האָבן פאַר מיר
אַן אויפהער געצויגן פון קיינעם באַגלייט;

און איך, בין דער איינציקער מלווה געווען,
און איך, האָב נאָך אַלעמען קדיש געזאָגט
און קריעה געריסן, דערנאָך — מיטאַמאַל
אַזוי ווי פון וואַנזין פון ווילדן געיאָגט —

גענומען אַנטלויפן, די וויסטקייט — נאָך מיר
נאָר — ס'איז פון בית-עולם קיין אויסוועג געווען . . .

— — — — —
דאָס האָב איך אַ גרויליקע, פינצטערע וואָר,
אַ נאַכט, אינעם שרעקלעכסטן חלום געזען.

מיין געבורטסלאַנד

כ'האב נאָך קיינמאָל נישט געבענקט אַזוי
נאָך מיין געבורטסלאַנד פּוילן,
ווי אַצינד, ווען ס'ליגט אַ חרובס און אַ טויט־געשלאַנגס,
און — כ'וואַלט וועלן זעען
(נישט אַזוי מיין היימלאַנד), ווי מיין היים,
די אַלטע היים פון טאַטע־מאַמע,
וואו געשטאַנען איז דאָס וויגל מיינס
און אונטער אים: די קינדער־שיכלעך מיינע,
און דאָס „גאַלדן ציגעלע“,
דערנאָך: דאָס בעטל מיינס
אויף חלומען פון גרויס־זיין . . .

כ'וואַלט אַזוי געוואַלט איצט זען מיין היים! —
די היים פון מיין משפּחה,
וועלכע כ'האב אַמאָל פאַרגליכן
צו אַ טרויריק, שיטער וועלדל,
שיטער — אַבער פול מיט שאַטן
פון די בוימער אַלערליי:
דער טאַטע איז געווען אַ דעמב;
די מאַמע איז געווען אַ סאַסנע;
מיינע פעטערס מיט די מומעס —
אַלשינעס און יאַדלעס,
און די קינדער, מיר די קינדער:
קלאַגנדיקע ווערבעס . . .

וואַלט איך דאָך געוואַלט איצט זען דאָס וועלדל,
וועמענס ביימער ס'זענען קיינמאָל
נישט געשטאַנען פעסט און זיכער —
נאָר געציטערט און געקרעכצט,
ווי מאַסטן אויף די זעגל־שיפן,
און געבראַכן זיך פון לאַסט —
פון אַן אַ שיעור ביזע ווינטן.

וואָלט איך וועלן זעען איצט דאָס היימישע משפּחה-וועלדל,
וואָס געפינט זיך איצט אינעם סאַמע מיט פון „ברוינעם שטורעם“,
וועלכער ווילדעוועט אָן אויפהער,
לאַנגע טעג און נעכט אָן אויפהער
און צענעמט, צעטראָגט און רייסט פּונאַנדער,
און פאַרווישט מיט אַש און שטויב פון חורבות —
יעדע שפור פון שפּראַצונג און פון בליאונג.

כ'האַב נאָך קיינמאַל נישט געבענקט אַזוי נאָך מיין געבורטסלאַנד פּוילן
ווי אַצינד, ווען ס'ליגט אַ חרובס און אַ טויט-געשלאַנגס.

תל-אביב, 1942.

וואַרשע אָן יידן

וואַרשע, די שטאָט פון מיינ היים פון געבוירן ;
וואַרשע, די שטאָט וואָס פלעגט קאָכן און זידן
ווי אויף ירידים — מיט לעבן מיט יידיש ;
וואַרשע — אָן יידן ; וואַרשע — אָן יידן.

פרואוו איך די אויגן אויף האַלב צו פאַרמאַכן,
דאָס ליכט זאָל נישט שטערן צו זען, נאָר איך זע נישט,
צו שוואַך איז דער כוח־הדמיון, און וואַרשע
אָן יידן זיך פאַרשטעלן — קען איך נישט, קען נישט.

וואַרשע — אָן יידן ; וואַרשע אָן יידן,
איז ווי אַ לעבן וואָס גיט נישט קיין רעגונג,
איז ווי אַ וואַלד פון געפאַלענע ביימער,
איז ווי אַ ים, וואָס ליגט טויט, אָן באַוועגונג.

וואַרשע אָן יידן — ווי מען זאָל זאָגן :
אַ זייגער, וואָס האָט נישט קיין אומרו און שלאָגט נישט,
אַ יידישע מאַמע פון גלות וואָס וויינט נישט,
אַ יידישע מאַמע פון גלות, וואָס קלאָגט נישט.

וואַרשע — אָן יידן, און ס'ווילט זיך נישט גלויבן,
כאַטש עס איז אמת, צום טיפסטן באַדוירן,
ס'ליגט אין די נאַצישע, חיהשע בעגל —
וואַרשע, די שטאָט פון מיינ היים פון געבוירן.

א שלעכטער טאטע . . .

א שלעכטער טאטע, אבער דאך א טאטע,
וועמען אויך א שטיפקינד קען ווען מוחל זיין —
פאר אפגעהאקטע יארן פאר געהאטע,
יארן טרויריקע און וואונדיקע פון פיין.

איך מיין עס דיך : געוועזן פאטערלאנד מיינס —
פוילן, אלטע היים דו פון מיין וויג,
וואס ליגסט איצט חרוב, ווי נישט אויפצושטיין מער,
ווי נישט אויפצולעבן שוין צוריק . . .

איך מיין עס דיך, וואס דארפסט בלויז ניסים האבן,
ניסים, אין דער שווער-געשלאגנקייט אין דיין ;
איך מיין עס דיך — ווייל ס'ליגט ביי דיר באגראבן
אי די קינדהייט מיינע, אי די יוגנט מיין.

א קינדהייט און א יוגנט (לאַמִיך בעסער
נישט דערציילן איצטער וועגן זיי . . .)
מען קען אמאל א שטיפטאטן פארגעבן
פאר א לעבן פול מיט קלעפ און וויי . . .

אין פייער פון שנאה

אין פייער פון שנאה ; אין פייער פון קריג —
איז חרוב-געוואָרן די היים פון מיין וויג,
מיין אַרעמע היים אויף דער פוילישער ערד,
דער זאַפטיקער, פעטער, וואָס האָט מיך גענערט
מיט ברויט און מיט . . . טרערן (מיט טרערן פיל מער
ווי ברויט), וואָס געווען איז אי ביטער, אי שווער
און האָרט, ווי עס איז פאַר אַן אורח אויף קעסט,
ביי זיך אין זיין היים-לאַנד, ביי זיך אין דער נעסט,
וואו יעדער נישט-ייד, האָט פאַר וואוילטאָג געקענט
אַרינוואַרפן פייער — צו זען ווי זי ברענט . . .

און דאָך — איז אַ בענקשאַפט אַ גרויסע פאַראַנען —
צו זען ווען דאָס אָרט וואו די וויג איז געשטאַנען,
און ס'אָרט וואו מען האָט אויכעט וואַרצלען געשלאַנגן,
כאַטש ס'לעבן געווען איז נישט איבערצוטראַגן . . .

צי וועל איך דערלעבן נאָך זען, נאָכן קריג —
די אַלטע, די חרובע היים פון מיין וויג ;
מיין היים אין מיין היים-לאַנד, וואָס בלוטיקט אַצינד
אין נעגל און ציין פון מטורפע הינט,
פון ברוינע, וואָס זענען פון בלוט-דורשט גערייצט —
באַפאַלן אייראָפע, פאַרכאַפט און פאַרפלייצט
מיט טייט און פאַרוויסטונג, מיט ברוך און מיט ברעך,
מיט לעבנס וואָס ברעכן זיך אונטערן יאָך
און שרייען דערשטיקט, אונטערערדיש געשריי
און וואַרטן אויף הילף פון אַ רויטער אַרמיי.

צו מיין לאַנדסמאַן סטאַך

זע נאָר וועמען כ'זע דאָ!
יאַק שען מיעוואַש, סטאַכו? !
דו אין „פּאַלעסטינע“? !
וואָס די צייט קאָן מאַכן!
וואָס דער גורל קאָן אַלץ אַפּטאַן.
לאַנדסמאַן מיינער, סטאַכו! !

וואַלסטו, סטאַכו, זיך געגלויבט עס,
ווען מען וואַלט אַמאָל דיר זאָגן
אַז: ווי מיר אין גלות —
וועט דער גלות דיך צו אונדז פּאַרטראַגן . . .
דאָ צו אונדז, אין „פּאַלעסטינע“,
וואו איר פּלעגט לגנאָי אונדז שיקן —
פול צו אונדז מיט האָס און שנאה,
„זשידושע, זשיד, דאָ פּאַלעסטיני“ —
וואָס'ער אַלט און טרויריק לידל!
אַבער סטאַכו, ס'איז אַ ייד דאָ
מער נישט דאָס צעבראַכן יידל,
וועם' מען קאָן די באַרד און פּאות רייסן
און אין קאַשע שפּייען —
ווי איר פּלעגט עס טאָן אַמאָל
ביי זיך אין פּוילן־לאַנד, אין „פּרייען“.

זיי מיר מוחל, סטאַכו, וואָס כ'דערמאַן עס!
לאַמיר עס פּאַרגעסן
און די הערצער זיך נישט עסן;
וואָס געוועזן איז געוועזן,
וואָס געוועזן איז אַריבער,
זיי זשע אונדז אַ גאַסט אַ ליבער,
אדרבא, אדרבא!
אפשר וועסטו איצט אין גלות
עפעס לערנען אויף להבא —
אויפן טאַג, ווען יעדע שפור

פון היטלערס שדיים-טראַט וועט ווערן
אויסגעברענט און אויסגערויכערט.
ווי נאָך אַ קאַשמאַר אַ שווערן ;
און דיין היים וועט ווידער אויפשטיין
און דיר רופן, און דיר וועקן,
אין אַ פּוילן, נישט ביי „פּאַנעס“,
נישט ביי שמיגליס און קאַץ-בעקן ;
ס'וועט דיר רופן סטאַך, אַ פּוילן
אַ באַפרייטס פון בלוט און טרערן,
און אַזאַ, וואָס וועט די אַרבעטער
און פּויערים געהערן.

תל-אביב, 1948.

POLONIA CAPTA

האַט מיין פּאָטערלאַנד געזונגען :
„נאָך איז פּוילן נישט פּאַרלירן“,
און די זין זיינע — די וואַנסעס
שטייף פּאַרדרייט זיך ביז די אירן,
און די טעכטער, פּוילנס טעכטער,
(זאָל דער גוטער יאָר זיי וויסן,
וואָס זיי האָבן די פּאַרשאַרצטע
געזלעך — העכער נאָך פּאַריסן)
און געקוקט אויף זיך אַזוי, ווי
ס'קוקט זיך אויפן עק אַ פּאַווע,
און — אַ פּאַלק האָט אָפּגעשטויסן
מיט זיין שרייענדיקער גאוה :
נאַשאַ פּאַלסקאַ ! מי, פּאַליאַצי !
ס'פּאַלק פּון וואַזאָ און קאַשציושקאַ,
פּון באַלעסלאָוו און יאַגעלאַ,
פּון מיצקעוויטש און מאַניושקאַ ;
נאַשאַ נייעפּאַדלעגלאַ פּאַלסקאַ
מוז און וועט אַריבערוואַקסן
אויך דעם „מאַסקאַל“ איבער קיעוו,
און דעם „שוואַב“ מיט פּרייסן, זאַקסן,
און נאָך ווערן אַ מאַצאַרסטוואַ
מיט אַ מלך און אַ מלכה
און — מיין פּאָטערלאַנד, פּאַרטרונקען
האַט דעם חלום מיט „גאַזשאַלקע“,
מיט דער נאַציאָנאַלער משקה.

וואָס עס טרינקט אין פרייד און טרויער
סיי דער „פאָן“, דער „וויעלאַמאַזשני“,
סיי דער בידנער כלאָפּ, דער פויער,
סיי די אַרבעטער, וואָס זענען
אי די פערד און אי די רעדער,
און געטרונקען האָבן אַלע,
נאָר געגעסן האָט נישט יעדער . . .

טרינקט מען ביז צום שיכור־ווערן —
הייבט מען ווילד די פיס ביים טאַנצן;
האַט מיין פאָטערלאַנד געהיטן,
אַז די שטיוול זאָלן גלאַנצן,
און די שפאָרן זאָלן קלינגען,
אַ מאַזורקע, קראַקאַוויאַנקע,
און די ריטער, פוילנס ריטער
זאָלן בליאַסקען, זאָלן בליאַנקען,
מיט די שטאַלערנע קאַרסעטן,
עפאַלעטן, שווערדן, שפאָדן —
אַן אַרמי מיט אַלע „כלים“
נאָר צו פירן אויף פאַראַדן . . .

טרינקט מען ביז צום שיכור־ווערן —
מוז זיך פונעם טרינקער שפירן . . .
און אין נאַציאָנאַלן שיכרות —
קען אַ פאַלק דעם קאַפּ פאַרלירן,

און באווייזן העלדישקייטן
דאן־קישאָטישע מיט מילן,
אָדער, געבן מאַכט און כוח
נאָר דעם שוואַכערן צו פילן . . .
ווי עס האָט מיין היימלאַנד פוילן,
גדלות־דיק און אומצופרידן
מיט די אַרבעטער און „פרעמדע“ —
אויסגעלאָזט דעם כעס צו יידן.

„יידן, יידן — די „באַלשעווייע“,
„וואו אן אומגליק — זייער האַנט“ ;
„זענען פיינט פון אונדזער אויפלעב“,
„גראָבן אונטער אונדזער לאַנד“.

„פּאַליאַק, דינער דו געטרייער
פון דיין פּאַטערלאַנד, זיי וואָך !“
(הייבט אַ הונט וואו אָן צו בילן —
נעמען בילן הינט אַ סך . . .)

ס'איז דער הונט ווי ס'איז דער דינער
און דער דינער — ווי דער האַר ;
(ס'פּאַלט נישט ווייט פון בוים דער עפל)
קעגן ייד, איז יעדער — פאַר . . .

האַט מען אויכעט אין אַ חגאַ —
מיט אַ יום־טובֿדיק געמיט,
נישט פאַרגעסן אויף „זאַבאַווע“
באָרד און פּאָת פון אַ ייד . . .

ווער נאך שמועסט אין א צרה!
(ווען דער פריץ איז אין כעס) —
האָבן יידן, אין מיין היימלאַנד,
נישט געוויזן זיך אין גאָס . . .

„נישט אַלע יידן, פלעגט דער פּאָליאַק זאָגן,
זענען שלעכט און שמוציק, ווי דאָס רוב איז“
(דאָס האָבן זיי געמיינט נאָר יענע „מאַשקעס“,
וועלכע טאַנצן פאַר אַ גוי „מה־יפית“,
און זוכן, צו געפּעלן אין די אויגן
פונעם פּריץ). ווי פון פּוילנס „שליאַכטע“,
וואָס פלעגט אַ „זשידעק“ געבן אַ פּאַרדינסטל,
אַדער, אַ „מאַיאַנטעק“ וואו אויף פּאַכטע.

בלינדע שנאה מאַכט נאָך בלינדער,
מאַכט נאָך טעמפּער ווי מען איז;
לאַזט מען זיך אויף רויב און פלינדער
און אויף טרעטן מיט די פיס,
וואָס עס לאַזט זיך נישט באַרויבן
און אוועקטראַגן אין זעק . . .

פליען שטיינער, בראַזגען שויבן
און — אויף יידן אַ געיעג;
אַ געיעג און אַ בהלה,
אַ פּאַרהאַקן שטוב און קראַם;
פּוילן ווייזט וואָס הייסט: ממשלה —
מיט אַ צאַרישן פּאַגראַם.

אין אַ בלינדער, טעמפער שנאה
 גייט פאַרלוירן דער זכרון;
 און ס'האַט פוילן גיך פאַרגעסן
 הינטער זיך די גלות־יאָרן:
 ווען זי איז ביים „מאַסקאַלס“ קנאַפל
 אַ געבונדענע געלעגן,
 און געחלומט פון באַפרייאונג
 און געזוכט צו איר די וועגן,
 און פאַרבונדן זיך מיט יידן,
 ווי מיט ברידער מיט באַדריקטע,
 וועלכע האָבן אויך געטראָגן
 קייטן, און געווען פאַרשיקטע,
 ווי בונטאַוושטשיקעס, וואָס לאָזן
 אין דער קאַשע זיך נישט שפּייען . . .
 און געהאַלפן די פּאַליאַקן
 פונעם „מאַסקאַל“ זיך באַפרייען,
 נאָר ס'האַט פוילן שוין פאַרגעסן
 און זי קען זיך נישט דערמאַנען —
 בערקען, בערקען יאַסעלעוויטש
 פון די יידישע לעגיאָנען.

פוילן — אַ מלוכה, ווי דער שטייגער:
 מיט אַ פּרעזידענט, מיט מיניסטראָרן,
 גענעראַלן, אַפיצירן, דיפּלאָמאַטן,
 און — עס קלינגען הויך מיט שווערד און שפּאַרן
 וואודאַפוילאַ, כאַמסקי און שוויניאַרסקי —
 (אַדל, נאָך אין בלוט פון טאַטנס טאַטן)

א געזינדל, וואָס געדאַרפט וואָלט כ'לעבן —
זען די וועלט, די שיינע, הינטער קראַטן . . .

פוילן פראַוועט מלכות. מאַכט „פאַזשאַנדעק“
און פאַרנעמט זיך ברייט און האַרב מיט . . . יידן
און „נענדזאַזשעס“, וועלכע זענען קיינמאָל
מיטן גורל זי'רן נישט צופרידן,
און זיי גייען קעגן גאָט און מלכות.
ווייל עס ברענגט קיין אויסלייז און באַנייאונג,
אויסער תפיסהס, וואו צו קענען שפינען
אומגעשטערט, דעם חלום פון באַפרייאונג.

נישט ווייניק געוועזן געשמידטע
אין ניי־אויפגעשטאַנענעם פוילן,
וואָס האָט (פאַרן אויג) — אַ צעבליטע —
אין שורש געטראָגן דאָס פוילן,
ווייל ס'זענען געווען אירע שמידער:
די „פאַנעס“, די פריזישע קליקעס,
וואָס האָבן מיט שיכורע לידער
געטראָגן די פרייהייט אויף שטיקעס . . .

ס'געשעען נישט שטענדיק קיין ניסים,
אַזוי ווי דער „נס ביי דער ווייסל“,
און ס'העלפט נישט אַמאָל קיין פילסודסקי,
און אויך נישט דאָס בעסטע מין וואָפן —

אויב ס'שטייען ביים רודער אַ שמיגלי,
אַ בעק און נאָך אַנדערע „פייגל“,
וואָס זענען די ערשטע פון קאַמפּספּעלד
אַזוי ווי די האָזן אַנטלאָפּן.
און האָבן אויף הפּקר געלאָזן
אַרמיען ווי שאָף אָן אַ פּאַסטער,
געלאָזן פּאַר וועלפּישע ציינער
פון בלוט־ריינע אַרישע האַרדעס,
און האָבן דאָס פּאַטערלאַנד זייערס
— און ס'פּאַלק, און אַליין זיך פּאַראַטן —
מיט ראַטעווען קודם פון פייער,
די אייגענע הינטישע מאַרדעס.

האַט מיין פּאַטערלאַנד געזונגען:
„נאָך איז פּוילן נישט פּאַרלוירן“
און די זין זיינע — די וואַנסעס
שטייף פּאַרדרייט זיך ביז די אוירן,
און געחלומט פון „מאַצאַרסטוואַ“,
פון אַ מלך און אַ מלכה,
און דעם חלום — ביז פּאַרלירן זיך —
פּאַרטרונקען מיט „גאַזשאַלקע“.

טרינקט מען ביז צום שיכור־ווערן —
מוז זיך פונעם טרינקער שפירן,
און אין נאַציאָנאַלן שיכרות —
מוז אַ פּאַלק דעם קאַפּ פּאַרלירן,
און זיין העלדישקייט און גבורה —
אויפן שוואַכן אויספרובירן,
און אין טעמפּער גרויסקייט־מאַניע —
ס'לאַנד צום אונטערגאַנג דערפירן.

תל־אביב, 1944.

געטאגראד

כ'בין אין געטאָ נישט געווען,
און נישט געפונען זיך אין ברען
פון אויפשטאַנד,
נאָר בדמיון — שטייט מיר פאַר די אויגן
ווי אין רויך געהילט,
אין רויך מיט שריפה־ליכט פאַרצויגן —
שטייט מיר פאַר די אויגן
ס'בילד, דאָס גרויסע בילד
פון גבורה:
געטאָגראַד.

צווישן וויינענדיקע ווענט פון גראַע מוירן
מיט פאַרשפאַרטע גוט־באַוואַכטע טוירן —
פיבערדיק און אייליק איבערלויף
פון גאַס צו געסל און צו ליק,
פון הויז צו הויז און הויף —
אַן איבערלויף
פון מענטשן — שאַטנס,
לעבעדיקע מתים, וועלכע האָבן
נישט געלאָזט זיך לעבעדיק פאַרשיטן,
נישט געלאָזט זיך לעבעדיק באַגראָבן
און — אַרויס, ווי פון דער ערד אַרויס —
פאַרוואַקסענע, פאַרוואַרלאָזטע,
סקעלעטן בלויז —
אין זעק און שמאַטעס
ביז צום לייב צעשליסענע,
געחתמעטע מיט געלע לאַטעס,
ווי אויף שוואַרצע לייזונטן צעריסענע
אויף מאַסטן —
זענען זיי אַרויס די געטאָ־ברידער מיינע
קעגן טויט־פיינט דעם פאַרהאַסטן,
קעגן רוצחישן גערמאַנער.

וואָס באַוואָפנט ביז די ציין איז —
 געטאַיידן — פאַרטיוואַנער
 מיט געציילטע ביקסן, קוילן,
 מיט געציילטע האַנט־גראַנאַטן —
 קעגן בראַנד־באַמבעס פון אויבן,
 קעגן טאַנקן און האַרמאַטן
 און — די שלאַכט אין פולן גאַנג איז:
 שיסעריי פון פענצטער, דעכער,
 און פון אַלע שפאַלטן, לעכער —
 אויפרייס, פייער, רויך און פלאַמען
 איבער הייזער און געמעכער,
 ס'רייסט דער שונא זיך און וואַרנט,
 אַז מ'זאָל זיך אונטערגעבן,
 נאָר מען ענטפערט אים מיט זאַלפן:
 — טויט, פאַר אונדזער יעדנס לעבן!
 — טויט אייך, מערדער און פאַרברעכער!
 — בליי אין האַרץ אייך!
 — בליי אין צורה אייך אין פינצטערער און פּרעכער.
 — נישט געטראַפן אויף קיין שאַף,
 וואָס לאָזן זיך צו שחיטה פירן!
 — טויט אייך.
 ביי די ברענענדיקע שוועלן אונדזערע און טירן! —

האַבן העכער פון די שריפה־וואַלקנס
 איבער בערג מיט ברוך פון קאַלך און ציגל —
 אויפגעהויבן זיך מיט שטאַלץ די פענער, —
 זוי פון פייער אָפגעזענגטע פליגל,
 און געפלאַטערט רויט און בלאַ־ווייס
 אין די הענט מיט בלוט באַגאַסן,
 הענט פון קעמפער, וועלכע האַבן
 אומקומען אין קאַמף — באַשלאַסן,
 און — זיי זענען אומגעקומען,
 נאָר נאָך הייסע שלאַכטן, לאַנגע,
 אומגעקומען — ווען די לעצטע קויל
 איז יעדן אויסגעגאַנגען.

כ'בין אין געטאָ נישט געווען,
און נישט געפונען זיך אין ברען
פון אויפשטאַנד,
נאָר בדמיון — שטייט מיר פאַר די אויגן
זוי אין רויד געהילט,
אין רויד מיט שריפה־ליכט פאַרצויגן —
שטייט מיר פאַר די אויגן
ס'בילד, דאָס גרויסע בילד
פון גבורה:
געטאָגראַד.

תל־אביב, 1945.

נ יש ט א ! . . .

געענדיקט מיט מיין אַלטער היים, געענדיקט !
נישטאָ קיין בריק קיין איינציקע, אויף צ'ריק ;
נישטאָ כמעט קיין שפור פון יידיש-וואַרשע —
די היים-שטאָט, וואו געשטאַנען איז מיין וויג.

געבליבן בלויז, דערציילט מען — ס'בית-הקברות,
און אהל-פרץ-דינעזאָן, איז גאַנץ,
נאָר, ס'איז פון פוילנס יידן-וואַלד נישטאָ מער
ווער ס'זאָל צו יאָרצייט לייגן זיי אַ קראַנץ . . .

נישטאָ שוין מער קיין „שבת-יום-טובדיקע“,
און אויך נישט די פון וואַכנדיקן שפּאַן ;
נישטאָ, נישטאָ קיין „עמך, שער און אייון“,
און יאַסעלעך — נאָך ווייניקער פאַראַן.

נישטאָ שוין מיינע לייבלעכע און נאָנטע
מיט וועמען ס'האַט מיך בלוט און פלייש געקניפּט ;
נישטאָ שוין די, וואָס כ'האַב באַקעמפּט מיט אייפער,
און יענע, וועלכע כ'האַב ווען הייס געליבט.

נישטאָ, נישטאָ שוין — דאָס איז דער סך-הכל,
דער אונטערשטער, דער לעצטער שוואַרצער שטריך ;
וואו דורכגעגאַנגען איז די פעסט די ברוינע —
דאָרט האָט זי אומקום, טויט, געלאָזט נאָך זיך.

און דאָרט, וואו אויף להכעס אַלע שונאים
געוואַרצלט אינדערפרעמד האָט און געבליט
אַ יידיש לעבן, וואָס האָט הויך געשלאָגן
און ווי אַ וואַלד — גערוישט, גערעשט מיט י י ד —

איז טויט, ווי אויף אן ענדלאַז בית־הקברות
וואו גוט און היימיש פילט זיך נאָר די קראַ,
און — ס'שרייט פון יעדן שטיין, פון יעדן ברוך־שטיק:
נישטאָ שוין מער, נישטאָ, נישטאָ, נישטאָ!

געענדיקט מיט מיין אַלטער היים, געענדיקט!
נישטאָ קיין בריק קיין איינציקע, אויף צ'ריק;
נישטאָ כמעט קיין שפור פון יידיש־וואַרשע —
די היים־שטאָט, וואו געשטאַנען איז מיין וויג.

תל־אביב, 1946.

מיין ברענענדיקער שטאם

ווי זאל איך דיך אַרומנעמען, מיין ברענענדיקער שטאם —
אז כ'בין אליין אין פייער און אין פלאם
פון צער און צאַרן — פונקט ווי דו,
און וואָס עס טרעפט וואו דיך —
טרעפט אויכעט מיד :
דיין טרויער־זינגער, וואָס באַקלאַגט
די נעסטן דיינע,
וואָס אַ יעדער ווינט צעטראַגט.

ווי זאל איך דיך אַרומנעמען, מיין ברענענדיקער שטאם,
אויף וועמענס אַלט־צעצווייגטן קאַפּ —
עס לאָזן אַלע דונערס זיך אַראָפּ
מיט בליצן, ווי די שאַרפּן,
און אויף וועמען יעדער שטורעם, גרייט איז
מיט דער גאַנצער ווילדקייט זיך צו וואַרפּן,
ווי אַ רויב־חיה אויף דעם, וואָס שוצלאָז איז, און שוואַך
און — אויסצעוואַרצלען דיך פון אַלע טיפּן,
און אַראָפּצוטראַגן דיך פון יעדער פּלאַך,
אַראָפּטראַגן, ווי אַש מיט רויך פון פייער־פּלאַם —
ווי זאל איך דיך אַרומנעמען, מיין ברענענדיקער שטאם ! ?

אויף די פעלדער פון מאַידאַנעק,
פון טרעבלינקע און אַשוויענטשים,
טראָגן ווינטן; זייען ווינטן
אַש פון קויל-פאַרברענטע מענטשן —
אַש פון מיינע ברידער, שוועסטער,
וואָס די האַקנקרייצלער האָבן
אויסגעסמט און אויסגעשאַסן,
און אויך לעבעדיק באַגראָבן.

ווינטן, ווינטן, וואָס וועט אויפגיין
פון אַ זריעה אַט אזא מין?
פון אַ זריעה, וואָס געבליבן
בערג איז — פון גיהנום-פלאַמען;
וואָס וועט זיין פון איר צו שניידן?
נישט קיין ווייץ און נישט קיין קאַרן,
נאָר די פרוכט פאַר מענטשן-פרעסער;
פרוכט פון האַס, פון צער און צאַרן.

ווינטן וויסן גאַרנישט, גאַרנישט,
האַבן גאַרנישט וואָס צו זאָגן;
ווינטן דאַרפן נאָר צעזייען,
ווינטן דאַרפן נאָר צעטראָגן
איבער אַלע וויסטע פעלדער —
אַש פון קויל-פאַרברענטע מענטשן,
זוי אַ זכר פון מאַידאַנעק,
פון טרעבלינקע און אַשוויענטשים.

דער וועג פון טויט

1.

אין דער געגנט פון טרעבלינקע.
וואו דער ווינט האָט אַש געזייט.
אַש פון מענטשן — צוגעקומען
איז אַ וועג : „דער וועג פון טויט“.
וואָס איז נישט ווי אַלע וועגן
בלויז פון אַספּאַלטירטן שטיין.
נאָר פאַרקנאַטן אויך מיט מענטשן.
מענטשן-אַש און מענטש-געביין.

אַט דעם טויטן-וועג געפלאַסטערט
האַבן בלוטיק-ברוינע הענט.
וועלכע האָבן שטעט און דערפער
מיט די איינוואוינער פאַרברענט.
און אַ שטיין נישט גאַנץ געלאָזן
אונטער זייער יעדן טראָט.
וואָס פאַרלענדט האָט און געשענדט האָט
יעדע קדושה, יעדן גאַט. —

ליגט דער וועג איצט פאַר די אויגן —
ווען מען האַלט זיי אויך פאַרמאַכט ;
ס'וואַלט דער טייוול נישט געווען זיך
צו אַ וועג אַזאָ דערטראַכט —
ווי עס האָבן זיך דערטראַכט עס
אַן צו האָבן אַ פאַרגלייך
מיט דער חיהשקייט און בלוט-דורשט —
די, פון דריטן מערדער-רייך.

וועמענס פיס וועלן קענען דען טרעטן
 און גיין אויף אַ וועג פון צעשאַטענע ביינער
 און אַש פון פאַרקוילטע סקעלעטן
 פון מענטשן ;
 און גיין מיטן וועג פון טרעבלינקע, אַשווענטשים,
 מאַיאַנעק און נאָך אַ סך לאַגערס פון טויט —
 פון וואַנען דער ווינט האָט נאָר אַש פון פאַרברענטע,
 אויף וויסטע אַרומיקע פעלדער געזיט.

וועמענס פיס אויף אַ וועג אַזאָ וועלן נישט בריען
 אַזוי ווי אויף גליאַיק צעשאַטענע קוילן ;
 און וועם' אויף אים — וועט נישט דער וואַנזין באַפאַלן,
 און וועם' אויף אים — וועט זיך דאָס האַרץ נישט פאַרקנוילן,
 נישט הערן דאָס בלוט פון מיליאַנען ;
 גייט מאַנען ! גייט מאַנען, דערמאַנען
 מיט שאַרפסטן כלי-זיין ;
 אַז בלוט איז נישט הפקר,
 אַז, ס'איז נישט לית-דין, ולית-דיין.

תל-אביב, 1945.

צו גאָט אין הימל

- ווען כ'וואָלט געווען געגלויבט אין גאָט אין הימל —
וואָלט איך היינט פון אים זיך אָפּגעקערט :
— גענוג דיר שוין געדינט
מיט תפילות, דאָנק און לויב !
— גענוג מיטן אל-רחום ואל-חנון,
וואָס געווען איז בלינד און טויב,
און נישט געזען, און נישט געהערט,
ווי ס'האָבן צו די שער־רחמים
זיך געריסן פון גיהנומדיקער ערד —
אַ ים מיט הענט, מיט בעטנדיקע הענט,
אַ ים פון אויגן מיט תחנונים און יללות —
פונעם יידן־וואָלד, וואָס האָט געברענט (און ברענט) —
אויף ברענענדיקער, פרעמדער ערד אין גלות. —

איז נישטאָ, נישטאָ קיין גאָט אין הימל,
וואָס פאַרנעמען זאָל געבעט און טרערן ;
וואָס זאָל קענען אַפּרופן דעם גור,
און זאָל אַליין פון גרויל און צער
פאַרציטערט ווערן,
און אַראָפּלאָזן זיין שטראָפּנדיקע האַנט, אויף די,
וואָס האָבן ס'מענטשלעכע — אין חיהשקייט פאַרלוירן,
און מיליאָנען פון זיין פאַלק, זיין אומבאַשיצט —
געפירט צום טויט, דורך זיבעציק גיהנום־טוירן ;
זיי געפירט ביים ליכט פון טאָג,
און פאַר די פרעכע אויגן פון אַ וועלט,
וואָס האָט ווי גאָט — פאַרברעכעריש געשוויגן,
זיך געמאַכט נישט זעען און נישט הערן —
ווען פון טויט־פאַבריקן, האָבן קוימענס
וואָלקנס יידן־אַש, ווי קלעק געשפיגן
אויף די הימלען, אויף דער זון, און אויף די שטערן.

תל-אביב, 1945.

ווען כ'וואָלט . . .

ווען כ'וואָלט טאַטע־מאַמען כאַטש ברענגען באַצייטנס אַהער אין „לאַנד פון די אבות“, צו וועלכן זיי האָבן געשטרעבט — וואָלט דאָס געוויסן מיך איצט נישט געפלאַגט אַזוי שווער, און זיי, טאַטע־מאַמע — זיי וואָלטן געווען נאָך געלעבט ;

זיי האָבן נאָך יאָרן געהאַט, און נאָך לעבן געקענט — ווען ס'וואָלט נישט אויף זיי זיך געהויבן די רוצחישע האַנט פון ברוינעם עמלק, וואָס האָט אין זיין דורכגאַנג פאַרלענדט און חרוב געמאַכט ביזן גרונטשטיין — אַ לאַנד נאָך אַ לאַנד ;

און האָט פאַר דעם קרבן, דעם ערשטן, גענומען — דעם ייד, דעם אייביקן ייד, פאַר דער אייביק־טייוולאַנישער שפּיל פון די, וועלכע האָבן אין גאַנג נאָכן בלוטיקסטן שניט — ווי חיות צוויי־פּיסיקע — נאָר דאָס פאַרציקונגס־געפּיל ;

און נישט קיין געפּיל פאַר קיין רחמים אויף יונג און אויף אַלט, וואָס זענען אין אומשולד — די טויבן די קלאַרע ווי שניי, די פּייגל, וואָס פליען נישט ווייט פון דער נעסט, ווען דער וואָלד אָן אונטערגעצונדענער — ברענט, און פאַרברענט אויכעט זיי.

ווען כ'וואָלט טאַטע־מאַמען כאַטש ברענגען באַצייטנס אַהער אין „לאַנד פון די אבות“, צו וועלכן זיי האָבן געשטרעבט — וואָלט דאָס געוויסן מיך איצט נישט געפלאַגט אַזוי שווער, און זיי, טאַטע־מאַמע — זיי וואָלטן געווען נאָך געלעבט.

פונױאנען...

עס האָבן שוין די רוצחישע, די בלוטיק־ברוינע נאַצי־הענט, אויף פּוילנס ערד, אויף ליטעס ערד, אויף גאַנץ אייראָפּעס קאַנטינענט — דעם שענסטן טייל פון יידן־וואַלד, שוין אויסגעהאַקט און אויסגעברענט.

פון וואַנען וועלן ציען זאָפט אַצינד
די אָפּגעהאַקטע וואַרצלען פון מיין שטאַם,
די וואַרצלען, די געשלאָגענע אין ווינט
אַריבער יעדן אַקעאַן און ים !

פונױאנען וועט אין וואַלדס פונאַנדערפאַל,
דער שטאַם, דער אָפּגעברענטער ביז די קני —
איצט נעמען קראַפט, צו קענען זיין דער קוואַל
פון אויפלעב ; ווידערוואוקס און ווייטערבלי —

אַז ס'האָבן שוין די רוצחישע, די בלוטיק־ברוינע נאַצי־הענט, אויף פּוילנס ערד, אויף ליטעס ערד, אויף גאַנץ אייראָפּעס קאַנטינענט — דעם שענסטן טייל פון יידן־וואַלד, שוין אויסגעהאַקט און אויסגעברענט.

אין וואַלד פון מיין שטאַם

עס האָקן די רוצחים, די ברוינע, מיין יידישן וואַלד,
וואָס שטייט ביז די קני שוין, אין בלוט, און אין פייער און פלאַם;
אַ בויים נאָך אַ בויים האַלט נישט אויס, גיט זיך אונטער און פאַלט
און לאַזט נאָך זיך איבער אַ האַרטן, אַן אייביקן שטאַם.

אַ שטאַם, ווי אַ האַלדו אַ געקעפטן, פאַרגראַבן אין דר'ערד,
אַ שטאַם, ווי מיט שטאַלענע נעגל פון פיס און פון הענט,
אַ שטאַם אַט אַזאַ, וועט נישט ווערן פאַרלענדט פון קיין שווערד
און וועט פון אַ וואַלד-שריפה קיינמאַל נישט ווערן פאַרברענט.

אַזאַ איז מיין יידישער שטאַם אין מיין יידישן וואַלד,
וואָס שטייט ווי אַ תבואה-פעלד אונטערן נאַצישן שניט;
אַ בויים נאָך אַ בויים האַלט נישט אויס, גיט זיך אונטער און פאַלט,
נאָר ס'גיט זיך נישט אונטער און ס'פאַלט נישט דער אייביקער ייד.

ס'איז אמת אלק, אמת — משוגע־צו־ווערן פון ווייטאָג און צער!
נאָך שוואַרץ איז דער דמיון — צו קענען באַנעמען די גרויס פונעם בראַך,
די גרויס פונעם חורבן און אומגליק, וואָס האָט זוי דער פינצטערער גור
געטראָפן מיין שטאַם, מיין געפרואוּטן — אין שוואַרצן געזאַט און געקאָך.

ס'איז אמת אלק, אמת — ס'האָט איבערגעשטיגן יאָר־טויזנטער צוויי
מיט באַרטאַלאַמיי־נעכט, מיט קרייץ־צוגן קעגן דעם „איביקן ייד“ —
דער נייער, דער ברוינער עמלק, וואָס האָט נאָך זיין שוואַרצן פאַרזיי
געמאַכט אין מיין שטאַם איצט, דעם גרעסטן, דעם טיפסטן
און בלוטיקסטן שניט.

* *

אַז דערדריקן קען דער טרויער, נאָכן אומקומען פון א י י נ ע ם —
ווי קען איינער טראַגן טרויער נאָך געשאַכטענע מיליאָנען ?? !
ווי קען איינער האָבן טרערן, די מיליאָנען צו באַוויינען,
און צו האָבן כוח פאַר די אומגעקומענע צו מאַנען !

ס'איז איז טרוקן ווי אַ מדבר, און דאָס האַרץ — אַ שטיין אַ שווערער,
שטום—דאָס מויל; די צונג—געליימט איז, און דאָס לשון—אַפגענומען,
ווי עס וואַלט אין טיפן צער און ווייטאָג, נישט געבליבן מערער —
ווי צו בעטן — מיט די אומשולדיקע ברידער, אומצוקומען.

נאָר דער מוח, וועלכער הייבט זיך, קען צו איינס זיך נאָר דערטראַכטן ;
ווער עס קען — דער זאָל אַוועקגיין אין דער הייליקער מלחמה,
די מלחמה, וועלכע לערנט, ווי צו האַסן און פאַראַכטן,
און צו נעמען אָן די ברוינע הינט, די בלוטיקסטע נקמה.

תל-אביב, 1945.

אין ברוינעם קאשמאר

ווייל כ'ווער בייטאָג דערדריקט פון באַרג מיט טרויער
פון מיין ברוינעם פּאַלקס-אומגליק געטראָפּן —
לאָזט דאָס אומגליק מיך ביינאַכט נישט שלאָפּן —
ליג איך, ווי איך וואָלט געווען אינגאַנצן א ו י ע ר .
האַרץ און הער און — איך דערהער אַזוינס,
וואָס כ'האַב נאָך אין מיין לעבן נישט געהערט :
דערשטיקט געקרעכץ, דערשטיקט געוויין פון דר'ערד,
געוויין פון לעבעדיק-פאַרשאַטענע, וואָס בעטן זיך :
באַפרייט אונדז ! גראַבט אונדז אויף ! נישט שווייגט ! נישט רוט !
איך הער און איך דערקען אין ים פון קולות
אויך ס'געוויין פון אייגן פלייש און בלוט ;
און אַז מען הערט אַזוינס — דערזעט מען אויך
ווי ס'ווייגט די ערד זיך, ווייגט זיך ווי אַ ים
און שפייט פון צייט-צו-צייט וואו אויס וואולקאַניש,
שפייט מיט אונטערערדיש פייער-פלאַם,
און מיטאַמאַל — דערזע איך ווי פון פייער
וואַקסט, וואַקסט אויס פאַר מיר מיין שטאַם,
מיין אַלטער שטאַם מיין יידישער, וואָס ברענט
און צינדט מיט זיינע צווייגן אָן די הימלען,
ווי מיט הויך-פאַריסן ברענענדיקע הענט
און — מיינע אויגן ווערן פול מיט שריפה,
און די אוירן — מיט געקלאַנג פון גלעקער,
וועלכע אַלאַרמירן, אַבער וועקן נישט —
די נאַכט איז טויב, ווי טויב עס איז דער שקר . . .

צו די אומגעקומענע פאָעטן

ברידער מיינע, אומגעקומענע פאָעטן,
זינג-פייגל געפאלענע צוזאמען מיט די ביימער,
וואָס דער הוראָגאָן דער ברוינער
האַט מיליאָנען מיטן שורש אויסגעפליקט
און אויסגעריסן פונעם יידן-וואַלד.

פון וואָס וואַלט איר געזונגען, ברידער מיינע —
ווען געלעבט וואַלט איר נאָך איצטער,
און געקענט נאָך איצטער זינגען —
ווען איר זעט דעם טיפן שניט אין שטאַם,
וואָס שטייט איצט ביזן האַלדז אין אייגן בלוט . . .

פון וואָס וואַלט איר געזונגען, ברידער מיינע —
ווען איר זעט, ווי איך, דעם ברוך און בראַך,
די וויסטקייט פון די היימען אונדזערע —
וואו חורבות ליגן איצט, ווי שוואַרצע וואַלקנס,
וואַלקנס טרערן — צוגעפאלן צו דער ערד.

פון וואָס וואַלט איר געזונגען, ברידער —
ווען געווען וואַלט איר אבליים נאָך מיליאָנען,
און געדאַרפט זיך נאָך מיליאָנען קריעה-רייסן,
און ווי איך — צום ווערן איינגעבראַכן —
טראָגן אויפן האַרץ אַ באַרג מיט טרויער.

וועגן וואָס וואַלט איר געזונגען —
ווען געלעבט וואַלט איר נאָך איצטער —
ברידער מיינע, אומגעקומענע פאָעטן.

אין טרויער

ווי קען אויף אַ רגע אַרויס פון זכרון —
אַז מ'איז נאָך מיליאָנען אָן אַבל געוואָרן,
אַן אַבל נאָך שוועסטער און ברודער, וואָס האָבן
מיט אייגענע הענט זיך די קברים געגראָבן,
און איינער דעם צווייטן געמוזט אויך פאַרשיטן —
נאָך דעם, ווי עס האָט זיי ווי זאָנגען פאַרשניטן
די רוצחישע האַנט פונעם אַריער דעם „ריינעם“,
וואָס שוינט אין זיין היהשקייט גאַרנישט, און קיינעם.

ווי קען אויף אַ רגע אַרויס פון זכרון —
אַז מ'איז נאָך מיליאָנען אָן אַבל געוואָרן,
אַן אַבל, וואָס טרייסט זיך מיט דעם, אַז: נישט איינער
האַט ס'לעבן פאַרטיידיקט מיט נעגל און ציינער,
באַשיצט עס, געהאַלטן עס פעסט ווי מיט צוואַנגען,
און נישט ווי די שאַף צו דער שחיטה — געגאַנגען
אויף קידוש־השם, פאַרן טויט פון מיליאָנען
וועם'ס בלוט ס'וועט נישט אויפהערן שרייען און מאַנען.

איך האָב דאָס געפיל, ווי כ'וואָלט איינער געבליבן
נאָך מיינע געשאַכטענע ברידער און שוועסטער
וועם'ס'האָט צו דער שחיטה — אין געטאָס פאַרטריבן —
דער ברוינער עמלק, דער אכור, דער גרעסטער ;

דער אכור, וואָס איז אין זיין חיהשקייט, ווידער
דעם פינצטערסטן, בלוטיקסטן עבר מחדש ;
און כ'האָב דאָס געפיל, ווי איך וואָלט מיט די לידער
פון חורבן — געזאָגט נאָך מיליאָנען איצט קדיש.

תל-אביב, 1945.

נ ק מ ה

ווי ס'דורשט די ברוינע שלאנג די האקנקרעציקע, נאך בלוט
און נאך ארויסנעמען פון לעבן די נשמה —
דורשט איך, צום פארברענט-ווערן פון דורשטן — נאך נקמה,
נאך נקמה און די ברוינע
מענטשן-פרעסער, לעסטערער און שענדער,
וואס פארוואנדלט האבן אין מדבריות —
בליענדיקע לענדער,
און דערטרונקען זיי אין בלוט, וואס שרייט
און וועט נישט אויפהערן צו שרייען און צו מאַנען:
בלוט — פאר בלוט, און טויט — פאר טויט
פון אויסגעקוילעטע מיליאָנען. —

דורשט איך נאך נקמה-נעמען,
ווי עס נעמט דער פארטיזאן,
ווי עס נעמט דער רויט-ארמייער,
ווי עס נעמט אי פרוי, אי מאַן,
אי יונג און אַלט,
וואס האבן וואו אין פעלד, אין הייל און וואַלד
געשוואוירן ביי דאָס טייערסטע: ביים לעבן:
נישט צו לייגן דאָס געווער,
נישט אויפהערן די שאַרפע האַק צו שאַרפן,
נישט צו רוען און נישט לאָזן אויך צורו —
ווי לאַנג די שלאַנג די ברוינע וועט זיך וואַרפן.

.

פ א ר ש פ י ל ט . . .

עס וואַרפט זיך נאָך, נאָר ס'גוססט שוין די ברוינע שלאַנג,
און לענדער גרייטן שוין טריאומף־טוירן פון זיג ;
נאָר, ווי אַזוי דאָס, וועלן פון די פּראַנטן
צ'ריקגיין מיט געזאַנג
און מיט מוזיק —
מיר יידן, וואָס פאַרשפּילט האַבן די קריג ? . . .

פאַרשפּילט, פאַרשפּילט צו אונדזער טיפּסטן וויי !
נאָר וואָס'ער חידוש אַז מיר האַבן זי פאַרשפּילט,
אַז ס'האַט דער פּיינט אויף קיינעם ווי אויף אונדז אַזוי
פון אומעטום געלויערט און געצילט,
געטראַפּן טיף אין האַרץ פון אונדזער שטאַם :
דאָס צילברעט פאַר אַיעדע פּייל און קויל —
ביי די, וואָס טראַגן יידן־האַס און סם
צום אויסברעכן מיט ווילדקייט און מיט גרויל.

און יידן־פּיינט פאַראַן איז אומעטום,
און ס'פעלט נישט ווער דערלאַנגען זאל אונדז קלעפּ ;
די ברוינע הידרע נעמט אַ וועלט ארום,
אין אַלע לענדער שטעקן אירע קעפּ,
און קעפּ, וואָס טראַגן אויך צילינדער־היט
און ווייסע הענטשקעס אויף די אַדל־הענט,
וואָס טונקען זיך נישט איין אין בלוט פון י י ד ,
ווייל ס'איז שוין דאָ ווער ס'שעכט פאַר זיי און שענדט :

עס טוט דער „פּירער“ מיט די האַקנקרעץ
זיין יידן־מאַרד, מיט פּולער זיכערקייט,
אַז ס'איז נישטאַ אינערגעץ קיין געזעץ,
וואָס שיצט אַ יידיש לעבן קעגן טויט ;
און הפּקר, הפּקר איז אין שדים־טאַנץ
דאָס בלוט דאָס יידישע, וואָס שיכור מאַכט, ווי וויין ;
און הפּקר — פאַר אַ וועלט, אַ יידיש פּאַלק אַ גאַנץ,
וואָס האָט באַדאַרפט אַ פּאַלק פון פאַרטיזאַנער זיין.

יא ס'גוססט שוין די ברוינע שלאנג,
און לענדער גרייטן שוין טריאומף־טוירן פון זיג ;
נאָר, ווי אזוי דאָס, וועלן פון די פראַנטן
צ'ריקגיין מיט געזאַנג,
און מיט מוזיק —
מיר יידן, וואָס פאַרשפּילט האַבן די קריג !!

אין מאַנג פון זיג

1.

די ברוינע שלאנג — צעהאַקט איז.
ס'דריטע מערדער־רייך — געפאלן און צעבראַכן.
גרויס איז, גרויס, דער יום־טוב פון נצחון!
נאַר ביי מיר — נישט פול איז היינט די פרייך
און ס'איז נישט גאַנץ ביי מיר דער יום־טוב פונעם פרייך;
יעדן אויפמאַרש פון די לעבעדיקע —
זע איך קעגן־גיין דעם טויט —
אין מאַרש פון זעקס מיליאָנען יידן;
זעקס מיליאָנען ברידער, שוועסטער מיינע
האַבן מיר די פריי־וועגן פאַרשטעלט,
ווייל אויסגעשאַכטן און פאַרגאַזט, פאַרברענט זיי —
האַט מען אין די אויגן פון אַ וועלט,
וואָס האַט געמאַכט זיך שטום און טויב און בלינד
אַפילו, ווען אין שוחטס האַנט געצאַפלט
האַט דאָס לעבן פון אַ קינד, אַ יידיש קינד.

די ברוינע שלאנג — צעהאַקט איז.
ס'דריטע מערדער־רייך — געפאלן און צעבראַכן,
נאַר צווישן אַלע זיגער־פענער —
וויילט זיך מיר לכבוד דעם נצחון
אויפהענגען אַ טרויעריק־אַראַפגעלאָזטע שוואַרצע פאַן,
פון וועלכער ס'זאָל אַראַפּקלאַנג און אַנקלאַנג
די מוראדיקע ציפער: זעקס מיליאָן.

נישט אונדזער זיג,
 נישט אונדזער פרידן ;
 מיר האָבן אים פאַרשפּילט דעם קריג,
 מיר יידן.

מיר האָבן אים פאַרשפּילט
 און יעדן קריג פאַרשפּילן —
 ווי לאַנג דאָס בלוט אונדזערס, וועט זיין
 דאָס טרייב־וואַסער פאַר מילן,
 וואָס מאַלן שוואַרצע קערנער
 אויפגעגאַנגענע אין מוחות
 און אין הערצער פינצטערע —
 ביי אַלע שוואַרצע כוחות.

דער וועג פון וועלט־רויבער
 אין גאַנג צום זיג —
 איז אַלעמאַל דער וועג פון בלוט פון יידן ;
 ס'איז געווען אויך איצטער אונדזער קריג,
 נאָר ס'איז נישט אונדזער זיג,
 און ס'איז נישט אונדזער פרידן.

די אַריער-האַנט

די אַריער-האַנט, וואָס האָט מיליאָנענווייז
געקוילעט מיינע ברידער,
און געוואַלט מיט בלוט פון מיר אַראָפּווישן
דעם נאָמען ייד, —
די אַריער-האַנט, געלאָזט האָט ס'מעסער
שטעקן אין מיין האַרץ,
און אין מיין יעדן איצט-געזונגען ליד.

ווער וויסט, ווער וויסט
צי כ'וועל נאָך קענען זינגען ווען געזונט —
אַז כ'בין אַ נישט דערקוילעטער,
אַז כ'טראָג אַזאַ נישט היילבאַר טיפע וואונד,
וואָס בלוטיקט, בלוטיקט אויס מיין צער און וויי —
ווייל כ'זע נישט יענע שטראָפּנדיקע האָנט פאַר זיי —
דאָס מערדער-פאַלק פון בעטהאַווען און געטען,
ס'פאַלק, וואָס האָט מיט „גאַט מיט אונדז“ —
געברענט, געשענדט,
אויף גאַט און מענטש געטרעטן,
און געלאָזט אויף דורות לאַנג —
דעם סמאַל פון אַש פון מענטשן,
און אַזעלכע גרויל און פחד-נעמען
ווי : מאַיאָנעק, ווי : טרעבלינקע און אַשוויענטשים.

תל-אביב, 1945.

ווי גייט מען אריבער ...

ווי גייט מען אריבער, ווי קען מען אריבער
פון נאכט, פון קאשמאר-נאכט — צו טאג, צו א העלן —
אז, ס'ברענען נאך יידישע חרובע שטיבן,
אז, ס'ווערן געיאגט נאך פון טירן און שוועלן —
די יידן די לעצטע, וואס זענען געבליבן,
(אז, אך און אז וויי, צו א בלייבן נאך לעבן!) —
אז ס'האלט איבער זיי נאך דער טויט אין איין שוועבן.

ווי גייט מען אריבער, ווי קען מען אריבער
די יידישע טייכן פון בלוט, און די גריבער
די טיפע און לאנגע, די קברים וואו ס'ליגן
מיליאנען פון וועלכע געפלעגט האט זיך וויגן
די ערד — ווייל די רוצחים פון מערדער-דייך, האבן
נישט איינעם, אויך לעבעדיק, האלב-טויט באגראבן.

ווי גייט מען אריבער, ווי קען מען אריבער,
ווי הויבט מען אויפסניי אן דאס לעבן פון פרידן,
אויפסניי אן מיט פרידלעך אידילישע לידער —
אז ס'בלוט פון מיליאנען געשאכטענע יידן,
אז ס'בלוט פון געשאכטענע שוועסטער און ברידער
איז פריש נאך, אז ס'וועקט פונעם שלאף, ווי ס'וואלט שרייען:
— וואס שלאפט איר?! איז טאקע לית-דין ולית-דיין?!

תל-אביב, 1946.

אין א וועלט ווי אין א דזשונגל

לעבט מען אין א וועלט ווי אין א דזשונגל
וואו עס דראַט פאַרציקונג און פאַרצערונג —
מוז מען אָנגעגורט־זיין ביז די ציינער —
אויף צו שיצן זיך און זיך צו ווערן.

מוז מען האָבן אױרן אויף צו הערן
נישט נאָר ווייטע אָפקלאַנגען פון קלאַנגען,
נאָר, דעם שאַרוו און שאַרף פון בלאַט און גרעזל,
ווען ס'באַרירן זיי ביים פּויזשען — שלאַנגען.

מוז מען האָבן אויגן, וואָס דערזעען
די פאַרבאַרגנסטע, געהיימסטע שפּאַלטן
פון באַהעלטענישן וואו פאַרטייעט
לױערט די סכּנה אויסבאַהאַלטן.

לעבט מען אין א וועלט ווי אין א דזשונגל,
מוז א מענטש אַמאָל נישט מענטשלעך האַנדלען,
מוז א מענטש אַמאָל צווישן חיות —
אין א חיה זיך אליין פאַרוואַנדלען.

תל-אביב, 1946.

אינה א ל ט :

מען זוכט פאר מיר א תכלית (אנשטאט אן הקדמה) — — — 5

65	פון זיד אליין	רויט אויף שווארץ
66	מיין ליד פון היינט	פון דער מאמען
67	א דיכטער — א שמיד	ארבעטער
68	באשערט . . .	ארבעטסלאזע
69	מיין פאטערלאנד	ארבעטערקווארטאלן
70	ליד פון באעוולטע	פאבריקן
71	עס זינגט זיד נישט	הונגער אין שטאט
72	צו די פאעטן פון נויט	געוויין פון ארעמע פרויען
73	אין רוטן מארש	געוויין פון הונגעריקע קינדער
74	נישט כראי	ערנעץ זינגען . . .
75	אין טאג פון משפט	פון גלייכגעוויכט
76	צום טויט פון אנרי בארביס	ליד פון גערעכטע
77	מיט ווארט און קלאנג	ליד פון פראנערן
78	רויט	מיר פאדערן! . . .
79	צו די לבנהזינגער	שווארצע
80	פאטריא	רויט אויף שווארץ
81	פאסאזשירן פערטע קלאס	רויטע אדלער
82	פון סעויליע ביז גראנאדע	לאמיר מקריב זיין . . .
83	דער וואלונטיר	פון גלייך ביז קרים . . .
84	ליד צו מאדריד	ווי . . .
85	גערניקא	כ'האב ברידער . . .
86	מאדרעסיטא	לכבוד ערשטן מאי
87	קלאשאון	א טאג — א שלאכט
90	א ליד — א שטיין	ליד
91	פאריווער הינט	אין דער אמתן
92	אויף א הינטיש בית־הקברות	ליד פון נאקעטן ווארט
94	מיין אדע צו פאריז	מיין שטערן
96	א געזענענונג	נישט לשמה
97	די גאס — מיין היים	
	צו די, וואס זינגען פאר די קומענדיקע דורות	
98		
100	מיין לעצטער וואונטש	

היימוויי

103	מיין משפחה	פאר מיר און פאר אלע
104	אונדזער הויז	אין די גערטנער פון זאנלעמביע
105	מיין היים, מיין נעכט	קעניגס־הוטע
106	דערפאר, ווייל . . .	ליד פון דינסטמיידלעך
107	אין מיין היים	ליד פון גאס
108	פון טאטנס בריוו	פון שטוב אין גאס
109	נישט דערקענט	רויטע קוליס
110	קען זיין . . .	מיר האבן נאך
112	פונדערהיים	ליד פון מענטשלעכן ווארט
113	מיין צייט . . .	אמאל און היינט
114	דער קוואל פון מיין אומעט	נישט אין שפאן
115	דער טאטע, דער חוב־ציון	אויף נאטנס באראט
117	ביים טאטנס טיש	די לעצטע
118	פון יענער נאכט	איינער פון די לעצטע
119	טאטע־מאמעס צער	אויפגעהויבן
		נישט ביי זיד . . .
		ליד פון שטורעם
		פון טאג אין נאכט
		שרייב איד נישט

184 דער שטיקער דאָן — — — — —
 185 ווער ס'קעמפט . . . — — — — —
 186 רויטע פארטיזאָנער — — — — —
 187 אַז נישט מיינע ברידער — — — — —
 188 אויפן רוף פון דער שעה — — — — —
 189 וואלט איד אַנשטאט אַ פען . . . — — — — —
 דער ברוינער חזיר, אין רויסן לאַנד
 פון ווייסן בער — — — — — 190

מיין ברענענדיקער שטאַם

195 אַ גרום פון פּוילן — — — — —
 196 מיין היים — — — — —
 197 צו פּוילן — — — — —
 202 אין פּויער פון שנאה . . . — — — — —
 203 יעדער גרום . . . — — — — —
 204 טאַטע־מאַמע מיינע . . . — — — — —
 205 פּוילן . . . — — — — —
 206 פּוילן — מיין געוועזן פאַטער־לאַנד!
 207 האָט קיין הייל . . . — — — — —
 208 כ'האַב אַוועקגעשיקט אַ בריוו . . . — — — — —
 209 עס זאָגט מיר ס'האַרץ . . . — — — — —
 210 וואו איז די מאמע אַהינגעקומען . . . — — — — —
 211 אַז דער ברוינער נאַצי־שטורעם . . . — — — — —
 212 פּוילן, פּוילן, חרוב הימלאַנד . . . — — — — —
 213 אונטער די פּוילישע ביימלעך — — — — —
 214 דעם טאַמנס טויט — — — — —
 215 די מאמע אַז הילף — — — — —
 217 מיין חרובע היים — — — — —
 219 מיין געבורטסלאַנד — — — — —
 221 ווארשע אַז יידן — — — — —
 222 אַ שלעכטער טאַטע . . . — — — — —
 223 אין פּויער פון שנאה — — — — —
 224 צו מיין לאַנדסמאַן סטאַד — — — — —
 226 פּאַלאַניאַ קאַפּטאַ — — — — —
 233 געטאַגראַד — — — — —
 236 נישטאַ ! . . . — — — — —
 238 מיין ברענענדיקער שטאַם — — — — —
 239 אויף די פעלדער פון מאַי־אַנעק . . . — — — — —
 240 דער וועג פון טויט — — — — —
 242 צו גאַט אין הימל — — — — —
 243 ווען כ'וואלט . . . — — — — —
 244 פּונוואַנען . . . — — — — —
 245 אין וואַלד פון מיין שטאַם — — — — —
 246 ס'איז אמת . . . — — — — —
 247 אַז דערריקן קען דער טרויער . . . — — — — —
 248 אין ברוינעם קאַשמאַר — — — — —
 249 צו די אומגעקומענע פּאַעטן — — — — —
 250 אין טרויער — — — — —
 251 איד האָב דאַס געפיל . . . — — — — —
 252 נקמה — — — — —
 253 פאַרשפּילט . . . — — — — —
 255 אין טאַג פון זיג — — — — —
 257 די אַרעיר־האַנט — — — — —
 258 ווי נייט מען אַריבער . . . — — — — —
 259 אין אַ וועלט ווי אין אַ דזשונגל — — — — —

121 דער טאַטע וויינט — — — — —
 122 כ'קען שוין נישט — — — — —
 123 דעם טאַמנס שלאָף — — — — —
 124 דער מאַמענס שלאָף — — — — —
 125 צו טאַטע־מאַמע — — — — —
 127 אַ היים אַזאַ . . . — — — — —
 128 היים דער מאמען ווארטן . . . — — — — —
 129 דער מאַמענס זאַרן — — — — —
 130 היימפּרעמד — — — — —
 133 היים — — — — —
 134 פּונדערפּרעמד — — — — —
 135 אַז כ'ליין אַמאַל . . . — — — — —
 136 אין מען פּרעמד . . . — — — — —
 137 איד בענק נישט אַהיים — — — — —
 138 ס'איז אומעטום גוט — — — — —
 139 אויפן ווינט — — — — —
 140 אַ היים ווי אַ העמד . . . — — — — —
 141 יעדע היים — — — — —
 142 פון גאר דער וועלט — — — — —
 143 אַ מענטש אין אַ היים — — — — —
 144 טויוונט מאַל דאַס זעלבע ליד — — — — —
 146 היימוווי — — — — —

אונטער שוואַרצע הימלען

149 ציען וואַלקנס . . . — — — — —
 150 עס שמעקט מיט פּולווער — — — — —
 151 ליד פון דער צייט — — — — —
 152 דייטשלאַנד — — — — —
 153 אַמאַל . . . — — — — —
 154 וואַלקנס — — — — —
 155 עס שרעקט . . . — — — — —
 156 מענטשן — שאַף — — — — —
 158 צו מיין ברודער: גאַריקע — — — — —
 159 פאַרלוירן — — — — —
 160 כ'בין דאָ! . . . — — — — —
 161 פּיס . . . — — — — —
 162 כ'וואלט . . . — — — — —
 163 כ'בין פול . . . — — — — —
 164 רן — — — — —
 165 מיין שטים . . . — — — — —
 166 לעצטנס . . . — — — — —
 167 זינג . . . — — — — —
 168 פאַר שוואַרצע רוחות — — — — —
 169 שדים אויף מיין לידע . . . — — — — —
 170 ווי קען מען . . . — — — — —
 171 אין כאַר פון זעלנער־יש געזאַנג — — — — —
 172 שלעף מיד איין — — — — —
 173 ווי לאַנג — — — — —
 174 צומאַרגנס, נאַכן קריג — — — — —
 175 אויף די שלאַכט־פעלדער — — — — —
 176 ס'איז נאַכנישט אַזוי . . . — — — — —
 177 ווי שטאַרק . . . — — — — —
 178 פאַר יעדן שפּאַן ערד — — — — —
 179 מיט די רויטע — — — — —
 180 ליד פון רויט־אַרמיער — — — — —
 182 העלדן — — — — —

פון זעלבן מחבר ביז איצט דערשינען :

- אין זוניקן לאַנד — וואַרשע 1927
רויט אויף שוואַרץ — וואַרשע 1929
גאַלדענע זאַמדן — וואַרשע 1932
סערגיי יעסענין (פון רוסיש) — וואַרשע 1933
מיט לענדער גלייך — תל-אביב 1934
די 24סטע שעה — תל-אביב 1935
פאַר מיר און פאַר אַלע — תל-אביב 1936
אַנוואוקס — תל-אביב 1938
אונטער פייער — תל-אביב 1939
מזן הטנא (פון יידיש) — תל-אביב 1942
פון רויטן פראַנט — תל-אביב 1943
אונטער שוואַרצע הימלען — תל-אביב 1944
מיין ברענענדיקער שטאַם — תל-אביב 1945
פון ערשטן שניט — תל-אביב 6-1945
היימוויי — תל-אביב 1946

